

De likwidatie der naamlooze vennootschap, voorafgegaan door een beknopt overzicht der privaatrechtelijke vereenigingen

<https://hdl.handle.net/1874/254881>

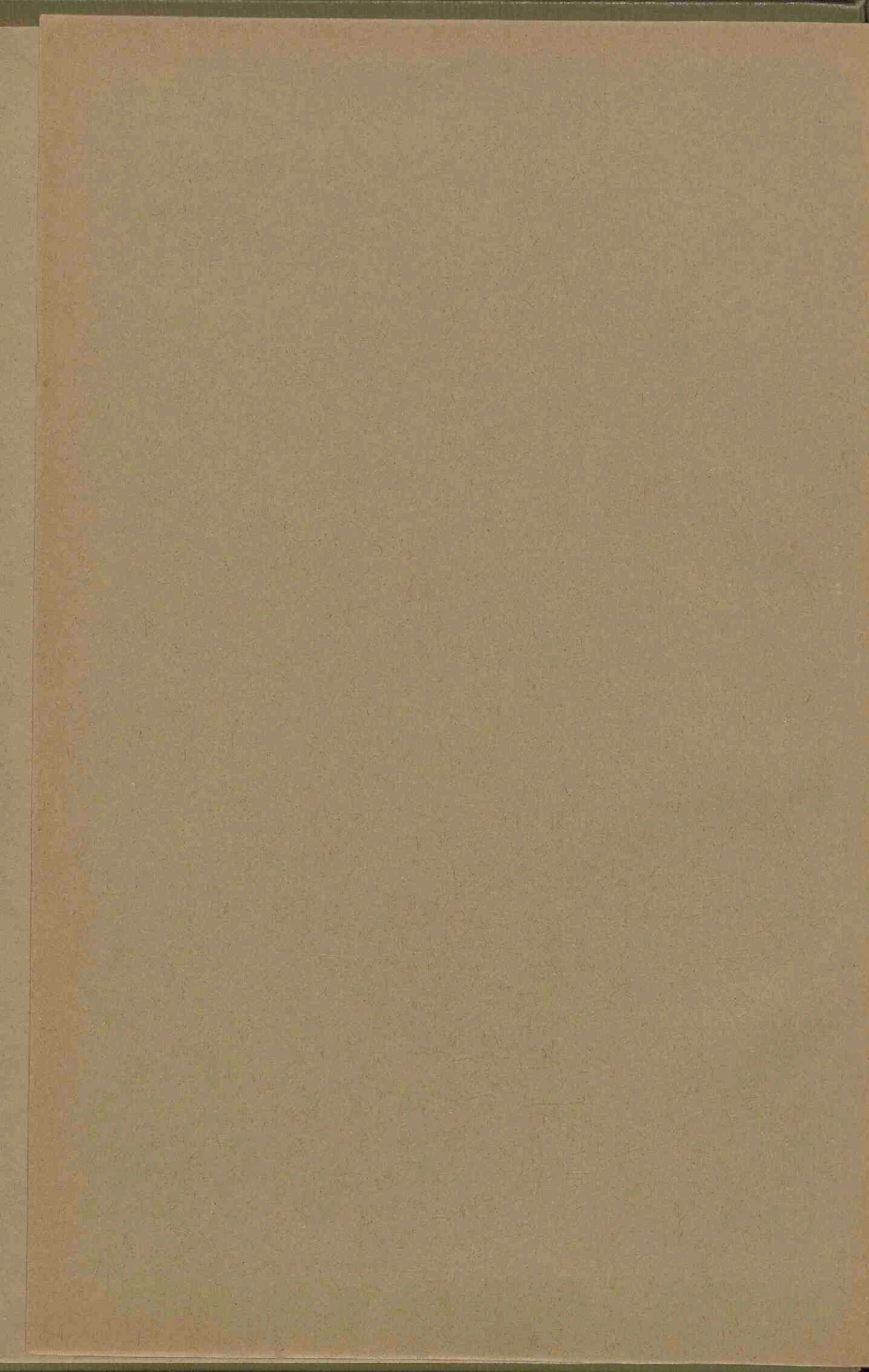
Aⁿ 102
1905

PROEFSCHRIFT

A. J. CAZAN DE LA MEUSE

A. qu.
192

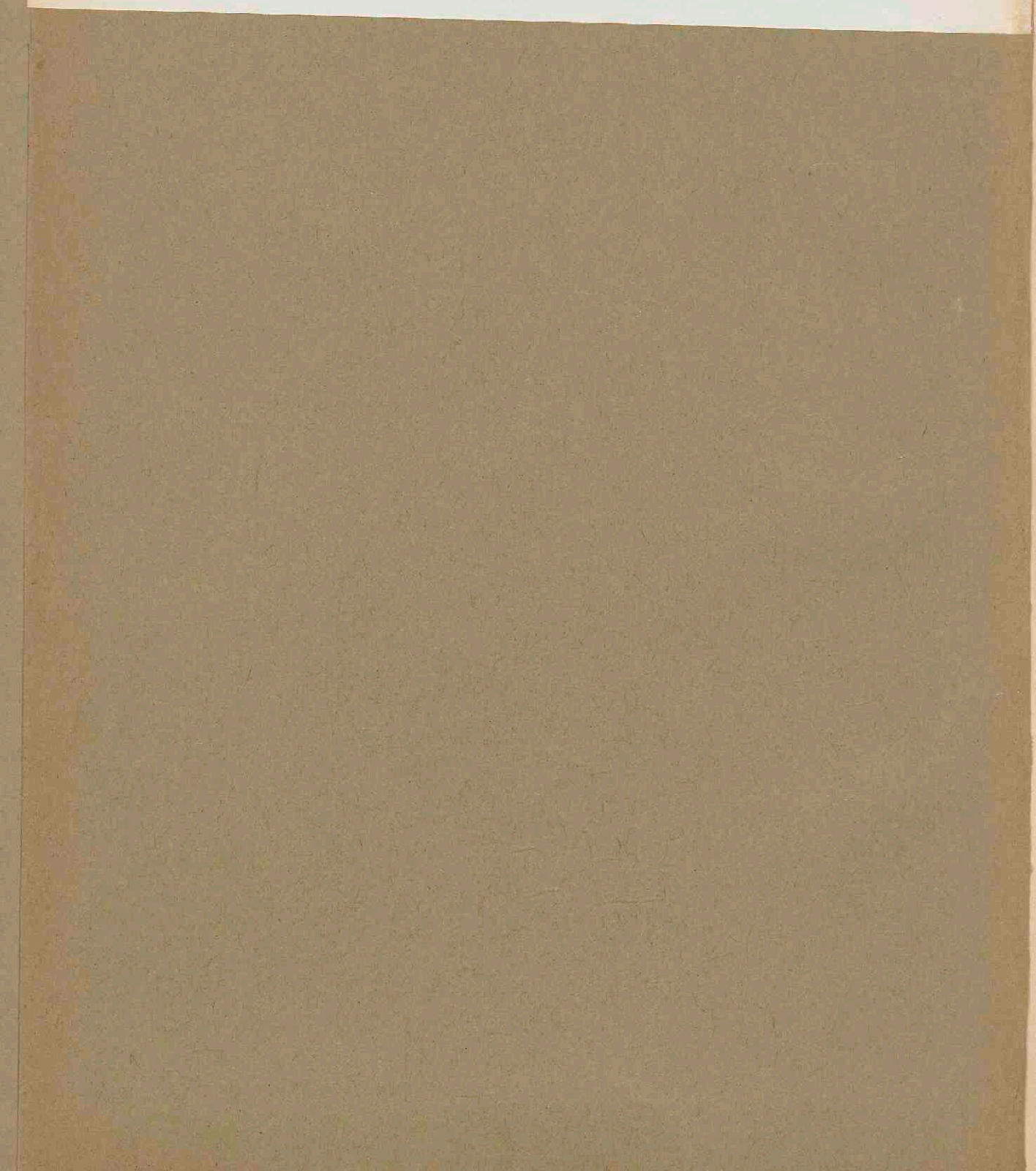
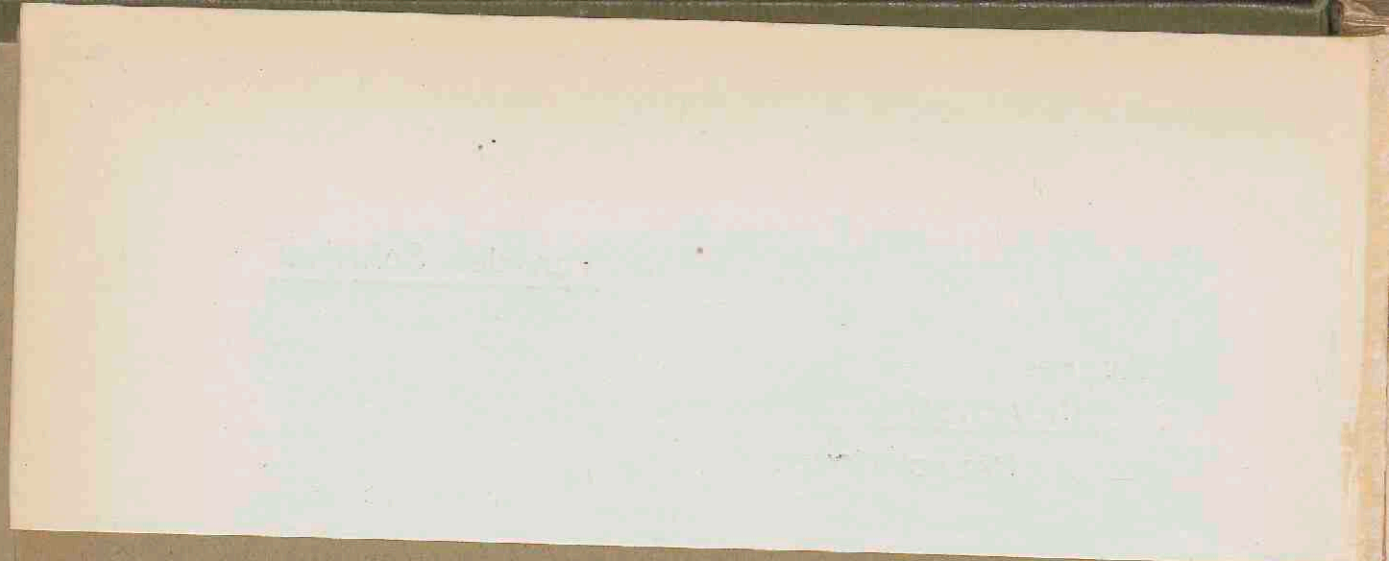

Van den Schrijver

ADRES:

HILVERSUM

PALACE-HOTEL

DE LIKWIDATIE
DER
NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

VOORAFGEGAAN DOOR EEN BEKNOPT OVERZICHT DER
PRIVAATRECHTELIJKE VEREENIGINGEN

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN
DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP
AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR-MAGNIFICUS
Dr. J. M. S. BALJON
HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER GODGELEERDHEID

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAU DER UNIVERSITEIT
TEGEN DE BEDENKINGEN VAN DE
FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID
TE VERDEDIGEN

op Dinsdag 23 Mei 1905 des namiddags ten 4 ure

DOOR

ARNOLD JACOBUS GAZAN DE LA MEUSE

GEBOREN TE AMSTERDAM

'S- GRAVENHAGE
BOEKH. VH. GEBR. BELINFANTE
— 1905 —

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

DE WERKEN

VAN

Gedrukt bij F. J. BELINFANTE, voorh. A. D. SCHINKEL.

Aan

mijnen hooggeachten Promotor

Mr. W. L. P. A. Molengraaff,

Hoogleeraar te Utrecht,

*draag ik dit proefschrift op,
als betuiging van erkentelijkheid voor de vele wenken
en raadgevingen bij de saamstelling mij verstrekt.*

Bij het schrijven van dit werkje heeft de bedoeling voorgezeten, tegenover de Juridische Faculteit van de Hoogeschool te Utrecht, het bewijs te leveren van met vrucht het onderwijs der Hooggeachte Professoren te hebben gevolgd.

Eene andere strekking heeft echter hare rechten evenzeer doen gelden, namelijk het streven om den koopman eenige toelichting te verschaffen bij de raadpleging der op Vennootschappen betrekking hebbende Wetsvoorschriften als richtsnoer van zijn deelnemen in combinaties.

Ter bereiking van dat doeleinde was het noodig het overzicht der Vereenigingen kort en zakelijk saam te vatten en, in plaats van het geven van wetenschappelijke beschouwingen, nadruk te leggen op de beteekenis van diè voorschriften, welke meer bijzonderlijk de aandacht van den Handel vereischen. — Om deze redenen heb ik dan ook gemeend verwijzing naar, en citaten uit, juridische geschriften achterwege te moeten laten, en evenzoo den lezer niet te mogen afleiden en vermoeien door eene opsomming van vonnissen en arresten, die met de gegeven wetsuitlegging overeenstemmen of daarmee in strijd zijn.

Niet overbodig is het echter er op te wijzen dat de meeningen van verscheidene eminente rechtsgeleerden nu eens geheel, dan weer gedeeltelijk, afwijken van het in dit Overzicht gegeven betoog, en dat op gelijke wijze de opvatting van den eenen rechter verschilt van die van eenen anderen.

Ware dit laatste niet het geval, dan zouden burgerlijke processen veelal vermeden worden!

A. J. G.

INHOUD

	Blz.
HOOFDSTUK I. VEREENIGINGEN	1— 62
Haar rechtskarakter en onderlinge verhouding.	
Haar ontstaan en bestaan.	
” II. HET IN DEN STAAT VAN ONT- BINDING TREDEN VAN VEREE- NIGINGEN.	63— 84
” III. DE STAAT VAN ONTBINDING DER NAAMLooZE VENNOOTSCHAP .	85—153
A. De begrippen van ontbinding en likwidatie.	85— 91
B. Aanleidingen tot en voorbehoedmid- delen tegen ontbinding.	92—117
C. De voorbereiding der vereffening. .	118—124
D. Het verloop der likwidatie en de voornaamste daarin voorkomende incidenten	124—147
E. Het einde der vereffening	147—151
F. Het slot der ontbinding	151—153

HOOFDSTUK I.

Vereenigingen.

Haar rechtskarakter en onderlinge verhouding.

Haar ontstaan en bestaan.

De oud-Nederlandsche spreuk „*Eendracht maakt macht*” werd een drietal eeuwen geleden bewaarheid door de **Oost-Indische Compagnie**, welke zoowel finantieel als staatkundig in korte spanne tijds het hare bijdroeg tot den bloei van de Republiek der Vereenigde Nederlanden, en aan welke ons land nog thans op koloniaal- en handelsgebied onder zijne mededingers eene plaats dankt, die verre boven de verhouding van zijn omvang of zijn zielenaantal staat.

Inleiding.

Wat de kracht en den wil van den enkeling te boven ging, werd door de Compagnie bereikt, en de weg, door haar met gunstig gevolg ingeslagen, strekte binnen weinige jaren den koophandel van andere staten tot navolging.

Immers voor diè ondernemingen, welker exploitatie een zeer groot kapitaal vereischt en waarvan de afloop wisselvallig of de duur langer dan 'smenschen leven is, is de samenwerking van velen tot het bereiken van het doel en het in-stand-houden van het verkregene, verre te verkiezen boven de onderling-wedijverende krachtsinspanning van ieder afzonderlijk.

Het **recht van Vereeniging** is dan ook op handelsgebied reeds vroegtijdig hier te lande door den Staat erkend, en door het verleenen van octrooi of privilege van de sanctie der

Wetgeving.

Regeering voorzien; wettelijke voorschriften bestonden te dien opzichte niet voordat de, tijdens de Fransche revolutie ontworpen en sedert 1811 ook hier geldende, *Code de Commerce* van kracht was.

De destijds ingevoerde *Fransche* Wetboeken regelden ons vereenigingsleven tot 1 October 1838, toen eindelijk eene *Nederlandsche Codificatie* als gids van ons maatschappelijk bestaan hare intrede deed.

Deze heeft in zeer vele opzichten de Fransche Wetgeving tot grondslag genomen, en o. a. ten behoeve van het onderwerp dat ons zal bezighouden, grootendeels daaruit geput.

In Frankrijk is echter, zelfs nog thans, de **Vereeniging** onstelselmatig behandeld en, vooral bij vergelijking met de Duitsche Wetgeving, van wettelijke voorschriften schamel voorzien, zoodat ook bij ons zeer veel aan wetenschap en praktijk was en is overgelaten.

Ons Vereenigingsleven — *waarbij de Vereenigingen van publiek-rechtelijken aard en de verhoudingen, door of ten gevolge van het huwelijk of van nalatenschap ontstaan, hier buiten beschouwing zullen blijven*, — werd in het bijzonder behandeld in de titels 9 en 10 van het 3^e boek van het Burgerlijk Wetboek en in den 3^on titel van het 1^e boek van het Wetboek van Koophandel, terwijl in laatstgenoemd wetboek de artikelen 286 en 308 en de 2^e titel van het 2^e boek nog speciale aandacht vereischen.

Intusschen gaven redenen, deels van staatkundigen aard, deels tot voorziening in de zich meer en meer uitende behoefte aan desbetreffende voorschriften, het aanzijn aan de Wet van 1855 *tot regeling en beperking der uitoefening van het recht van vereeniging en vergadering*, welke bij de Wet van 1866 met terugwerkende kracht gewijzigd werd, terwijl de Wet van 1876 de regeling der *Coöperatieve Vereenigingen* beoogt, een vorm van saamwerking ten tijde onzer Codificatie onbekend.

**Indeeling
der Vereeni-
gingen.**

Deze titels en afzonderlijke wetten geven aanleiding tot eene verdeeling der Vereenigingen in ondervolgende groepen.

- 1°. De **Maatschap**, geregeld in den 9^{en} titel van het 3^e boek van het Burg. Wetb., luidende „*Van Maatschap of Venootschap*”.

- 2°. Het **Zedelijk Lichaam**, behandeld in den 10^{en} titel van het 3^e boek van het Burg. Wetb., onder het opschrift „*Van Zedelijke Lichamen*”.
- 3°. **De Vereeniging** in het algemeen beschouwd in de Wet van 1855, met uitzondering der in artt. 14 en 15 geciteerde instellingen en der Vereenigingen, welke reeds vóór het in-werking-treden dezer wet bestonden.
- 4°. De **Handelsvennootschappen**, van welke de 3^e titel van het 1^e boek **W. v. K.**, „*Van Vennootschap van Koophandel*” geheeten, afzonderlijk behandelt:
- a) de *Vennootschap onder firma*,
 - b) de *Commanditaire Vennootschap*,
 - c) de *Naamlooze Vennootschap*,
- en niet als handelsvennootschap kwalificeert, doch in de beide slotartikelen 57 en 58 wel erkent:
- d) de *Handeling voor gemeene rekening*, terwijl artt. 286 en 308 melding maken van:
 - e) de *Wederkeerige Verzekerings- of Waarborgmaatschappen*, en de 2^e titel van het 2^e boek bepalingen bevat betreffende:
 - f) de *Reederij*.
- 5°. De **Coöperatieve Vereeniging** volgens de Wet van 1876.

Ten einde een juist inzicht van de beteekenis van elk dezer groepen te verkrijgen, is het niet alleen noodig na te gaan wat de wet voor *het ontstaan* en *bestaan* van ieder afzonderlijk voorschrijft, doch is evenzeer vereischt *hare onderlinge verhouding* in hoofdzaak vast te stellen, waartoe eensdeels de Geschiedenis der Wetgeving, anderdeels de in de wetten opgenomen desbetreffende voorschriften, tot hulpmiddelen kunnen strekken.

De titel „**Van Maatschap of Vennootschap**” is van den aanvang der pogingen tot wetgeving bijna woordelijk uit den *Code Napoléon* overgenomen, alwaar dit instituut onder het opschrift „*Du Contrat de Société*” eveneens den 9^{en} titel van het 3e boek uitmaakt. De weinige aanvullingen en wijzigingen hebben wellicht

**Maatschap
en
Zedelijk
Lichaam.**

meer afbreuk aan het heldere beeld der instelling veroorzaakt dan tot verbetering der bepalingen geleid.

In het Ontwerp van het jaar 1816 vormt ze in het 3^e boek den 19^{en} titel „*Societeit of Compagnieschap*”, verschijnt onder gelijk opschrift in dat van 1820, wordt onder den titel „*Van Maatschap*” in het Ontwerp van 1825 door beide Kamers aangenomen en afgekondigd, en heeft in het 3^e boek van het Wetboek van 1830 den 8^{en} titel „*Van Maatschap of Vennootschap*” ingenomen, om in 1833 definitief als 9^{en} titel van het 3^e boek van het Burg. Wbk. geplaatst te worden.

In het Fransche Wetboek behelst deze instelling de *eenige* regeling van het burgerlijk vereenigingsrecht, terwijl dit bij ons in den daarop volgenden titel „**Van zedelijke lichamen**” alsnog nader behandeld wordt, weshalve vastgesteld moet worden welk verband tusschen beide instituten bestaat.

Uit het werk der eerste Wetgevende Commissie van het jaar 1798 werd laatstgenoemde instelling overgenomen in het Ontwerp van 1816, en vormt daar in het 1^e boek „**Van Personen**”, in vervolg op „de individuële personen en derzelve regten”, den laatsten titel „*Van vereenigde lichamen en inrigtingen, als personen beschouwd*”.

Dezelfde plaats neemt ze ook in het Ontwerp-KEMPER van 1820 in onder het opschrift „*Van Korporatiën, vereenigde lichamen en stichtingen, als personen beschouwd*”, steunende op het overeenkomende van de *Personae morales* met de *Personae naturales* in hare *verhouding tegenover de buitenwereld*.

In het Burg. Wbk. van 1830 is deze titel geheel weggelaten, wordt in het Ontwerp van 1833 weer voorgedragen, doch nu voornamelijk om te wijzen op de vele Vereenigingen, welke noch tot de Maatschap noch tot de handels-sociëteiten te brengen zijn, en op het verschil tusschen deze wèl behandelde groepen en de niet opgenomen Vereenigingen van personen, die een „zedelijk ligchaam” uitmaken, en, *als zoodanig*, burgerlijke handelingen kunnen verrichten.

In het Ontwerp van 1833 werd derhalve de opneming van den titel „*Van Zedelijke Lichamen*” aanbevolen om — zooals VOORDUIN in zijne Geschiedenis en Beginselen der Nederlandsche Wetboeken in Deel V pag. 312 en 313 uit de toenmalige beraadslagingen overbrengt, — den rechter tot leidraad te strekken,

om te voorkomen dat deze zijne toevlucht zal moeten nemen tot voorschriften, die over *Maatschap* of van *gemeenschap* handelen, en om aan te duiden wáárin een zedelijk lichaam in deszelfs burgerlijke handelingen van eene gewone Vennootschap of Maatschap verschilt.

Om laatstgenoemde reden liet men dezen titel onmiddellijk op dien der Maatschap volgen, daarenboven oordeelende dat hij bij „Verbintenissen” in het 3^e boek thuis behoorde, daar men ook nadruk wenschte te leggen op de *Verhouding tusschen de deelgenooten onderling*.

Na eenige geringe wijzigingen is dit gedeelte van het Ontwerp wet geworden.

Bij vergelijking van den tekst met dien uit het Ontwerp van 1820 blijkt dat niet alleen de bepalingen geducht besnoeid en om de helft verminderd zijn, doch dat bovendien er uit verdwenen is al wat betrekking had op de *Stichting*, zijnde eene Vereeniging van *zaken*, eene instelling waarvan de wet op andere plaatsen toch melding maakt, en hetgeen slechts te verklaren is door den wensch van duidelijke afscheiding van dat gedeelte der oorspronkelijke groep van zedelijke lichamen, dat over de Vereeniging *van personen* handelt, van de Maatschap, zijnde eveneens eene Vereeniging van personen.

Stichting.

De geschiedenis der Wetgeving vermeldt dat de Wetgever met den titel „*Van Zedelijke Lichamen*” voorschriften heeft gegeven voor **andere** Vereenigingen van personen dan die onder *Maatschap* en *Handels-sociëteiten* ressorteeren, welke **andere** Vereenigingen in de Memorie van Toelichting van het jaar 1833 door de Regeering aangeduid worden als te zijn, behalve de publiekrechtelijke Vereenigingen, de:

**Zedelijke
Lichamen.**

„zamenkomsten tot vermaak, gezelligheid, bevordering van „kunsten en wetenschappen, weldadige oogmerken, — in één „woord, Vereenigingen, die met enig doel, niet met de wetten „of de goede zeden strijdig, zijn zamengesteld”.

Uit het bovenstaande mag alsnu als vaststaande geconcludeerd worden dat, alhoewel èn de 9e èn de 10e titel van het 3e boek van het Burg. Wbk., ieder over Vereenigingen van personen handelt, er tusschen beiden geenerlei verband bestaat, noch in

het wezen der Vereenigingen noch in de daarvoor vastgestelde voorschriften, en dat hetzelfde geldt ten opzichte der verhouding tusschen den 10^{en} titel „Van Zedelijke Lichamen” en de hierna te behandelen Handels-sociëteiten.

De wetgever heeft immers den 10^{en} titel in het jaar 1833 voorgedragen, en daarna aangenomen, voor **andere** Vereenigingen dan o. a. de Handels-sociëteiten, en in dat jaar waren, zoowel art. 1, eerste alinea, als art. 15 van het Wetboek van Koophandel reeds, o. a. in het Wbk. v. Kooph. van het jaar 1830, aangenomen, gepubliceerd, en tot wet verklaard, zoodat de voorschriften van deze beide artikels niet geacht mogen worden betrekking te hebben op den titel „*Van Zedelijke Lichamen*”, welke titel aldus een geheel afgezonderde plaats in de Codificatie inneemt.

Daarenboven is de plaatsing in het 3^e boek „*Van Verbintenissen*”, ofschoon door de hierboven aangegeven redenen verklaarbaar, toch minder juist dan die in de Ontwerpen van 1816 en 1820 in het 1^e boek als eene voortzetting der over *Personen* handelende bepalingen. In de Memorie van Toelichting kwalificeerde de Regeering immers het zedelijk lichaam als eene Vereeniging, welke „als zoodanig” *burgerlijke handelingen kan verrichten*, en stelde deze bevoegdheid zooveel mogelijk gelijk met die van „partikuliere personen”, en elk der voorschriften, in de artikelen 1690/1702 — welke den 10^{en} titel vormen, — vervat, berust zoozeer op het begrip van Rechtspersoonlijkheid, dat eene aansluiting dezer instelling aan de omschrijvende wetsbepalingen der „Natuurlijke personen” meer gerechtvaardigd is dan de plaatsing, volgende op de regelende voorschriften van „Verbintenissen”.

**Rechts-
persoon.**

Onder *Rechtspersoonlijkheid* wordt verstaan de bevoegdheid om als een in-rechte-erkend afzonderlijk persoon op te treden en aldus zelfstandig, i. e. afgescheiden zelfs van degenen die het lidmaatschap der Vereeniging of de hoedanigheid van oprichters der Stichting bezitten, rechten en verplichtingen te hebben.

Den term „*Rechtspersoon*” gebruikt de wetgever voor het eerst in de hierboven aangegeven wet van het jaar 1855, doch het begrip van Rechtspersoonlijkheid was bij de wetenschap reeds

lang bekend en in meerdere wettelijke voorschriften erkend en implicite uitgedrukt. Zoo omschrijft dan ook de Regeering in hare Memorie van Toelichting van 1833 de bevoegdheid der zedelijke lichamen tot *het verrichten van burgerlijke handelingen* als volgt:

„dat zij alzoo kunnen koopen, verkoopen, huren, ver-
„huren, in regten verschijnen, dadingen aangaan, als erfge-
„namen, legatarissen of begiftigden worden ingesteld, enz.,
„behoudens de bepalingen en formaliteiten, welke bij alge-
„meene of bijzondere wetten en verordeningen op dat stuk
„in vele gevallen zijn voorgeschreven”.

Het opschrift „*Van Zedelijke Lichamen*” dient ter onderscheiding van *Physieke Lichamen*, en heeft de beteekenis van *Rechtspersoon* ter onderscheiding der *Natuurlijke persoon*.

Onnoodig echter is het aan de Memorie van Toelichting of aan het adagium „*Rubrica est lex*” te refereeren, want art. 1691 drukt voor de in het voorgaande artikel aangeduide Vereenigingen de Rechtspersoonlijkheid, niet met het woord zelf doch in haar wèzen, uit, en de artt. 1692 en 1698 vormen daarvan een uitvloeisel door die rechtspersoonlijkheid te detaillieren.

Het doel der opeenvolgende plaatsing van beide titels, om namelijk, zooals hierboven is toegelicht, juist het geheel-en-al afgescheidene aan te toonen, zette de wetgever voort bij den aanhef van het eerste artikel van den 10^{en} titel, door de *Muatschap* van de Vereenigingen van personen, welke hij alsnu als zedelijke lichamen wil gaan behandelen, van te voren af te zonderen.

Daar het woord „Maatschap” in de toenmalige Ontwerpen ook gobezigd werd o. a. voor Vennootschap onder firma en „en commandite”, en daar elke Maatschap eene Vereeniging van personen is, en hij de in den voorgaanden titel besprokene Vereenigingen van personen wil uitzonderen, zoo noemt hij deze ten onrechte: „de *eigenlijke* maatschap” en laat art. 1690 zeggen:

„Behalve de eigenlijke Maatschap, erkent de wet ook
„Vereenigingen van personen als zedelijke lichamen, het zij
„dezelve op openbaar gezag als zoodanig zijn ingesteld of
„erkend, hetzij zij als geoorloofd zijn toegelaten, of alleen tot

„een bepaald oogmerk, niet strijdig met de wetten of de „goede zeden, zijn zamengesteld”.

Indien nu op het slotartikel der Wet van 1829 gelet wordt, welke wet de Algemeene Bepalingen der Wetgeving heeft vastgesteld en derhalve den voorrang heeft boven het Burg. Wbk. of het Wbk. v. Kooph, — voor zooverre niet in duidelijke bewoordingen daarvan voor bijzondere gevallen is afgeweken, — en welk artikel bepaalt dat:

„Door geene handelingen of overeenkomsten aan de wetten, „die op de publieke orde of goede zeden betrekking hebben, „hare kracht kan ontnomen worden”,

dan komt men tot de slotsom dat de titel „*Van Zedelijke Lichamen*” geschreven is voor **publiekrechtelijke** Vereenigingen van personen, welke hetzij op openbaar gezag *als rechtspersonen* zijn ingesteld of — daar ze, zooals het volk, de staat, etc. reeds vóór of tegelijk met het openbaar gezag zijn ontstaan, — erkend, en voor **privaatrechtelijke** Vereenigingen, welke een bepaald doel hebben, of *als geoorloofd zijn toegelaten*.

Onder de als geoorloofd toegelaten Vereenigingen moeten diè verstaan worden, welke vóór de Codificatie zijn opgericht en algemeene bekendheid genoten; van de „met een bepaald doel” te vestigen Vereenigingen zijn, behalve de in den aanvang genoemde Maatschap, volgens de geschiedenis, hierboven uiteengezet, uit te zonderen „alle handels-sociëteiten”.

De overige tot een bepaald oogmerk saamgestelde Vereenigingen van personen werden door de wet als rechtspersonen erkend totdat de Wet van 1855 deze vrijgevigc bepaling beperkte.

Vereenigin-
gen volgens
de Wet van
1855.

De strekking der Wet van 1855 is voornamelijk staatkundig of publiekrechtelijk, wat in den Considerans duidelijk is uitgedrukt door verwijzing naar de Grondwet van 1848, welker artikel 10 verklaart:

„dat het recht der *ingezetenen* tot vereeniging en vergadering „erkend wordt, en dat een wet de uitoefening van dat recht „in het belang der openbare orde zal regelen en beperken”.

Voor het *privaatleven* heeft zij weinig beteekenis, daar zij door hare beknoptheid niet datgene geeft, wat als aanvulling en regeling der reeds destijds bestaande voorschriften verwacht mocht worden, en zij daarenboven verklaart voor de meest belangrijke groepen van Vereeniging niet te gelden. In art. 14 stelt zij immers vast:

„dat zij niet van toepassing is op de burgerlijke Maatschap „of Vennootschap, noch op Vennootschappen van koophandel, „wederkeerige verzekerings- of waarborgmaatschappijen en „scheepsreederijen, waarvoor de bepalingen van het burgerlijk „Wetboek en van het Wbk. v. Kooph. van toepassing blijven.”

terwijl haar art. 15 bepaalt dat:

„Vereenigingen, welke vóór het in werking komen dezer wet „bestonden, beoordeeld worden naar de wetten, waaronder „zij zijn opgericht”.

Uit het bovenstaande blijkt dat deze wet feitelijk en rechtens slechts van toepassing is op diezelfde Vereenigingen, voor welke de titel „*Van Zedelijke Lichamen*” geldt.

Voor deze heeft zij echter minder een regelenden dan wel een beperkenden invloed, daar zij vaststelt dat voortaan geene der niet in artt. 14 of 15 uitgezonderde Vereenigingen rechtspersoonlijkheid kan deelachtig worden, tenzij haar deze uitdrukkelijk wordt verleend, hetzij door den koning indien zij voor korteren duur dan 30 jaren is aangegaan, hetzij door eene wet indien de duur onbepaald of langer dan 30 jaren is. De wetgever verzuimde den termijn van precies dertig jaren te regelen!

Voor de *oprichting* dezer Vereenigingen was en is geene formaliteit of machtiging van overheidswege vereischt, daar geene bepaling die voorschrijft. De Wet van 1855 bevestigt dit in art. 1 *expressis verbis*, doch herhaalt nog eens in art. 2, dat eene Vereeniging, strijdig met de openbare orde, verboden is, vermeldt in art. 3 welk doel zij strijdig met de openbare orde beschouwt, en in art. 5 dat, *om haar als een rechtsbevoegd wezen te doen optreden*, hetzij de koninklijke hetzij eene wettelijke sanctie noodig is.

Mist zij die bevoegdheid, dan — zegt art. 12 — „kan zij niet „als Vereeniging burgerlijke handelingen aangaan, en worden

„de overeenkomsten, namens haar gesloten, en de goederen, „namens haar verkregen, ten opzichte van het Rijk en van „derden beschouwd als volgende de personen, welke de „overeenkomst gesloten en de goederen aanvaard hebben, „al is het ook dat in de overeenkomsten en titels de hande- „lende personen slechts als gemachtigden of beheerders der „Vereeniging zijn aangewezen”.

terwijl art. 13 daaraan toevoegt:

„dat alsdan de onderlinge verhouding der leden zich „regelt naar de door hen vastgestelde reglementen en de „algemeene regelen van het burgerlijk recht”.

Maatschap.

Omtrent de „**Maatschap of Vennootschap**” heeft de geschiedenis van het ontstaan dezer instelling geleerd dat zij met slechts zeer weinige wijzigingen en aanvullingen bijna woordelijk uit den Code is overgenomen.

Onder die aanvullingen neemt art. 1682 de voornaamste plaats in, daar zij aanleiding heeft gegeven tot de vraag of de wetgever wellicht daarmede bedoeld heeft de Maatschap als een zelfstandig persoon te kenmerken, i. e. haar met rechtspersoonlijkheid te bekleeden.

Het feit echter dat het woord „Maatschap” in het eene artikel, b.v. 1655, als eene overeenkomst gebruikt wordt; in het andere, b.v. 1661, als de betrekking, uit de overeenkomst voortvloeiende; in een derde, b.v. 1663, als verzamelwoord van den inbrengh; en ten slotte, b.v. in 1665 etc., als collectivum der vennoten, maakt de onderstelling dat de wetgever rauwelijks en in strijd met het oorspronkelijk wezen en met de geschiedenis, de Maatschap tot rechtspersoon heeft willen verheffen tē onwaarschijnlijk dan dat zulks aangenomen kan worden. Integendeel blijkt uit eene oplettende beschouwing der artt. 1679/1681 duidelijk *dat de Maatschap niet bevoegd is zelfstandig rechten en verplichtingen te hebben, m. a. w. geene rechtspersoonlijkheid heeft.*

Art. 1681 zegt immers dat:

„het beding, dat eene handeling voor rekening der „Maatschap is aangegaan, *slechts* verbindt den vennoot die „dezelve heeft aangegaan, maar niet de overige, tenzij de

„laatstgenoemde hem daartoe volmacht hadden gegeven, of „de zaak ten voordeele der Maatschap *gestrekt hebbe*”.

De verbintenis, voor de overige vennoten ontstaan door het geven van volmacht, berust eenvoudig op *eene vooruit bewerkstelligde lastgeving*, en diè, doordien de handeling ten voordeele der maatschap *gestrekt hebbe*, op de *rati-habitio cener negotiorum gestio*, zijnde de stilzwijgende bekrachtiging van een daad, welke de waarneming van de belangen der overige vennoten behoorlijk bezorgde, — zie B. W. art. 1393 j^o. art. 1844b, — vrijwel overeenkomende met *eene latere lastgeving met terugwerkende kracht*. Die latere lastgeving ligt in het aanvaarden van het voordeel door de Maatschap.

Ditzelfde begrip ligt in art. 1682, luidende:

„Indien een der vennoten in naam der maatschap *eene „overeenkomst heeft aangegaan, kan de Maatschap de uitvoering daarvan vorderen,*”

welk artikel dus evenmin van de Maatschap een rechtspersoon vormt, en dit des te minder daar het iets *potestatief niet imperatief* voorschrijft.

De eerste afdeeling van den titel „*Van Maatschap of Vennootschap*” bevat in artt. 1655/1660 de „*Algemeene Bepalingen*”, waarin de voor de Maatschap vastgestelde eigenschappen omschreven worden.

Art. 1655 geeft het wezen der Maatschap als te berusten op:

„*eene overeenkomst, waarbij twee of meerdere personen zich „verbinden om iets in gemeenschap te brengen, met het „oogmerk om het daaruit ontstaande voordeel met elkander „te deelen*”.

Haar ontstaan hangt derhalve van *eene overeenkomst* af, welke *twee vereischten* moet stellen, namelijk:

- 1°. de Vereeniging moet een **vermogen** tot grondslag hebben,
- 2°. haar doel moet **winstbejag** zijn.

Overigens kan de overeenkomst zoowel mondeling als op eenige andere wijze worden aangegaan.

Art. 1656 omschrijft het *vermogen* als te zijn de inbreng,

hetzij van geld of van andere goederen dan wel van nijverheid, en het *winstbejag* als te zijn *het gemeenschappelijk belang*.

Het artikel vangt aan met dezelfde verklaring, welke in art. 1690 aanleiding tot eenige opmerkingen gaf, luidende:

„Alle Maatschap moet een *geoorloofd* onderwerp hebben”.

Daar deze zin eene vrij slordige vertaling van den aanhef van art. 1833 van den **Code Napoléon** is, welke zegt:

„Toute société doit avoir un objet licite”,

zoo moet daaronder verstaan worden:

„Elke Maatschap moet eene geoorloofde onderneming ten „doel hebben”.

Artt. 1657/1660 verklaren in hoofdzaak dat de Maatschap slechts dan een *algemeen* karakter mag hebben, indien dit het gemeen maken van alle *winst* — waaronder implicite ook alle *verlies* begrepen moet worden — betreft, doch dat eene Vereeniging **verboden** is, waarbij partijen zich verbinden *alle hunne goederen* in te brengen, of een bepaald gedeelte daarvan onder eenen algemeen titel, bijv. *alle huare roerende* of *alle hunne onroerende goederen*.

Het gemeen maken van *alle* winst mag slechts betrekking hebben op die, welke *door vlijt* verkregen wordt, weshalve de inbreng van *alle vruchten*, hetzij renten of gebruik, of andere inkomsten, en van *alle voordeelen*, niet van te voren in het bijzonder aangeduid doch *gegeneraliseerd*, verboden is.

Resumeerende, moet aldus worden vastgesteld dat de 9e titel van het 3e boek van het Burg. Wbk. van kracht is voor dié Vereenigingen van personen, welke aan eene **overeenkomst** haar ontstaan danken, een **vermogen** tot grondslag en **winstbejag** ten doel hebben.

**Vennootschap
van
Koophandel.**

Deze vereischten worden eveneens door het Wetb. van Koophandel implicite voor de Vennootschappen van Koophandel gesteld, en daar de eerste alinea van zijn eerste artikel verklaart dat:

„het Burgerlijk Wetboek, voor zooverre daarvan bij dit „wetboek niet bijzonderlijk is afgeweken, ook op zaken van „koophandel toepasselijk is,”

zoo vloeit daaruit voort dat voor alle Vereenigingen van personen, waarvan in het Wbk. v. Kooph. sprake is, en welke op eene overeenkomst berusten, een vermogen tot grondslag en winstbejagen doel hebben, de titel van „*Maatschap of Vennootschap*” van kracht is, voor zooverre niet explicite daaraan gederogerd werd.

Het 1^e artikel van het Wbk. v. Kooph. vormt eene Algemeene Bepaling, des te duidelijker daardoor aantoonende dat het van toepassing is op elke afdeeling der beide volgende boeken; toch heeft de wetgever gemeend in de Algemeene Bepalingen van den 3^{en} titel van het eerste boek nog eens art. 18 van den Code de Commerce te moeten overnemen en in ons art. 15 er op te moeten wijzen dat:

„de verbintenissen van Vennootschappen van koophandel „gerogerd worden door de overeenkomsten der partijen, door „de bijzondere wetten van den koophandel, en door het burgerlijk recht”.

Het 1^e lid van ons art. 1 komt in den Code de Comm. niet voor, en werd voor het eerst in eene andere redactie doch met gelijke strekking in het Ontwerp van 1815 opgenomen — zie VOORDUIN VIII pag. XIX —, en in elk volgend Ontwerp behouden.

Daaraan ging bij de behandeling door de Wetgevende Macht het Burg. Wbk. met den titel van „*Maatschap of Vennootschap*” steeds vooraf — zie VOORDUIN VIII pag. XV —, en toen bij de herziening in 1833 in dat Wetboek een andere titel „*Van zedelijke lichamen*” dan de sedert het Ontwerp van 1820 weggevallene werd voorgedragen, dacht de wetgever er volstrekt niet aan dezen ook voor het Wbk. v. Kooph. van toepassing te doen zijn.

De meest beperkte **Maatschap op handelsgebied** wordt door het Wbk. v. Kooph. in den 3^{en} titel van het 1^e boek in de slot-artikels 57 en 58 vermeld.

De titel zelf behandelt en luidt „*Van Vennootschap van Koophandel*”, doch de daarvoor in het bijzonder vastgestelde formaliteiten en voorschriften zijn niet vereischt noch bestemd voor bedoelde Vereeniging, weshalve de wetgever haar niet eene Vennootschap doch de „**Handeling voor gemeene rekening**” noemt, aldus minder juist de „*Association commerciale* en parti-

**Handeling
voor gemeene
rekening.**

cipation" uit art. 47 van den Code de Comm. weergevende door het gevolg in plaats van de oorzaak te stellen.

Art. 58 W. v. K. omschrijft ze als te zijn:

„Handelingen, welke betrekkelijk zijn tot eene of meer „bijzondere of bepaalde handels-ondernemingen”,

eene zoo rekbare bepaling, dat feitelijk andere soorten van Vennootschap eveneens daaronder verstaan konden worden, indien deze niet door andere wettelijke kenmerken verschilden.

Onder de „**Handeling voor gemeene rekening**” moet verstaan worden de rechtsbetrekking, welke tusschen twee of meerdere personen door eene overeenkomst ter zake van koophandel gevestigd is, welke een vermogen tot grondslag, winstbejag ten doel heeft, *en niet van blijvenden aard is*, terwijl ze zich moet onderscheiden van elke andere Vereeniging doordien de participanten naar buiten **niet** optreden *onder gemeenschappelijken naam*.

Overigens ressortcert deze Vereeniging volkomen onder de „bijzondere Maatschap”, welke art. 1660 B. W. omschrijft als:

„de zoodanige, welke slechts betrekking heeft tot zekere „bepaalde zaken, of tot derzelver gebruik, of tot de vruchten, „die daarvan zullen getrokken worden, of tot eene bepaalde „onderneming, of tot de uitoefening van eenig bedrijf of „beroep”,

terwijl de slotalinea van art. 58 W. v. K. luidende:

„Zij geven aan derden geene rechtsoverdracht dan tegen „dengene der deelgenooten, met wien die derden gehandeld „hebben”,

aan de overige, uit den Code de Comm. overgenomen, bepalingen werd toegevoegd om de deelhebbers, die niet zijn opgetreden, te vrijwaren van eenige aansprakelijkheid tegenover derden.

Ingeval meerdere deelgenooten *gezamenlijk* tegenover derden eene rechtshandeling aangaan, zullen de voor **Maatschap** geldende voorschriften rechtseffect hebben, zelfs zonder dat zij de bestaande Handeling v. g. r. hebben bekend gemaakt, en niet omdat deze eene Maatschap met handelsdoeleinde is, maar omdat het *gezamenlijk* aangaan eener rechtshandeling tegenover derden in den regel eene Maatschap tot grondslag heeft. Indien meerdere per-

sonen **gezamenlijk** eene rechtshandeling tegenover een derde aangaan, dan moet dat gezamenlijk-optreden immers op eene tusschen hen gesloten *overeenkomst* berusten, welke een *vermogen* voortbrengt, al bestaat dat vermogen slechts in de tegenover dien derde op zich genomen verplichting tot geheele of gedeeltelijke praestatie, van het bij de rechtshandeling bepaalde, terwijl de overeenkomst zonder *winstbejag* niet denkbaar is, en derhalve de factoren voor de Maatschap vereischt aanwezig zijn.

Krachtens art. 1680 B. W. kunnen alzoo die vennoten aangesproken worden *ieder voor een gelijk aandeel*, indien bij het aangaan der verplichting niet uitdrukkelijk anders is bepaald. Is echter de praestatie, welke het voorwerp der verbintenis uitmaakt, *ondeelbaar* hetzij uit haren aard hetzij volgens de bedoeling van partijen, dan zal uit hoofde van art. 1337 B. W., hetwelk luidt :

„Een iegelijk dergenen, die gezamenlijk tot eene ondeelbare „schuld verplicht zijn, is voor het geheel derzelve aansprake- „lijk, al ware het ook dat de verbintenis niet hoofdelijk „mocht zijn aangegaan”;

elk der handelend optredende deelgenooten gebonden zijn tot de **algeheele** vervulling der verbintenis, met dien verstande dat de voldoening, door een van hen geschied, de overigen van hunne verplichting bevrijdt. Ditzelfde geldt indien de verbintenis eene *hoofdelijke* is, hetzij uit kracht eener wetsbepaling dan wel als gevolg van een bij de rechtshandeling uitdrukkelijk bepaald beding, vide artt. 1316 j°. 1318 B. W.

De volle functie, welke de Maatschap ten opzichte van burgerrechtelijke Vereenigingen vervult, heeft het rechtsinstituut der „**Vennootschap onder eene firma**” ten aanzien van commercieele Vereenigingen ten doel.

**Vennootschap
onder firma.**

Ook hier berust de Vereeniging op eene overeenkomst, welke volgens art. 22 W. v. K. schriftelijk moet worden aangegaan doch ten behoeve van derden ook van kracht is, al is ze slechts mondeling gesloten; ook hier heeft de Vennootschap een vermogen tot grondslag, al bestaat dat vermogen slechts uit nijverheid; ook hier is het doel een gemeenschappelijk winstbejag; en ook hier is de vennoot, die handelend voor de Ver-

eeniging optreedt, tegenover de wederpartij voor het geheel verbonden.

De Vennootschap onder firma is echter eene Maatschap, die in een verder stadium van ontwikkeling is getreden dan de burgerlijke; art. 16 W. v. K. noemt haar eene Vennootschap:

„welke twee of meer personen aangaan, ten einde onder „eenen gemeenschappelijken naam koophandel te drijven”.

Eene Vennootschap onder firma kan dus niet door een persoon met zich zelf worden aangegaan; de firma, de naam, kan zooals art. 30 vermeldt wèl door en ten behoeve van één persoon gebezigd worden.

Waar de burgerlijke Maatschap aldus *bij uitzondering* als collectivum der vennoten dient, zooals b.v. in art. 1682 B. W., daar treedt in handelszaken de firma, zijnde de gemeenschappelijke naam, *als regel* op als verzamelwoord der deelhebbers in de Vennootschap onder firma. Gevolg hiervan is dat ieder, die het recht heeft die firma te bezigen, daarvan hetzij mondeling hetzij schriftelijk gebruik makende, daardoor elk der vennoten verbindt; en dat de vennoot, die handelend voor de Vereeniging optreedt, niet alleen zich zelf, — zooals in de burgerlijke Maatschap —, doch ook ieder zijner mede-vennoten tegenover de wederpartij aansprakelijk doet zijn. Natuurlijk staat het den vennoten vrij, den eenen wèl den anderen niet, dat recht te geven, mits de vaststelling daarvan bij de overeenkomst van Vennootschap geschiede, waarvan deze bepaling immers een essentieel bestanddeel uitmaakt.

Het eerste lid van art. 17 W. v. K. erkent deze rechten, en het tweede lid wijst er ten overvloede op dat ze geene verdere strekking hebben dan de overeenkomst bepaalt. Gebruikt dus een vennoot, die niet uitgesloten is van het recht van het bezigen der firma, de firma bij eene rechtshandeling, welke niet in de overeenkomst van Vennootschap is vermeld of begrepen, dan bindt hij daardoor noch zijne mede-vennoten noch zich zelf als vennoot, doch wordt in privé en naar omstandigheden aansprakelijk.

Treedt een desbevoegd firmant, binnen den door de overeenkomst aangegeven kring, in naam der Vennootschap op, dan bindt hij door zijne handeling de Vennootschap als collectivum

der vennoten en dan is, volgens art. 18, elk der vennoten *hoofdelijk voor het geheel* aansprakelijk, welk denkbeeld bij het optreden van meerdere deelgenooten eener „Handeling voor gemeene rekening” om de daarbij aangegeven redenen hierboven werd ontvouwd.

Voor de belangen van derden is het derhalve noodzakelijk bekend te zijn met den omvang van den kring der Vennootschap, met de leden, welken het gebruik maken der firma geoorloofd is, en met die, welke van dat recht zijn uitgesloten, en met andere in de overeenkomst vastgestelde beperkingen, weshalve artt. 23 sqq. inschrijving ter griffie der Arrondissementsrechtbank en publicatie in bepaalde nieuwspapieren van een uittreksel der akte van overeenkomst voorschrijven. Zoolang dit niet is geschied, zal — volgens art. 29 — *ten aanzien van derden*:

„de Vennootschap worden aangemerkt als algemeen voor „alle handelszaken, als aangegaan voor eenen onbepaalden „tijd, en als geenene der vennoten uitsluitende van het „recht om voor de firma te handelen en te teekenen.”

In dit artikel verschijnt het woord „firma” in de beteekenis van „Vennootschap onder firma” welke het, behalve die van onderteekening of naam, heeft.

Geene wetsbepaling *van materieelen aard* kwalificeert de Vennootschap onder firma als een geheel, dat bevoegd is afgescheiden van de vennoten rechten en verplichtingen te hebben, weshalve zij **niet** als een in-rechte-erkend afzonderlijk persoon beschouwd mag worden, i. e. *geen rechtspersoon is*.

Het tegendeel is wel ereis beweerd uit de slotalinea van art. 5 2° van het Wetb. v. Burgerlijke rechtsvordering voort te vloeien, hetwelk zegt dat een exploit van dagvaarding zal moeten uitdrukken:

„indien de eischende of verwerende partij eene corporatie, „maatschap of handelsvereniging is, *deze hare benaming in „de plaats van naam en voornaam (scil. der eischers of der „gedaagden)”*,

doch daar deze bepaling klaarblijkelijk ter vereenvoudiging der processueele formaliteiten strekt, en daarenboven eene regeling,

slechts van formeelen aard zijnde, geen recht geeft er een — en dat nog wel een zoo belangrijk — wetsvoorschrift van materieelen aard aan te ontleenen, zoo blijkt deze onderstelling eene vaste basis te missen. Daarbij zij opgemerkt dat eene *solidaire* aansprakelijkheid van *elk* der vennooten voor alle verbintenissen der Vennootschap onder firma — zooals het reeds behandelde art. 18 dit duidelijk voorschrijft — onvereinigbaar is met het begrip van het zelfstandig, i. e. afgescheiden van de vennooten, hebben van verplichtingen, en waar deze bevoegdheid ontbreekt, wordt ook die van rechtspersoonlijkheid ontbeerd.

De aanleiding tot de onderstelling, dat de Vennootschap onder firma wèl rechtspersoon is, ligt voornamelijk in het feit dat de meeste een afgescheiden vermogen als grondslag *vertoonen* en in aanstonds te vermelden opzichten *ook hebben*, terwijl bovendien dezelfde persoon firmant in meerdere firma's kan zijn, en dusdoende aan en voor iedere Vennootschap een deel van zijn vermogen kan afstaan. Geschiedt dit laatste, dan is echter de oorzaak daarvan niet de bedoeling om een denkbeeldig wezen, een rechtspersoon met zelfstandige rechten en verplichtingen, waaronder ook een eigen vermogen, te vormen, doch eenvoudiglijk de verplichting van den firmant tegenover zijne mede-vennooten om door storting of praestatie van zekere vermogensbestanddeelen, waaronder ook arbeid behoort, aan de onderling gesloten overeenkomst te voldoen.

Is nu bij de overeenkomst, welke de Vennootschap heeft gevestigd, bedongen dat ieder of sommige der vennooten een *bepaald* vermogensdeel ten behoeve der firma zal of zullen beschikbaar stellen, dan wordt door die gezamenlijke vermogensdeelen een vermogen vertoond, in schijn afgescheiden van dat wat de vennooten overigens bezitten. Winsten en verliezen vermeerderen en verminderen dat vennootschapsvermogen en vergrooten den schijn dat het een volkomen afgezonderd bestaan heeft. Noch in werkelijkheid, noch in rechte is dit echter juist, want elk ander **vrij** vermogensbestanddeel van ieder der vennooten is, volgens art. 18, zooals hierboven omschreven, mede-verbonden voor de verbintenissen der Vennootschap, en vormt derhalve mede een bestanddeel — als het ware als reservekapitaal — van het vennootschapsvermogen, en daar dat vrije bestanddeel niet

aan twee personen voor het geheel kan toebehooren, zoo moet òf de vennoot òf de Vennootschap geen persoon zijn.

Die Vennootschap vertoont dus slechts in schijn een afgescheiden vermogen; in werkelijkheid vormen alle **vrije** vermogensbestanddeelen der vennoten met de volgens overeenkomst afgezonderde deelen tegenover de buitenwereld één geheel.

De **niet-vrije** bestanddeelen, bijv. die welke door hypotheek bezwaard zijn, vormen ten opzichte der verbintenis, welke hun vrij-zijn belemmert, een in zekere opzichten afgescheiden vermogen, en evenzoo heeft de Vennootschap onder firma in de vermogensdeelen, welke de vennoten volgens onderlinge overeenkomst hebben afgezonderd, een in zekere opzichten afgescheiden vermogen tot grondslag.

„In zekere opzichten”, namelijk voor zooverre daarop onderlinge rechten der firmanten rusten, want evenmin als crediteuren onvoorwaardelijk hunne rechten kunnen doen gelden op ten behoeve van een anderen crediteur verhypothekerd eigendom, alvorens diens vordering voldaan is, en evenmin als de curator voor crediteuren in een faillieten boedel het credit kan aantasten, dat de failliet bij een derde heeft uitstaan, alvorens het bij dien derde door den failliet verschuldigde debet is aangezuiverd, evenmin hebben derden het recht de vermogensbestanddeelen aan te tasten, welke hun debiteur als vennoot in eene firma volgens overeenkomst heeft ingebracht, alvorens de mede-vennoten, ten opzichte der daarop volgens hunne overeenkomst rustende lasten, voldaan zijn.

Is bij die overeenkomst een geringere inbreng bedongen dan de vennoot verschafft heeft, dan hebben de crediteuren recht op dat meerdere voor zooverre de firma niet uit anderen hoofde het voorrecht van compensatie heeft — zie B. W. art. 1462 j^o art. 1470, en Faill.wet art. 53 —; is bij de overeenkomst een grootere inbreng bedongen of heeft de Vennootschap nog eene andere vordering tegen een der vennoten, dan is zij voor het meerdere eenvoudiglijk concurreerend-crediteur. Is bij de overeenkomst de inbreng niet vastgesteld, dan zal datgene wat elk vennoot heeft ingebracht, zich krachtens de overeenkomst in de macht der vereenigde vennoten bevinden om daarmede gezamenlijk te handelen, wat ook het geval is zelfs indien het beheer slechts aan éénen der vennoten is opgedragen.

Wordt nu de Vennootschap aangesproken om terug te betalen datgene, wat een der vennoten van haar te vordren heeft, of wordt onder haar daarvoor beslag gelegd, dan zullen de overige vennoten toch het recht hebben die gelden onder zich te houden en daarmede te ageren volgens hunne overeenkomst en zoolang deze blijft bestaan, terwijl daarnà niemand een grooter bedrag van hen kan terugvorderen of onder hen met beslag gedekt hebben dan wat na likwidatie zal blijken eigendom van dien vennoot te zijn.

In geval van zijn faillissement geven de artt. 56 en 60 der Faill.wet den overigen vennoten diezelfde bevoegdheid.

Daar de Vennootschap onder firma echter eene Maatschap is, en daar geene speciale bepaling van de algemeene in art. 1683 B. W. vermelde voorschriften afwijkt, zoo zal het faillissement van een der vennoten tot de ontbinding der Vennootschap aanleiding geven.

**Comman-
ditaire Ven-
nootschap.**

Het Zedelijk Lichaam, de gesanctioneerde Vereeniging der Wet van 1855, de Maatschap, en de Vennootschap onder firma zijn allen Vereenigingen, welke als zoodanig **extern** werkzaam zijn; de niet-gesanctioneerde vereeniging der wet van 1855, — welke niet voor handelsdoeleinden kan optreden, — en de Handeling voor gemeene rekening hebben als Vereeniging slechts **intern** belang.

Ditzelfde geldt voor de **Commanditaire Vennootschap**; ook deze werkt slechts naar binnen, en heeft dan ook — vergeleken met hare verhouding tot andere Vereenigingen, — met de Handeling voor gemeene rekening de meeste overeenkomst. Ze is als het ware eene voortgezette Handeling v.g.r., niet beperkt tot eene bijzondere transactie doch bestemd voor alle operaties, welke de handelende vennoot of vennoten zich, in overleg met de commanditairèn, ten doel hebben gesteld.

Tegenover de buitenwereld treedt slechts de handelende, of zoogenaamde complementaire vennoot op, evenals bij de Handeling v.g.r. derden slechts met den handelenden te maken hebben.

Neemt diens deelgenoot actief deel aan de transactie, dan is hij individueel, en volgens de ter plaatse behandelende uiteenzetting hoofdelijk voor het geheel, tegenover derden mede-aan-

sprakelijk; ditzelfde is ook van kracht ten opzichte van den commanditair vennoot, doch, en hier ligt het eenige groote punt van verschil, art. 21 W. v. K. stelt hem dan niet alleen hoofdelijk verantwoordelijk voor de handelsdaad, waarin hij zich naar buiten gemengd heeft, doch voor alle de schulden en verbintenissen der Vennootschap.

Diezelfde aansprakelijkheid draagt hij indien zijn naam in de firma voorkomt, waaronder de handelende vennoot of vennoten hun handel drijven, tenzij hij — zie art. 30 *i. f.*, — voorheen mede-gereerd vennoot was en, na ontbinding der Vennootschap onder firma, als commanditair in stede van actief vennoot is blijven deelnemen.

Onze wetgever ging terecht tot dat strenge verbod over om te voorkomen dat derden door het gebruik van den naam op een dwaalspoor ten aanzien der kredietwaardigheid der firma zouden geraken, de hoofdelijke aansprakelijkheid van den drager van dien naam uit de firma afleidende, terwijl de wetgever even terecht geen bezwaar had om de firma onveranderd te laten bij het uittreden van een firmant indien deze als commanditair blijft participeeren, uit ondervinding wetende dat dit in ons land slechts geschiedt indien die uittredende vennoot voldoende vertrouwen in de solvabiliteit der firma heeft om, benevens zijn aandeel als commanditair, ook zijn naam in de waagschaal te stellen. En wie zal meer bevoegd zijn daarover te oordeelen dan hij die een werkzaam deel in de Vennootschap had!

Dezelfde overweging heeft den wetgever er toe geleid in het eerste lid van art. 30 toe te staan dat de firmanaam eener *ontbondene* Vennootschap kan worden aangehouden, hetzij indien de gewezen vennoot, wiens naam in de firma voorkomt, daarin uitdrukkelijk toestemt, of, bij overlijden, deszelfs erfgenamen zich niet daartegen verzetten, en eischt in die gevallen inschrijving ter griffie en openlijke bekendmaking tot voorlichting van het publiek. Overigens is het recht op den firmanaam ten onzent niet geregeld, en eene actie zou moeielijk anders dan aan de algemeene bepaling van art. 1401 B. W. ontleend kunnen worden, hetwelk luidt:

„Elke onrechtmatige daad, waardoor aan een ander schade „wordt toegebracht, stelt dengenen door wiens schuld die

„schade veroorzaakt is in de verplichting om dezelve te „vergoeden”.

De Commanditaire Vennootschap — in de wet: *Vennootschap bij wijze van geldschieting* of „*en commandite*” genaamd, — is zóó spaarzaam geregeld dat zij tot verscheidene belangrijke rechtsvragen aanleiding geeft.

De vergelijking van een commanditair met een geldschieder, in art. 19 W. v. K., is onjuist, want een geldschieder heeft eene vordering, welke concurreert met de niet-bevoorrechte vorderingen van andere schuldeischers van den geldnemer, terwijl een commanditair, indien de activa der Vennootschap niet tot de vereffening van alle schulden toereikend zijn, geene vordering heeft, en als ze wèl toereikend zijn, dan heeft hij evenmin eene vordering doch in wat er overblijft een aandeel, in verhouding tot de aandeele van andere vennoten.

Eene Commanditaire Vennootschap is immers eene Vereeniging van personen, die eene overeenkomst hebben aangegaan, welke aan de beide vereischten voor Maatschap gesteld voldoet, n.l. een vermogen als grondslag en winstbejag als doel der Vereeniging.

Die overeenkomst kan mondeling worden gesloten, daar geen wetsvoorschrift eene bepaling bevat afwijkende van de in artt. 1356 sqq. B. W. gestelde algemeene voorwaarden.

Ze moct worden aangegaan tusschen *eenerzijds* een of meerdere vennoten, die, voor zooverre ze niet van dat recht zijn uitgesloten, namens de Vennootschap naar buiten optreden en dusdoende de onderneming uitvoeren, en welke aldus hunne nijverheid inbrengen, al dan niet vermeerderd met andere vermogensdeelen; en *anderzijds* een of meerdere vennoten, die slechts kapitaal mogen inbrengen, die zelfs niet uit kracht eener volmacht in de zaken der Vennootschap mogen werkzaam zijn of eenige daad van beheer verrichten, en wier naam evenmin in de te bezigen firma mag voorkomen.

Eerstgenoemde zijn de actieve vennoten, laatstgenoemde de rustende, slapende, of commanditaire vennoten; eerstgenoemden zijn hoofdelijk voor het geheel tegenover derden aansprakelijk, laatstgenoemden zijn tegenover derden in het geheel niet verantwoordelijk en hebben tegenover hunne mede-vennoten slechts

de verplichting: te fourneeren het kapitaal dat zij bij de overeenkomst hebben toegezegd; verder reikt hunne aansprakelijkheid niet, en meer verliezen dan het bedrag, dat zij hebben toegezegd, kunnen zij ook niet. Komt echter de naam van een commanditair voor in de firma, welke de Vennootschap voert, of is hij in de zaken der Vennootschap werkzaam, of verricht hij voor haar eenige daad van beheer, dan verklaart de wet hem dientengevolge hoofdelijk-verantwoordelijk met terugwerkende kracht voor alle loopende schulden en verbintenissen.

Art. 21 geeft aanleiding te onderstellen dat die hoofdelijke aansprakelijkheid zelfs tegenover de actieve vennoten geldt, en deze derhalve, bijv. ter voorkoming eener déconfiture der Vennootschap, het recht hebben die aansprakelijkheid van hunnen commanditair vennoot — zelfs tegen den zin of bedoeling der schuldeischers, — van uitwerking te doen zijn, terwijl het geval zich kan voordoen dat die commanditaire vennoot, ofschoon wetende dat hij ten slotte toch de schuldeischers moet voldoen, het faillissement der Vennootschap wil provoceren ter beëindiging der loopende overeenkomst of wegens andere redenen.

De geschiedenis onzer wetgeving geeft omtrent deze vraag geene opheldering, doch de weinige wetsartikelen, welke over deze Vennootschap handelen, zijn uit den Code de Comm. overgenomen, welks art. 23 de bron van ons art. 21 vormt.

Dat artikel omschrijft de hoofdelijke verantwoordelijkheid van den commanditair voor het onderhavige geval, als te zijn: „avec les associés en nom collectif”, waaronder de actieve vennoten zijn te verstaan, en zegt niet: „avec et envers les associés en nom collectif”, weshalve de bedoeling dezer bepaling niet kan wezen die aansprakelijkheid ook tegenover de actieve vennoten van kracht te doen zijn.

In navolging van wat in omliggende landen plaats greep en aldaar door de wet is geregeld, zijn ook hier te lande sedert een dertigtal jaren *Commanditaire Vennootschappen met aandeelen* aan toonder opgericht, welke vorm van Vereeniging reeds in art. 38 van den Code de Comm. tijdens de saamstelling van het Wbk. v. Kooph. voorkwam, doch niet is overgenomen. De verdeling van het kapitaal eener Commanditaire Vennootschap

**Toonder-
aandeelen.**

in aandelen, en het verstrekken van aandeelbewijzen zijn bepalingen der overeenkomst, waarmede de buitenwereld niets te maken heeft en waartegen geen bezwaar kan bestaan, indien die aandeelbewijzen de namen der commanditaireren vermelden. Zijn deze echter *aan toonder* gesteld, dan doet zich de vraag voor in hoeverre dit in strijd met de wet is, doordien aldus het voorschrift van art. 21 j^o. het tweede lid van art. 20 W. v. K. buiten effect gesteld, en dientengevolge het belang van derden gelaedeerd kan worden.

Is de rechter eene toestemmende meening toegedaan, dan zal hij de overeenkomst, krachtens art. 1371 j^o. art. 1373 B. W. kunnen nietig verklaren, want artt. 20 en 21 W. v. K. bevatten *dwingend recht* ter bescherming van derden, en afwijking ervan moet derhalve als bij de wet verboden worden aangenomen.

Tot nu toe is het oordeel des rechters hieromtrent niet gevraagd, en worden ongestoord dergelijke Vereenigingen aangegaan, welke als het ware een tusschenvorm scheppen tusschen de Vennootschap onder firma en de Naamlooze Vennootschap.

De Commanditaire Vennootschap is volgens onderzoekingen op geschiedkundig gebied de eerste vorm waarin zich eene Vereeniging ter zake van koophandel voordeed, wat volkomen overeenstemt met de gemakkelijke wijze waarop zij den een in staat stelt de middelen voor zijn bedrijf te vermeerderen, zonder eenig verlies van die middelen voor zijne rekening te nemen en zonder den last en de kosten van een mede-werkend vennoot te moeten dragen, en waarop zij den ander de gelegenheid biedt de kans op grootere dan elders verkrijgbare winsten te deelen zonder meer dan beschikbaar is gesteld in de waagschaal te plaatsen en zonder verplicht te zijn arbeid en tijd voor het cultiveeren der onderneming te besteden.

**Naamlooze
Vennoot-
schappen.**

Zelfs de *Oost-Indische Compagnie* werkte in den aanvang als Commanditaire Vennootschap, en nam eerst na de ontginning van het arbeidsveld den vorm eener *Naamlooze Vennootschap* aan, welke vorm slechts in Italië bekend was, doch aldaar niet voor handelsdoeleinden gebruikt werd.

In de republiek *Genova* is in het jaar 1407 de *St. Georgsbank* gevestigd tusschen degenen, die gelden aan de republiek geleend

hadden en aan wie in plaats van den oorspronkelijk toegezegden interest het recht tot inning van sommige belastingen werd overgedragen. Deze was de eerste Naamlooze Vennootschap, doch in strekking zoo geheel verschillend van de daarop twee eeuwen later volgende Oost-Indische Compagnie, dat de oprichting van laatstgenoemde niet als eene navolging beschouwd wordt, en zij als de baanbreekster van deze groep van Vereenigingen geldt.

Haar ontstaan moet dan ook toegeschreven worden aan eene voltooiing der denkbeelden, waarmede men sedert reeds langen tijd vertrouwd was ten aanzien der Commanditaire Vennootschap.

Bij beide instellingen kan immers de niet-werkende Vennoot niet meêr verliezen dan hij der onderneming heeft toevertrouwd, en, terwijl bij de Commanditaire Vennootschap nog de werkende vennoot bestaat, is dit begrip bij de Naamlooze Vennootschap verdwenen.

Deze toch is juridisch een in-rechte-erkend afzonderlijk wezen, dat ontstaan is uit, door, en ten gevolge van eene — hier te lande door den Koning goedgekeurde — overeenkomst van meerdere personen. Die personen vormen te zamen eene Vereeniging, eerst als oprichters voor het doen-ontstaan der Naamlooze Vennootschap, en na hare oprichting als lidmaten van dat afzonderlijke wezen.

Dat afzonderlijke wezen heet Naaml. Vennootschap en is Rechtspersoon, zijn wil is vastgesteld en beperkt in en door het in de overeenkomst uitgedrukte doel; en daar het een geestelijk wezen is, behoeft het een of meerdere mechanische wezens om zijn wil tot uitvoering te brengen; deze heeten Directeuren.

De lidmaten hebben bepaalde rechten en verplichtingen.

De rechten zijn:

a. Onderlinge verdeling op het oogenblik van het ophouden van bestaan der rechtspersoon van wat deze alsdan bezit.

Vóór dat oogenblik behoort het vermogen aan de rechtspersoon uitsluitend, en hebben aandeelhouders geen enkel recht daarop; hunne verhouding tegenover de rechtspersoon te dien opzichte is het best te vergelijken met de verhouding van kinderen tot hunne ouders met betrekking tot het wettelijk erfdeel. Zoolang

**Rechten en
Verplichtin-
gen van Aan-
deelhouders.**

de ouders in leven zijn, hebben de kinderen geen enkel recht op het familievermogen, doch de ouders mogen het wettelijk erfdeel daarvan niet door giften verminken, evenzoo hebben de aandeelhouders geen enkel recht op het stamkapitaal zoolang de rechtspersoon bestaat, terwijl deze over dat kapitaal niet beschikken mag dan op de wijze, in haar statuut voorgeschreven.

b. Onderlinge verdeling der na zeker tijdvak gebleken vermeerdering van het stamkapitaal.

De voldoening van dit recht is in art. 49 W. v. K. verplichtend voorgeschreven met de woorden: „De uitdeelingen „geschieden uit de inkomsten, na aftrek van alle de uitgaven”.

Het stamkapitaal wordt door die uitdeelingen niet verminkt, het blijft intact, doch het bedrag zelf der uitdeeling verandert van eigenaar, de rechtspersoon tegen den aandeelhouder wisselende.

Deze laatste is echter niet verplicht later voorvallende verliezen, welke het stamkapitaal verminderen, aan te vullen, weshalve het vaak raadzaam is te dien behoeve een reservefonds aan te leggen, wat de wetgever in art. 48 goedkeurde, terwijl hij in art. 49 den weg daarvoor opende door de woorden:

„Er kan echter worden overeengekomen, dat die uitdeelingen niet meer dan zekere hoeveelheid zullen bedragen”.

c. Aanstelling der bewindvoerders, het vaststellen en de controle van hunne gestic, binnen de door de statuten aangegeven grenzen.

Ontbreekt dit recht, dan bestaat er geene Vereeniging van personen doch eene *Universitas rerum*, eene *Stichting*, want juist daarin ligt het verschil tusschen beide rechtspersonen.

Evenmin kan een van beide sub a en b vermelde rechten achterwege blijven, want de Naaml. Vennootschap is eene vermogensrechtelijke Vereeniging en zou haar karakter daardoor verliezen; haar doel is immers winstbejag, en daarmee is de opoffering van vermogen, op andere wijze dan ten gevolge van verliezen, onvereinigbaar, terwijl art. 49 de uitdeelingen der winst voorschrijft.

d. Andere in de overeenkomst vastgestelde voorrechten, bijv. gratis gebruik van terreinen, machinerieën, etc.

De verplichtingen zijn :

a. Storting van het toegezegde aandeel in het stamkapitaal, hetzij in eens, hetzij in termijnen, hetzij naar behoefte.

b. Elke andere bij de overeenkomst vastgestelde verplichting, bijv. : uitoefening van ambten in de Vennootschap, of praestatie van andere diensten.

Van *werkende vennoten* kan aldus bij de Naaml. Vennootschap geene sprake zijn,

1°. daar deze zelve rechtspersoon is, d. w. z. als een in-rechterkend afzonderlijk persoon de bevoegdheid heeft alle mogelijke rechten en verplichtingen te hebben, voor zoover deze niet slechts op natuurlijke personen betrekking hebben en ook voor denkbeeldige personen van toepassing kunnen zijn ;

2°. daar zij vennoten slechts bij name, doch inderdaad slechts lidmaten heeft.

De *Koninklijke goedkeuring*, voor haar ontstaan vereischt, heeft geene betrekking op het *wezen* der Naaml. Vennootschap doch alleenlijk op den *vorm*, welke voor hare oprichting is voorgescreven, zoodat die sanctie een bestanddeel der oprichting uitmaakt, en zonder haar de Naaml. Venn. nog geen aanzijn heeft.

**Koninklijke
Goedkeuring.**

Het tweede lid van art. 36 W. v. K. zegt immers dat ze *niet tot stand kan worden gebracht vóórd*at de akte van oprichting, of het ontwerp daarvan, 's Konings bewilliging heeft erlangd ; art. 37 zegt dat haar die bewilliging verleend wordt, indien ze niet strijdt met de goede zeden of de openbare orde, en de akte geene bepalingen bevat tegen al hetgeen bij art. 38 tot en met art. 55 is voorgescreven.

Bevat de akte dus wèl iets dat daarmee in strijd is, dan kan de Naaml. Vennootschap geene bewilliging krijgen en niet tot stand komen, dus dan bestaat zij niet en evenmin de Koninklijke goedkeuring.

Bevat de akte niet iets wat met het voorgescrevene in strijd is, dan kan de Naaml. Venn. wèl tot stand komen, indien slechts de Koninklijke bewilliging gevraagd wordt, welke dan verleend moet worden.

Hieruit volgt dat de sanctie slechts een bestanddeel van den vorm is, waarin het ontstaan der rechtspersoon plaats heeft.

Voor *in het buitenland opgerichte* Naaml. Vennootschappen maakt dan ook het gemis onzer Koninklijke bewilliging geen bezwaar om hier te lande als zoodanig van kracht te zijn, daar art. 10 der in 1829 vastgestelde Alg. Bepalingen beschikt dat:

„de **vorm** van alle handelingen beoordeeld wordt naar de „wetten van het land of de plaats, alwaar die handelingen „zijn verricht”,

en in andere landen stelt de wet voor den vorm der oprichting van Naaml. Vennootschappen natuurlijk niet den eisch van goedkeuring door onzen Koning.

Indien echter eene overeenkomst, welke beoogt eene Naaml. Venn. te doen ontstaan, die met de goede zeden of de openbare orde strijdt, of waarvoor bepalingen zijn vastgesteld strijdende met hetgeen bij art. 38 tot en met art. 55 in het Wbk. v. Kooph. is voorgeschreven, aldesniettemin de Koninklijke sanctie heeft verkregen, dan is die ontworpen Naaml. Venn. toch niet opgericht, want het Burg. Wbk. bepaalt in art. 1371 dat:

„eene overeenkomst uit eene ongeoorloofde oorzaak aan- „gegaan krachteloos is”,

en art. 1373 verklaart:

„eene oorzaak ongeoorloofd, wanneer dezelve bij de wet ver- „boden is, of wanneer dezelve strijdig is met de goede zeden „of met de openbare orde”.

Waar alsnu de overeenkomst krachteloos verklaard is, daar kan ze geen gevolg hebben en dus ook niet het aanzijn eener Vennootschap voorbereiden.

De Koninklijke goedkeuring moet dus min of meer beschouwd worden als een onderzoek van Regeeringswege, op verzoek van de oprichters, vóór de oprichting, hetwelk echter niet de uitwerking verhindert van een rechterlijk onderzoek, op verzoek van het Openbaar Ministerie of van belanghebbenden, na de eventueel in schijn plaats gehad hebbende oprichting.

Alvorens de Koninklijke sanctie verleend wordt, moet volgens art. 50 W. v. K. blijken:

„dat de eerste oprichters te zamen minstens een vijfde van „het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen, terwijl voor „het plaatsen van het overige gedeelte een termijn moet „bepaald zijn, welke door den Koning steeds verlengd kan „worden”.

Grondslag der Vennootschap is dan ook het stamkapitaal, en het doel is, zooals uit het eerste lid van art. 36 blijkt, eene handelsonderneming, i. e. winstbejag.

Zij berust op eene overeenkomst, welke volgens art. 38, op straffe van nietigheid notarieel moet worden verleden, en voldoet dus aan de voorwaarden voor „Maatschap” gesteld.

De leden der Vereeniging, welke als zoodanig het lidmaatschap in de Naaml. Vennootschap hebben, zijn natuurlijk tegenover derden in geen enkel opzicht aansprakelijk; tegenover de rechtspersoon zijn zij blijkens art. 40 wettelijk niet verder aansprakelijk dan voor het volle beloop van hun aandeel in het kapitaal, terwijl verdere verplichtingen derhalve slechts op de uit hunne onderlinge overeenkomst gesproten rechten der Naaml. Vennootschap kunnen berusten.

In de wetten van vele landen wordt deze instelling in duidelijke bewoordingen verklaard eene **rechtspersoon** te zijn, en in die landen, waar de wetgeving te dien opzichte nalatig is, wordt hare rechtspersoonlijkheid afgeleid uit de weinige voor haar bestaande *bepalingen*, uit haar *optreden* — d. w. z. uit de wijze waarop zij fungeert, — en uit de *geschiedenis* van haar ontstaan.

Rechtspersoonlijkheid.

Tot die landen behoort ook het onze, dat, ofschoon de bakermat der Naaml. Vennootschap zijnde, de voor haar bestemde wettelijke voorschriften uit den Code de Comm. overnam, en in de dagen der Codificatie werd, zooals hiervoren vermeld, slechts in werken van zuiver theoretischen aard het begrip van rechtspersoonlijkheid behandeld.

In Frankrijk heerschte daarenboven en heerscht nog thans de meening dat elke Vereeniging op handelsgebied — behalve de Handeling voor gemeene rekening, — eene rechtspersoon is, en werd derhalve voor de wettelijke vermelding daarvan geene noodzakelijkheid ingezien.

In Nederland hebben de door Wet of Koning gesanction-

neerde Vereeniging en het Zedelijk Lichaam krachtens wettelijk voorschrift rechtspersoonlijkheid.

Bij de niet-gesanctioneerde Vereeniging, na de Wet van 1855 aangegaan, bij de Handeling voor gemene rekening, en bij de Commanditaire Vennootschap, alle welke slechts interne werking hebben, en bij welke de Vereeniging in het geheel niet als zoodanig tegenover derden kan optreden, is van eene rechtens afgescheiden persoonlijkheid geen sprake.

De rechtspersoonlijkheid der Naaml. Vennootschap wordt afgeleid uit de hieronder omschreven **wettelijke bepalingen**.

1°. Zij heeft zelfstandig vermogensrechtelijke bevoegdheid, want voor hare schulden zijn niet hare aandeelhouders aansprakelijk, en deze zijn evenmin bevoegd hare uitstaande schuldvorderingen op te eischen. De slotalinea van art. 40 W. v. K. verklaart hen immers *niet verder* aansprakelijk dan voor het volle beloop der aandeelen, en deze aansprakelijkheid vormt slechts eene verplichting tusschen hen en de Naaml. Venn., terwijl het geheele beheer volgens art. 44a in handen van bestuurders is gelegd, die volgens art. 45a tegenover derden uit kracht der verbintenissen van de Vennootschap niet persoonlijk verbonden zijn.

2°. Indien het vennootschappelijk vermogen den aandeelhouders zou toebehooren, dan zou ieder van hen een aandeel pro indiviso hebben in elk onroerend zoowel als in elk roerend voorwerp van eigendom der Naaml. Vennootschap, doch art. 567 4°. B. W. verklaart door wetsbepaling tot roerende zaken:

„Aandeelen in maatschappijen van geldhandel, koophandel
„of nijverheid, zelfs wanneer onroerende goederen, tot die
„ondernemingen betrekkelijk, aan die maatschappijen toe-
„behooren”,

waaruit voortvloeit dat zij geen aandeel in de onroerende zaken hebben omdat deze niet hun, doch der Naaml. Venn. als afgescheiden rechtspersoon, toebehooren.

Ten bewijze dat de Naaml. Vennootschap in Nederland als rechtspersoon *beschouwd en behandeld* wordt, en aldus in haar

optreden eene van hare oprichters en latere lidmaten — aandeelhouders genaamd — afgescheiden persoon is, diene het volgende :

1°. Ingeval één of meerdere harer aandeelhouders, na hunne tegenover de Venn. op zich genomen verplichtingen te hebben voldaan, afstand doen van hun lidmaatschap — en dusdoende van hunne rechten — door eene authentieke desbetreffende verklaring bij de Venn. te deponeren en de aandeelbewijzen te vernietigen, terwijl niemand zich in hunne plaats stelt, dan zal de Naaml. Venn. desnietteenstaande blijven bestaan en door de Directeuren hare functie, i. e. haren wil, blijven uitoefenen gedurende den tijd voor haar bestaan vastgesteld.

Hetzelfde zal het geval zijn indien, in plaats van één of meerdere, **alle** aandeelhouders van hun lidmaatschap afstand doen.

Mist de Venn. echter ook haar uitvoerend orgaan, terwijl er nog een schuldcischer bestaat, dan zal deze of het Openbaar Ministerie, krachtens art. 1 Faill. Wet het faillissement der Vennootschap kunnen vorderen, en in elk geval zullen, na hare likwidatie, hare onroerende goederen volgens art. 576 Burg. W. b. k. aan den Staat vervallen, terwijl hare roerende goederen volgens art. 640 B. W. het eigendom worden van dengeen, die zich deze het eerst toeëigent.

Daarentegen kan noch bij de Maatschap, noch bij de Vennootschap onder firma, de Vereeniging in wezen blijven zonder vennooten, ja zelfs treden deze Vereenigingen in het stadium van ontbinding indien één mede-vennoot ophoudt deel der Vereeniging uit te maken, zooals hieronder nader zal worden aangetoond.

2°. Zij is bekwaam een proces te voeren tegen een aandeelhouder qua talis, bijv. tot het betalen van zeker bedrag op zijn nog niet volgestort aandeel, terwijl hij beweert dat eene statutaire bepaling de rechtsgeldigheid van dien eisch verhindert; werd zij niet als rechtspersoon beschouwd, dan zouden de medeaandeelhouders in haar plaats moeten ageeren.

Vangt eene Vennootschap onder firma een proces aan tegenover een lid dier firma, qua talis — bijv. tot storting van zeker bedrag ter uitbreiding van het vennootschappelijk kapitaal, naar aanleiding van een in de onderlinge overeenkomst vermeld beding, waarvan de interpretatie bestreden wordt, — dan zal de

rechter, op verzoek van den gedaagde, de niet-ontvankelijk-verklaring moeten uitspreken, want in de eerste plaats bestaat niet een strijd tusschen de firma en den gedaagden firmant, doch tusschen de vennoten onderling, en vervolgens — gesteld dat dit als niet-juist wordt aangenomen, en elk der vennoten, zooals in den regel het geval is, het recht heeft ten name der Vennootschap op te treden, — zal de gedaagde firmant in de onderstelde omstandigheden, namens de firma:

a. hetzij krachtens art. 278 j^o. 146 B. R. v. van de instantie afstand doen;

b. dan wel zijne mede-vennoten kunnen dagvaarden om hun besluit tot kapitaalsuitbreiding ongeldig te verklaren, welk geding krachtens art. 158 of 159 B. R. v. wegens litispentie of connexiteit, op verzoek, door samenvoeging met het eerstvermelde proces ineenvloeit, en de rechter zal alsdan geen recht kunnen spreken, daar de eischeres eenerzijds eene vordering stelt om iets te doen, en anderzijds om datzelfde te laten.

Buitendien zou zich in dusdanig geval de eigenaardigheid voordoen dat de firma, die uit de vennoten „als zoodanig” bestaat, en alzoo als het ware als lasthebber o. a. van de gedaagde partij optreedt, hare lastgeefster vertegenwoordigende, 's rechters beslissing inroept tegenover diezelfde lastgeefster.

Procedeert de firma echter tegen een vennoot, niet in zijne kwaliteit van firmant, bijv. tot het leveren van aan de Vennootschap verkochte goederen, dan zal de rechter rechtspreken, want de persoon, welke door de firma vertegenwoordigd wordt, is juridisch in overeenstemming met het beginsel „*tot sunt personae, quot sunt qualitates*” een andere persoon dan die, welke gedagvaard is.

Laat de gedaagde in zijne kwaliteit van firmant ook in dit proces de firma afstand doen van de instantie, dan zal de firma door zijne mede-vennoten zich daartegen verzetten en zijne handeling ongeldig doen verklaren, daar hij volgens den zin der overeenkomst in verband met het 2° lid van art. 17 W. v. K. tot die handeling onbevoegd is.

In elk geval zullen zijne mede-vennoten recht op schadevergoeding, en wellicht op ontbinding der Vennootschap, hebben.

30. Erfdienstbaarheden kunnen gevestigd worden tusschen een erf, der Naaml. Vennootschap toebehoorende, en een erf, dat het eigendom van een aandeelhouder is; werd zij niet als een afzonderlijk persoon in rechte beschouwd, dan zou toch voor dien vennoot, ten opzichte van zijn onverdeeld aandeel in de Vereeniging, het adagium „Nemini res sua scrvit” gelden, krachtens artt. 721 *a* j^o. 753 B. W.

Behoort het eene erf aan eene Vennootschap onder firma, het andere aan een der firmanten, dan kan m. i. tusschen beide erven niet het zakelijke ondeelbare recht van Erfdienstbaarheid gevestigd worden, want de eigendom van het erf der Vennootschap berust bij elken der firmanten, ofschoon beperkt door de rechten zijner mede-vennooten, en art. 721 B. W. sluit uit de vestiging eener Erfdienstbaarheid tusschen twee erven, die denzelfden eigenaar hebben.

Wel kan tusschen den eigenaar van het eene erf en zijne mede-vennooten eene overeenkomst worden aangegaan, krachtens welke een van beide partijen aan de andere partij zekere bevoegdheid verleent even alsof eene erfdienstbaarheid bestaat, en zij zich bovendien verplicht die bevoegdheid in eene erfdienstbaarheid om te zetten, bij den overgang van eigendom van een der beide erven aan een buiten de firma staanden persoon, doch deze overeenkomst brengt slechts een persoonlijk, niet een zcdelijk recht, voort.

40. Indien een Vruchtgebruik ten bate eener Naaml. Vennootschap is gevestigd, en alle op het oogenblik der vestiging bestaande aandeelhouders vóór affloop der bij art. 857 Burg. Wbk. vastgestelde dertig jaren zijn gestorven, dan heeft dit niet den geringsten invloed op het voortbestaan van het vruchtgebruik; werd zij als eene Vereeniging van aandeelhouders beschouwd, dan zou volgens art. 854 10. j^o. 855 *a* B. W. het vruchtgebruik door den dood beëindigd zijn.

De **Geschiedenis** van het ontstaan der Naaml. Vennootschap toont als bron de *Oost-Indische Compagnie*, aanvankelijk in den vorm eener Commanditaire Vennootschap, en aldus bestaande uit actieve en uit commanditaire vennooten, — bewinthebbers en Aktionnisten geheeten, — aan welke in het jaar 1602 octrooi met daaraan verbonden privilegiën verleend werd.

Door en in dat octrooi werd de *constitutio personalis* gevestigd, wat voor de hand lag zoodra de Vennootschap, alsnu onder contrôle der Regeering staande, naar buiten min of meer als publiek lichaam optrad. Langzamerhand deed de Regeering afstand van een deel van haar oppertoezicht en medebestuur ten behoeve der voornaamste aandeelhouders, — meestal de vroegere actieve vennoten der Commanditaire Venn., — en zoo werd allengskens de *Raad van Commissarissen* gevormd.

In weinige jaren werd het voorbeeld der O.-I. Compagnie in ons land en daarbuiten door tal van Vereenigingen nagevolgd, die allen rechten en verplichtingen verkregen, afgescheiden van hunne aandeelhouders.

Het hoofdbeginsel, dat geen der deelhebbers boven het bedrag zijner deelneming aansprakelijk zou zijn, vond gereedelijk ingang daar al die Compagnieën den overzeeschen handel ten doel hadden, en in alle koloniserende landen, ten gevolge der in verband daarmee uitgebreide scheepvaart, het rechtsbegrip heerschte, dat de reeder niet meer verliezen kan dan hij der zee heeft toe-vertrouwd.

Toen dan ook de Code de Comm. werd saamgesteld, was men met dat denkbeeld van een in rechte erkend afzonderlijk bestaan der Vennootschappen zoozeer vertrouwd, dat het onnoodig werd geoordeeld dit in het wetboek te bevestigen; in wetgevingen van lateren datum in andere landen ging men wèl hiertoe over, daar door de uitbreiding van het verkeer meerdere rechtsvragen zich in verband met het al dan niet bestaan der rechtspersoonlijkheid voordeden.

De Naaml. Vennootschap werd beweerd te zijn eene overeenkomst met obligatorische rechtsverhouding tusschen de aandeelhouders, doch, zooals hierboven is aangetoond, is ze niet een overeenkomst, maar een individueel in rechte erkend wezen, dat zijn ontstaan wel aan eene overeenkomst dankt, doch op dezelfde wijze zooals eene partij stoclen of tafels of huizen, die het voorwerp eener overeenkomst van koop en verkoop of van aanneming van werk uitmaken en vóór de overeenkomst nog niet vervaardigd zijn, naar aanleiding van, maar niet doër die overeenkomst gemaakt worden, en zeer zeker niet de overeenkomst zelve zijn. Uit de overeenkomst ontstaat tusschen de leden eene obligatorische rechtsverhouding, nl. tot het oprichten der rechts-

persoon, en deze ontleent aan die overeenkomst het te haren behoefte gevestigde recht tot inning van de kapitaalsbijdragen, maar eenmaal gevestigd zijnde bestaat er geene obligatorische verhouding meer tusschen de aandeelhouders onderling, doch tusschen hen en de rechtspersoon, en wel tot storting van het kapitaal.

De aandeelhouder kan zijn aandeel, d. w. z. zijn lidmaatschap en daaraan verbonden rechten vrijelijk aan een ander overdragen, indien hij aan de daaruit ontstane verbintenis tot betaling voor het geheele bedrag heeft voldaan, en het bewijs van aandeel dientengevolge aan toonder of, zooals art. 41 zegt, in blanco is gesteld; luidt dit echter op naam, dat moet te dien einde, hetzij aan de bestuurders eene desbetreffende verklaring van den vennoot en den verkrijger worden beteekend, of eene gelijke verklaring, in de boeken der Vennootschap worden ingeschreven en door of vanwege beiden geteekend, al naarmate volgens art. 42 bij de akte (scil. van oprichting) is bepaald. Art. 43 voegt daaraan toe dat, indien het vol bedrag van zoodanig aandeel niet is gestort, de oorspronkelijke vennoot voor de storting verbonden blijft, ten ware hij van alle verantwoordelijkheid is ontslagen.

Die gemakkelijke overdraagbaarheid der aandeelen, en de volstrekt beperkte aansprakelijkheid vormen voor hen, die niet bekwaam of niet geneigd zijn de gevaren van den handel te trotseeren de aantrekkingskracht van dit rechtsinstituut.

Om gevaren van anderen aard te ontwijken, worden de **Wederkeerige Verzekerings- of Waarborgmaatschappijen** opgericht, waarvan art. 286 W. v. K. in hoofdzaak zegt dat ze door hare overeenkomsten en reglementen, en bij onvolledigheid daarvan, naar de beginselen van het recht geregeerd worden.

Daar nu de hiervoren aangehaalde artt. 1371 en 1373 B.W. verbieden dat die overeenkomsten en reglementen iets bevatten dat volgens de wet niet is toegelaten, zoo volgt hieruit en uit de algemeene beginselen van het recht dat voor deze maatschappijen niets in het bijzonder is bepaald. Welk rechtskarakter ze hebben zal derhalve, voor ieder afzonderlijk, afhangen van de overeenkomst, aangegaan tusschen de oprichters ten behoeve

**Overdracht
van
aandeelen.**

**Wederkeerige
Verzekerings-
maatschappij.**

harer vestiging of tusschen de leden bij het zich-aansluiten tot eene Vereeniging, in verband met de daarbij, als voor haar geldende, vastgestelde reglementen.

Is de vorm diè eener Naaml. Vennootschap, dan zal het statuut een winstbejag moeten aantoonen en de Koninklijke bewilliging voor haar tot-stand-komen moeten verleend worden.

Is de vorm diè eener Vereeniging, dan voldoet zij zonder meer niet aan de voor de Maatschap gestelde voorwaarden; zij berust wel is waar op eene overeenkomst, heeft tot grondslag een vermogen, — al bestaat dit slechts in de verbintenis, gesproten uit de toezegging tot pondspondsgewijze betaling der door eenig lid geleden schade, — maar het ongewijzigde doel kan niet als winstbejag gelden. Haar basis is immers het ontgaan der kans van groote verliezen, terwijl die van Maatschap wel insluit het onderling-dragen der voorkomende verliezen, doch als eene onvoorziene en ongewenschte omstandigheid, welke doër de Vereeniging indirect ontstaan is; in haar wezen is de Maatschap niet gegrondvest op het onderling-verdeelen van verliezen, maar van winsten.

Ofschoon nu alle assurantiën in art. 410^e W. v. K. tot daden van koophandel zijn verklaard, en ofschoon deze Wederkeerige Maatschappijen in het Wbk. v. Kooph. aangeroord worden, zoo is het toch verklaarbaar dat de geschiedschrijver der wetgeving of wellicht de wetgever zelf verzuimd heeft, bij de behandeling der *zedelijke lichamen*, van de daarvan afgezonderde handels-sociëteiten deze maatschappijen af te scheiden. In elk geval hebben ze, in het algemeen beschouwd, met de groep van zedelijke lichamen de meeste overeenkomst, en als zedelijk lichaam bezitten ze rechtspersoonlijkheid zonder Koninklijke bewilliging, en ook zonder de Koninklijke of wettelijke sanctie, welke de Wet van 1855 voorschrijft, want art. 14 van die wet nam in 1866, met terugwerkende kracht naar het oogenblik van haar tot-stand-komen, de Wederkeerige Verzekerings- of Waarborgmaatschappijen onder de Vennootschappen op, voor welke de wet niet van kracht is.

Art. 308 W. v. K. maakt melding van **Weduwenfondsen, tontines, maatschappijen van onderlinge levensverzekering** en andere dergelijke overeenkomsten op levens- en sterftekansen

gegrond, waartoe eene inlage of eene bepaalde bijdrage, of beide, gevorderd wordt, — doch slechts om te verklaren dat deze niet thuis behooren onder de afdeling, welke voor de levensverzekering bepalingen bevat.

Uitteraard vormen deze instellingen een species van het genus Wederkeerige Verzekerings- of Waarborgmaatschappijen, en daar de wet voor haar niets dan die negatieve bepaling heeft opgenomen, kan voor het species slechts gelden wat voor het genus hierboven is vermeld. Het gemis aan desbetreffende voorschriften geeft natuurlijk aanleiding tot tal van rechtsvragen.

Een der oudste instellingen op het gebied van Vereenigen is hier te lande voorwaar de **Reederij**, welke reeds vele jaren vroeger dan de Naaml. Vennootschap bestond, en toen dan ook in de eerste ontwerpen van het Wbk. v. Koophandel in de jaren 1815 en 1819 slechts weinig meer dan de luttele in den Code de Commerce desbetreffende bepalingen, besnoeid en gewijzigd, waren overgenomen, verhieven zich vele stemmen in de Volksvertegenwoordiging om van oudtijds geldende bedingen daarin alsnog te vermelden.

Reederij.

De regelen, welke voor deze Vereeniging heerschten, waren deels ontleend aan de Communio, zijnde de gezamenlijke onverdeelde eigendom, deels aan de Maatschap in het algemeen, en deels aan de in latere jaren daaraan toegevoegde begrippen, voor de Naaml. Vennootschap in het bijzonder geldende.

Dientengevolge bevat de 2° titel van het 2° boek W. v. K. bepalingen van zoo gemengden aard, dat het moeilijk is vast te stellen welk rechtskarakter als richtsnoer dienen moet voor de uitlegging der bestaande en voor de afleiding van ontbrekende voorschriften.

Kenmerken, die op de *Naaml. Vennootschap* wijzen, vertoont de inrichting der Vereeniging, aan het hoofd waarvan volgens art. 326 zelfs een niet-deelhebber gesteld kan worden, wiens handelingen en macht bijkans even bindend zijn als die van den bestuurder eener Naaml. Venn. tegenover de belanghebbenden, zoowel naar binnen als naar buiten; verder in de verdeling van het belang der eigenaren in aandeelen met stemrecht naar verhouding van het beloop dier aandeelen, welke echter geen bedrag in geld, zooals bij de Naaml. Venn., doch een percentage, con

intellectueel deel, een pars pro indiviso als belang uitdrukken, en daardoor weer de *Communio* in herinnering brengen. Vervolgens doet art. 325 de meerderheid, evenals bij de Naaml. Venn., de minderheid binden bij een besluit tot verkoop van het schip, mits niet genomen gedurende de reis van het vaartuig.

Op dit artikel en op andere punten van overeenkomst zal hieronder bij de ontbinding der reederij alsnog worden teruggekomen!

Het begrip van *Communio*, met een daaraan verbonden *Condominium*, ligt in het wezen der onderneming, daar toch gezamenlijk eigendom van eene res individua de eerste voorwaarde vormt, uitgedrukt in art. 320, terwijl art. 324 aan de meerderheid der deelhebbers het recht geeft het schip, in een noodhaven liggende, te doen repareren ook tegen den wil der minderheid, welke alsdan haar aandeelen in het schip tegen taxatie aan de meerderheid kan overdragen. Dit nu is in strijd met den voor Maatschap in art. 1676 1°. B. W. gestelden regel, volgens welchen de minderheid zich tegen de bedoelde handeling zou kunnen verzetten, en in strijd met de Naaml. Venn., waarbij de meerderheid steeds het recht heeft de uitvoering eener met het wezen der onderneming overeenstemmende handeling te gelasten, en daarbij steeds de minderheid bindt.

De geheele titel is doorweven van denkbeelden, die de *Maatschap* aantoonen, tot welke groep de Reederij dan ook behoort. Het 1^e lid van art. 320 zegt immers:

„Wanneer twee of meer personen een schip, onder hen „gemeen zijnde, tot gemeene baat gebruiken, ontstaat daaruit „eene reederij, welker belangen tusschen de *gezamenlijke* „reeders worden geregeld bij meerderheid van stemmen, naar „evenredigheid van ieders aandeel.”

terwijl art. 327 in duidelijke bewoordingen melding maakt van het contract van reederij of zoogenaamde reeder-cedel.

De Reederij ontstaat dienovereenkomstig ten gevolge eener *overeenkomst*, waaraan een *vermogen* ten grondslag ligt, dat reeds gezamenlijk eigendom zijn moet alvorens zij kan worden aangegaan, en die tot doel *winstbejag* heeft.

De Vereeniging voldoet dus aan de voor *Maatschap* gestelde voorwaarden. Toch zijn zoovele wettelijke bepalingen voor de

Reederij gesteld, die van de voor Maatschap voorgeschrevene afwijken, dat met toepassing van die, welke wèl in den titel van Maatschap doch niet in dien van Reederij voorkomen, uiterst voorzichtig moet worden te werk gegaan.

In latere jaren zijn dan ook vele Reederijen in den vorm van Naaml. Vennootschappen gegoten, welke vorm om de vermelde redenen den deelhebbers meer voordeelig en passend is, en wat in navolging geschiedde der vele Naaml. Vennootschappen, die den vollen eigendom van een of meerdere schepen verwierven, voor welke schepen derhalve geene Reederij opgericht kon worden.

Voor eene Reederij is immers volgens art. 320 vereischt dat een schip onder twee of meer personen gemeen is, en eene Naaml. Vennootschap is slechts één persoon, en wel een rechts-persoon.

De uitdrukking „gemeen hebben” geeft aanleiding tot de onderstelling, dat meerdere personen, die gezamenlijk een schip in huur of in vruchtgebruik hebben, eveneens eene Reederij kunnen vestigen. Het opschrift van den desbetreffenden titel, luidende: „Van eigenaars, mede-reeders en van boekhouders van schepen”, doet gelijkelijk uit de tegenstelling van eigenaars tegenover mede-reeders vermoeden, dat onder laatstgenoemden ook zij begrepen zijn, die geen eigendom van het schip, doch een ander recht daarop bezitten.

De voor de Zuidelijke Nederlanden gebezigde Fransche tekst van het Ontwerp van 1822 en van 1825 noemt echter dezen titel:

„Des propriétaires, co-propriétaires et des directeurs de „navires”,

en de tekst van het Ontwerp, waaruit ten slotte het tegenwoordige art. 320 vertaald is, zegt:

„Si deux ou plusieurs personnes, ayant part au même „navire, en font usage en commun (vroeger stond er: „en „leur bénéfice commun”), il se forme entre elles une asso- „ciation, dont les intérêts sont réglés par les propriétaires „du navire à la pluralité des suffrages, en proportion de la „part de chacun d’entre eux”,

terwijl uit de uitvoerige verhandeling, welke VOORDUIN'S geschiedenis omtrent de beraadslagingen dezen titel betreffende geeft, ondubbelzinnig blijkt dat *mede-reeders* de vertaling van *co-propriétaires* is, en dat geen sprake er van was daaronder ooit andere gerechtigden dan eigenaren van het schip te verstaan.

Gaan huurders of vruchtgebruikers eene overeenkomst aan tot het ten gemeenen bate gebruiken van een in hun bezit zijnd vaartuig, dan vestigen zij derhalve hetzij eene Vennootschap onder firma of eene Handeling voor gemeene rekening, en zijn dientengevolge de voor Reederij bepaalde voorschriften niet voor hen van toepassing.

De Vennootschappen en andere Vereenigingen van koophandel, met uitzondering der geen winstbejag beoogende in artt. 286 en 308 aangestipte wederkeerige Verzekeringsmaatschappijen, resorteeren alzoo, volgens de hierboven uiteengezette gronden, tot de **Maatschap**, en de voor deze instelling in den 9^{en} titel van het 3^e boek van het Burg. Wetboek bepaalde voorschriften vormen aldus, in overeenstemming met het in art. 1 van het Wbk. v. Kooph. bepaalde, de **Lex generalis**, welke voor elk van haar van kracht is, voor zooverre de *Lex specialis*, die de voor elke instelling in het bijzonder gestelde bepalingen bevat, daarvan niet afwijkt.

De titel „**Van Maatschap of Vennootschap**” strekt alzoo tot aanvulling van het aan eenige Lex specialis ontbrekende, en geeft voor de interpretatie van onduidelijke speciale voorschriften eenen leidraad.

**Coöperatieve
Vereeniging.**

De **Coöperatieve Vereeniging** is eene schepping van den nieuweren tijd. In navolging der Naaml. Vennootschappen, die ten voordeele der meer vermogenden strekken, beoogt zij de kracht der saamwerking ten nutte van den kleinen man dienstbaar te maken ten einde zijne stoffelijke belangen te bevorderen.

Doel.

Daar deze Vereeniging alsnu bestemd is meer speciaal tot baat eener bepaalde klasse der maatschappij te werken, zoo volgt daaruit dat hare voorschriften rekening moeten houden met bepaalde voor die klasse geldende levensverhoudingen en met

de haar ter beschikking staande middelen op financieel en ander gebied.

Hiervoor was eene regeling noodig, die sommige voordeelen, der Naaml. Vennootschap eigen, andere, welke de Vennootschap onder firma biedt, en eenige, die de burgerlijke Maatschap kenmerken, combineert om dusdoende alle belanghebbenden te bevredigen.

Na veel strijd bracht de Wet van 1876 haar tot stand en over het algemeen beantwoordt zij aan haar doel.

Het **doel** der Coöperatieve Vereeniging is in art. 2 uitgedrukt als te zijn:

„de bevordering van de stoffelijke belangen *der leden*, als
„door middel van gemeenschappelijke uitoefening van hunne
„nering of ambacht, door aanschaffing van hunne benodigd-
„heden of het hun verstrekken van voorschotten of crediet”;

terwijl in dat artikel er aan toegevoegd wordt, dat de werkkring dezer Vereeniging zich statutair *ook tot derden* mag uitstrekken.

In het tweede lid van art. 6 erkent de wetgever in haar een rechtspersoon, terwijl uit het eerste lid voortvloeit dat de Vereeniging als rechtspersoon voor de handelingen door de bestuurders, of op hun last, ten name der Vereeniging verricht, in hunne plaats verantwoordelijk is. Trouwens reeds in de Wet van 1855 heeft de wetgever in de tweede alinea van art. 10 en in de eerste al. van art. 12 de bevoegdheid eener rechtspersoon om burgerlijke handelingen aan te gaan, vermeld.

Wat „*burgerlijke handelingen*” zijn, wordt in onze wetten niet omschreven; het *ontwerp-KEMPER van 1820* omschrijft ze in art. 2 als:

„de zoodanige, welker aard en gevolgen bij dit burgerlijk
„wetboek geregeld zijn”;

en o. a. blijkt uit art. 1691 B. W., alwaar gesproken wordt van „het aangaan van burgerlijke handelingen” door zedelijke lichamen — zijnde het prototype der rechtspersonen, — dat daaronder verstaan moet worden *het verrichten van rechtshandelingen*.

Waar de *rechtspersoon* aldus door de wet erkend wordt bevoegd

Rechtspersoonlijkheid.

te zijn rechtshandelingen te verrichten, daar is ze dientengevolge ook bevoegd de gevolgen van die rechtshandelingen te dragen, m. a. w. verplichtingen op zich te nemen en rechten te aanvaarden en te behouden, *bijv.* een vermogen te verwerven en te beheeren, en wordt dus te dien opzichte in rechte als persoon erkend en met den natuurlijke persoon gelijkgesteld.

Met de *Naaml. Vennootschap* heeft zij, als Vereeniging sui generis, dus gemeen het zijn van rechtspersoon onder beheer van niet-verantwoordelijke bestuurders, en voor het ontstaan van elke van beide instellingen is in de eerste plaats eene overeenkomst noodig, welke op straffe van nietigheid, notarieel moet worden verleden; de Koninklijke bewilliging is voor de Coöperatieve Vereeniging niet vereischt. Ofschoon beiden Vereenigingen van personen zijn, hebben zij een vermogen tot grondslag, doch terwijl de *Naaml. Vennootschap* geen aanvang kan nemen alvorens zeker gedeelte van het kapitaal gestort is, zoo wordt voor de Coöp. Vereeniging deze eisch niet gesteld, en vloeit het hebben van een vermogen implicite voort uit de in art. 7 4°. gestelde voorwaarde dat de acte van oprichting op straffe van nietigheid moet bevatten:

„de bepaling *in welke mate* de leden *persoonlijk* aansprakelijk „zijn voor de verbintenissen der Vereeniging”.

Daarenboven spreekt art. 11 4°. van de vermelding van het bedrag der door ieder lid gestorte en der aan hen terugbetaalde gelden in het ten kantore der Vereeniging voor een iegelijk ter inzage liggend register, terwijl ook art. 20 op het bestaan van *inleggelden* wijst; een ander vermogen dan in de *aansprakelijkheid der leden* bestaat, is evenwel niet voorgeschreven, en daar art. 2 eene vrije in- en uittreding van leden toelaat, zoo is dientengevolge het aantal leden en het, deels in den omvang hunner aansprakelijkheid, deels in hunne solvabiliteit, liggende vermogen der Vereeniging **onstandvastig**.

Art. 19.

Art. 19 breidt voor het geval van likwidatie de aansprakelijkheid uit tot hen, die in den loop van het jaar, voorafgaande aan het in-ontbinding-treden der Vereeniging, leden waren, en bepaalt dat allen gezamenlijk — scil. tegenover de Vereeniging, als Rechtspersoon, — aansprakelijk zijn en blijven voor dekking

van eenig **tekort**, dat bij eene eventueele vereffening van den boedel mocht blijken zich voor te doen.

Art. 7 stelt **jus cogens**, *dwingend recht*, want het schrijft voor dat de acte van oprichting *op straffe van nietigheid* de in dat artikel vermelde voorschriften moet bevatten.

Art. 7.

Indien alzoo aan een of meerdere der in dat art. gestelde bepalingen niet is voldaan, dan is daardoor de acte **nietig ten opzichte der oprichting van de Coöp. Vereeniging**, terwijl aldus wettelijk eene *zóódanige* Vereeniging niet is tot stand gekomen.

De meeste der thans bestaande Vereenigingen, die den naam van Coöp. Vereeniging dragen en als zoodanig beschouwd worden, zijn als zoodanig m. i. **nietig**, zoodat degenen, die als Bestuurders optreden, door de verbintenissen, die zij in naam der Vereeniging aangaan, niet de Vereeniging doch zich zelven tegenover derden binden, terwijl zij uit hoofde der onderlinge overeenkomst recht van verhaal op hunne mede-contractanten hebben, die, als leden eener niet-wettelijk-erkende Vereeniging tegenover de uitvoerders van zulk eene Vereeniging, krachtens de overeenkomst tegenover hen aansprakelijk zijn.

De aanleiding tot de nietigheid van die vele zoogenaamde Coöp. Vereenigingen ligt in de m. i. onjuiste beteekenis, welke gehecht wordt aan het hiervoren geciteerde voorschrift, dat in art. 7 sub 4° is vastgesteld.

**Beteekenis
van art. 7 40.**

Volgens die alinea moet immers in de overeenkomst worden vermeld: „**in welke mate de leden persoonlijk aansprakelijk zijn.**”

De eerste vraag is alsnu, welke de beteekenis is van „*in welke mate*”!

De maat is òf het verhoudingscijfer tot een bekenden maatstaf, òf de maatstaf zelf.

„In welke mate” kan dus beteekenen, hetzij

a. In welk verhoudingscijfer tot zekeren bekenden maatstaf, dan wel

b. In evenredigheid tot welken maatstaf.

Daar de wet op geen enkele plaats den maatstaf aanduidt, kan van „zekeren maatstaf” geen sprake zijn, en derhalve evenmin van de beteekenis sub a. Er blijft over die sub b, en aangenomen moet dus worden dat:

In welke mate beteekent: *In evenredigheid tot welken maatstaf.*

De tweede vraag is wát te dezer plaatse „**persoonlijk**” beteekent. Persoonlijk is „al wat den persoon betreft”, en kan gebezigd worden:

a. ter onderscheiding van eene kwaliteit, eene vertegenwoordiging van iemand anders, voor wien de persoon het recht heeft op te treden; of

b. ter onderscheiding van andere personen; aldus in de beteekenis van individueel tegenover gezamenlijk.

De sub *a.* omschreven beteekenis kan niet de juiste zijn, daar de tweede alinea van het voorgaande artikel de Vereeniging zelve uitdrukkelijk tot rechtspersoon verheft, d. w. z. tot eene — zelfs van hare leden afgescheidene — in rechte erkende persoonlijkheid, die zelfstandig optreedt. De leden vertegenwoordigen dus niet de rechtspersoon, en er bestaat alzoo voor hen geene kwaliteit, die ter zijde gesteld moet worden. Er blijft dus over de sub *b.* gestelde beteekenis, nml. die van „**individueel tegenover gezamenlijk**”.

Ook in den tweeden volzin der eerste alinea van het voorgaande art. 6 gebruikt de wetgever het woord „**persoonlijk**” in die beteekenis.

Die volzin zegt:

„Zoolang de acte van oprichting niet is ingeschreven of „niet is openbaar gemaakt, zijn de bestuurders *persoonlijk* „en ieder voor het geheel verantwoordelijk voor de handelingen, ten name der Vereeniging, door hen of op hun „last verricht”.

Waren immers de woorden „persoonlijk en ieder voor het geheel” uitgelaten, dan zal toch niemand dien zin zoodanig lezen dat de bestuurders niet-in-privé doch in hunne kwaliteit van vertegenwoordigers der Vereeniging, d. w. z. niet zij, maar de Vereeniging, voor de bedoelde handelingen verantwoordelijk zijn. Aldaar kan het woord „persoonlijk” dus evenmin iets anders beteekenen dan **individueel als tegenstelling van collectief, i. e. gezamenlijk**, en daar ook hierbij nader bepaald moet worden hoever de verantwoordelijkheid van ieder afzonderlijk reikt,

voegde de wetgever er aan toe „*ieder voor het geheel*”, precies op dezelfde wijze als hij in het volgende artikel de oprichters dwingt om te bepalen „*in evenredigheid tot welken maatstaf*” zij de leden verantwoordelijk stellen.

Die verantwoordelijkheid kan zijn in verhouding tot de door de leden gestelde en door de rechtspersoon vervulde eischen, bijv. tot de hun verstrekte voorschotten of crediet of benoedigdheden, of tot de wijzen waarop, of de bedragen tot welke zij gebruik hebben gemaakt van de gemeenschappelijke uitoefening van nering of ambacht, — voorbeelden in art. 2 aangeduid —; en eveneens kan hunne verantwoordelijkheid als solidair, d. w. z. als hoofdelijk voor het geheel, bepaald zijn.

Eene **solidaire verantwoordelijkheid** is inderdaad eene uitbreiding van het begrip van „maatstaf”, want niet rechtstreeks maar indirectelijk is ze eene verhouding, en wel *voor gelijke deelen*, zooals de wetgever in art. 1881 Burg. Wbk. heeft voorgeschreven.

**Solidaire
Aansprakelijkheid.**

De aansprakelijkheid der leden moet immers, volgens het Verslag der Handelingen van de 2^e Kamer 1876/1877, blz., 67 72, 77, als een wettelijk vastgestelden *borgtocht* beschouwd worden, terwijl het begrip van mede-schuldenaar-zijn gezamenlijk met de Coöp. Vereeniging eenigszins in strijd is met de van hare leden afgescheidene rechtspersoonlijkheid der Coöp. Vereeniging en te zeer de regeling der Vennootschap onder firma zou volgen, welke geene rechtspersoon is; wordt echter in eenig geval door den rechter eene onmiddellijke aansprakelijkheid aangenomen, dan brengt art. 1329 B. W. die verplichting zijdelings tot eene „voor gelijke deelen” terug, terwijl daarenboven nog altijd de oproeping van de rechtspersoon tot vrijwaring, welke in artt. 68 sqq. Burg. Rechtsvord. geregeld is, openstaat.

De in art. 19 der Wet van 1876 omschreven verplichting der leden *tegenover de rechtspersoon*, vertegenwoordigd door haren vereffenaar of door haren curator, is geenszins in wederpraak met de in art. 7 4°. geregelde aansprakelijkheid *tegenover derden*, en daarenboven *jus dispositivum*, d. w. z. afhankelijk van den in de Statuten uitgedrukten wil der leden.

De aansprakelijkheid der leden alzoo als eene wettelijk-vastgestelde-*borgstelling* aannemende, zegt art. 1881 B. W. dat:

„Indien verscheidene personen zich tot borgen hebben „gesteld van denzelfden schuldenaar en ter zake van dezelfde „schuld” — evenals in het bovenstaande geval van solidaire aansprakelijkheid —, „heeft de borg die de schuld heeft „voldaan, in het geval bij N°. 1 van het vorige artikel „voorzien” — nml. indien hij tot betaling in rechten vervolgd wordt —, „alook wanneer de schuldenaar is ver- „klaard in staat van faillissement, zijn verhaal op de overige „borgen, *ieder voor zijn aandeel*. De bepaling van het tweede „lid van art. 1329 is ten dezen toepasselijk”.

Die alinea zegt dat, indien een der mede-schuldenaren eener hoofdelijke verbintenis onvermogen is om aan hem, die de geheele schuld heeft voldaan, zijn aandeel te betalen, het verlies, door zijn onvermogen veroorzaakt, pondspondsgewijze verdeeld wordt tusschen de overige schuldenaren, die betalen kunnen, en dengenen, die de schuld heeft voldaan.

Dientengevolge vormt de *solidaire aansprakelijkheid* van leden eener Coöp. Vereeniging indirectelijk eene verhouding, een maatstaf, en wel *voor gelijke deelen*. De solidaire aansprakelijkheid omvat dus de aansprakelijkheid voor gelijke deelen, en wat voor de laatste is voorgeschreven, is derhalve ook van kracht voor de eerste; terwijl art. 19 der Wet van 1876 ter zake der tusschen-de-leden-onderlinge aansprakelijkheid precies hetzelfde zegt als art. 1881 j^o. 1329 B. W. voor solidaire borgen vaststelt.

De artikelen 1873/4 B. W. verklaren nog duidelijker en minder zijdelings dat de solidaire aansprakelijkheid van borgen tot eene „*voor gelijke deelen*” herleid kan worden, en wel door den eisch van schuldsplitsing.

**Aansprake-
lijkheid tegen-
over derden.**

Uit vorenstaand betoog is aldus gebleken dat de wetgever de acte van oprichting der Coöp. Vereeniging slechts dan als zoodanig erkent, indien deze o. a. de bepaling bevat:

„in evenredigheid tot welken maatstaf de leden indivi- „dueel aansprakelijk zijn tegenover derden — hetzij als

„mede-schuldenaren der Vereeniging, dan wel als hare „borgen, — voor de verbintenissen der Vereeniging”.

Voor de *Verbintenissen* der Vereeniging de leden aansprakelijk te achten „tegenover de Vereeniging zelve” — in stede van „tegenover derden”, — ware ongerijmd!

Ocrhalve zijn de leden eener Coöp. Vereeniging onder alle omstandigheden aansprakelijk voor hare **verbintenissen**, d. w. z. niet alleen voor de vereffening harer geldschulden, maar zelfs voor de uitvoering van elke andere verbintenis, al wordt ook later bij het niet-voldoen der verbintenis, deze krachtens art. 1275 B. W. in eene geldschuld, ter vergoeding van kosten schaden en interessen, omgezet. In hoever elk lid afzonderlijk te dien einde aansprakelijk is, zullen de statuten vaststellen; gezamenlijk zijn ze steeds voor alle verbintenissen der Vereeniging verantwoordelijk.

Uit het volgende zal blijken dat geene enkele bepaling der Wet van 1876 — al laat deze ten opzichte harer redactie veel te wenschen, — met bovenstaande wetsverklaring in strijd is.

Ook de beschouwing der bedoelingen, die bij het saamstellen dezer wet gegolden hebben, bevestigt de hierboven gegeven wetsuitlegging, want bij het lezen van de Handelingen der Tweede Kamer 1876/1877 blijkt dat er slechts groote strijd heeft geheerscht over de vraag van het wettelijk-aansprakelijkstellen der leden *hoofdelijk voor het geheel* van het tekort der Vereeniging, en die eisch werd afgewezen, en de leden werden vrijgesteld van eene wettelijk-verplichte **solidaire** aansprakelijkheid.

Daarenboven werd door een amendement van den Heer WINTGENS — zie Handelingen blz. 169 en 170, — de tweede alinea van art. 19, welke de Regeering in haar oorspronkelijk Wetsontwerp had vermeld, geschrapt, en de Kamer heeft deze later niet meer hooren voorstellen. Die alinea luidde:

**Amendement-
Wintgens.**

„Deze aansprakelijkheid voor het tekort kan bij de acte „van oprichting tot eene bepaalde som voor ieder lid „worden beperkt”.

Door de verwerping dezer bepaling heeft de Kamer getoond geene afwijking van het imperatieve voorschrift van art. 7 4°.

te willen, hetgeen hieronder bij de behandeling van artt. 19 en 20 nader zal aangetoond worden.

Art. 19. Het volgende artikel, dat over de aansprakelijkheid der leden handelt, is art. 19, en luidt:

„Indien bij de gerechtelijke of buitengerechtelijke vereffening van den boedel der Vereeniging blijkt, dat hare goederen „ontoreikend zijn om aan hare verbintenissen te voldoen, „zijn zij, die bij de ontbinding leden waren, *of in het jaar „daaraan voorafgaande zijn uitgetreden*, tot dekking van het „tekort, en wel, *indien bij de statuten niet anders is bepaald*, „voor *gebijke deelen* verplicht, met dien verstande, dat zij „ook **gezamenlijk** voor de betaling van *ieders aandeel in den „omslag borg* blijven. De aansprakelijke personen zijn ge- „houden tot onmiddellijke betaling van hun aandeel in den „omslag, vermeerderd met vijftig ten honderd, of zooveel „minder als de vereffenaar of curator voldoende acht, tot „voorloopige dekking van een naderen omslag voor de kosten „van invordering en voor het aandeel van hen, die in ge- „breke mochten blijven aan hunne verplichting te voldoen.”

Het, door het amendement van den heer WINTGENS, wegvallen der in het oorspronkelijk regeeringsontwerp hierop volgende alinea bevestigt den wil der kamer om de gezamenlijke aansprakelijkheid der leden te handhaven, — imperatief *tegenover derden* voor alle *Verbintenissen* der Vereeniging, volgens art. 7 4°, — dispositief, en vereenigd met die der aangewezen vorige leden, *tegenover de Vereeniging* voor het *tekort* bij de vereffening, volgens art. 19 — en zonder dat voor het laatste geval van eenige beperking tot eene bepaalde som sprake mag zijn, om de eenvoudige reden dat eene zoodanige beperking inbreuk maakt op de *zuivere* handhaving van de gezamenlijke verantwoordelijkheid der leden voor het geheel van de verplichtingen der Vereeniging, hetzij als hare borgen of als hare mede-schuldenaren volgens art. 7 4° tegenover derden, hetzij als hare lidmaten volgens art. 19 tegenover haarzelve; ofschoon, ook indien die alinea niet geschrapt ware, de aansprakelijkheid van art. 7 4° tegenover derden toch onaantastbaar zou gebleven zijn.

Dit artikel vormt eene aanvulling van het in art. 7 4° be-

**Aansprake-
lijkheid tegen-
over de Ver-
eeniging.**

paalde, doch, terwijl dit laatste voorschrift *dwingend recht* behelst en, zoowel de gezamenlijke aansprakelijkheid der leden voor de **verbintenissen** der Vereeniging *tegenover derden*, als eene in de statuten te bepalen regeling van den maatstaf hunner individueele verantwoordelijkheid, eene *conditio sine qua non* is, zoo bevat art. 19 slechts *dispositief recht*, waarvan aldus in de acte van oprichting kan afgeweken worden, en omschrijft de verplichting der leden *tegenover de Vereeniging* tot dekking van eenig **tekort**, dat bij vereffening van den boedel zich eventueel mocht voordoen.

Daarenboven breidt dit art. de aansprakelijkheid uit tot die der vorige leden, welke in den loop der 364 of 365 dagen — den dag van in-ontbinding-treden voorafgaande — uit de Vereeniging zijn getreden en niet intusschen opnicuw lidmaat werden. Bedoelde *vorige* leden zijn dus, indien de statuten niet anders bepalen, niet meer aansprakelijk tegenover derden voor de verbintenissen der Vereeniging, doch wel tegenover de Vereeniging voor hun aandeel in eenig tekort bij eene eventueele ontbinding.

De maatstaf van de individueele aansprakelijkheid der leden, welker vaststelling art. 7 4° imperatief als vermogensbasis oplegt, geldt natuurlijk ook voor de aanzuivering van eenig tekort bij vereffening, daar, indien de Vereeniging niet betaalt en de leden niet aanspreekt, schuldeischers zelvén zich op de leden zullen verhalen; de statuten moeten volgens art. 7 4° den maatstaf van verantwoordelijkheid van elk lid vermelden, hetzij voor gelijke deelen, waaronder ook solidaire verantwoordelijkheid ressorteert, hetzij voor bepaaldelijk aangeduide ongelijke deelen, — en de in art. 19 geplaatste tusschenzin: „indien bij de statuten niet anders is bepaald, voor gelijke deelen”, is dus overbodig en zegt niets. Die tusschenzin moet beschouwd worden als een aanloop tot, of inleiding van, het daaropvolgende **gezamenlijk-borgblijven** der leden en vorige leden voor de betaling van ieders aandeel in den omslag, en deze *onderlinge borgtocht* mag derhalve niet beschouwd worden als slechts te gelden bij den maatstaf van gelijke deelen, doch als van kracht te zijn bij elken maatstaf, en is dientengevolge eene bepaling van *algemeene strekking*. Het *gezamenlijk borgblijven* voor de betaling van ieders aandeel in den omslag is klaarlijkelyk voorgeschreven in tegen-

stelling van „*hoofdelijke aansprakelijkheid voor het geheel*” en stemt overeen met de strekking van art. 1874a j^o art. 1873 B. W.; bestaat er slechts één solvabel lid, dan is natuurlijk het gezamenlijk-borg-blijven een hoofdelijke borgtocht voor het geheel.

Vorenstaande beschouwing toont aan dat art. 7 onschendbare voorwaarden bevat, die bij de *oprichting* moeten in acht genomen worden, terwijl art. 19 aanwijzingen geeft, die bij de *ontbinding* zullen gelden indien de statuten niets daarvan afwijkends vaststellen.

Art. 19 bepaalt voor de dekking van eenig tekort bij de vereffening van den boedel der Coöp. Vereeniging *den regel*; art. 20 behandelt eene *uitzondering* op dien regel, loopt dus ook over de ontbinding, en behelst ook slechts dispositief recht.

Art. 20.

1e alinea.

Het eerste lid van art. 20 luidt:

„Indien de *voordeelen* der Vereeniging volgens de acte van „oprichting *ongelijk* tusschen de leden worden verdeeld, naar „mate van het bedrag der inleggelden of eenigen anderen „maatstaf, **kan** bij de acte van oprichting worden bepaald, „dat de omslag van het *tekort* geheel of ten deele naar „denzelfden maatstaf zal geschieden.

De wetgever sprak in het voorgaande artikel, nml. in den gewraakten tusschenzin, van de statutaire verantwoordelijkheid der leden voor eenig tekort *voor gelijke deelen*, en behandelt thans het geval dat statutair de voordeelen **ongelijk** verdeeld worden, en geeft voor eene zoodanige regeling de bevoegdheid den omslag van het tekort naar denzelfden maatstaf — dus in dezelfde **ongelijke** verdeling — te doen geschieden, geheel of ten deele.

In het gestelde geval van ongelijke winstverdeling kan alzoo het tekort worden omgeslagen, hetzij *geheel* naar denzelfden maatstaf, dan wel *ten deele* naar denzelfden maatstaf, en bijgevolg alsdan *het resteerende deel* naar eenen anderen maatstaf, bijv. in gelijke deelen.

Door het woordje „**kan**” duidt de wetgever aan, dat hij geene verplichting oplegt; en wil de verlcende bevoegdheid — d. w. z. de geheele alinea — eenige beteekenis hebben, dan moet aangenomen worden, dat daaruit voortvloeit:

dat, indien de *winstverdeeling* voor *gelijke* deelen is geregeld, ook de verdeeling van het tekort, i. e. de *verliesverdeeling* in *gelijke* deelen **moet** plaats hebben.

Geschiedt de *winstverdeeling* in *ongelijke* deelen, dan kan de *verliesverdeeling* bepaald worden in *ongelijke* deelen, of in *gelijke* deelen, of *gedeeltelijk in ongelijke, gedeeltelijk in gelijke* deelen.

De regeling der aansprakelijkheid voor het **tekort** hangt dus af van de regeling der **winstverdeeling**, en is in het eerste lid van art. 20 behandeld; en nu voegt de wetgever in het tweede lid daaraan toe:

„In dat geval (nml. indien de *voordeelen* naar zekeren „statutair bepaalden maatstaf *ongelijk* zullen verdeeld worden), „**kan** de aansprakelijkheid ook worden beperkt tot eene in „verhouding tot den aangenomen maatstaf bepaalde som.”

2e alinea.

Deze alinea bevat het voorschrift, dat de bevoegdheid verleent om eene uitzondering op den in art. 19 gestelden regel in de statuten op te nemen. Welke is die uitzondering, die beperking van de aansprakelijkheid der leden tegenover de Vereeniging voor eenig tekort?

Zo is die van de aansprakelijkheid, **beperkt tot eene in verhouding tot den aangenomen maatstaf** bepaalde som!

De maatstaf is statutair bepaald volgens art. 7 4°; kan nu ook de beperkte som vooraf bepaald worden? Onmogelijk, want deze hangt van den maatstaf af, i. c. van een verhoudingscijfer, dat wel een quotient (de uitkomst eener deeling) *voortbrengt*, maar niet het quotient, de som gelds is!

De beperking tot dat onbepaalde quotient is echter reeds belangrijk genoeg, want daardoor vervalt de in art. 19 als regel voorgeschreven **onderlinge borgtocht**. Statutair kan alzoo de verantwoordelijkheid tegenover de Vereeniging, welke door het gezamenlijk borg blijven voor de betaling van ieders aandeel in den omslag ontstaat, opgeheven worden.

De tweede alinea van art. 20 zegt dus:

dat, indien de *winstverdeeling* in *ongelijke* deelen geschiedt, de tegenover de Vereeniging als regel geldende *onderlinge*

borgtocht ter zake van den omslag in eenig tekort *kan* (potestatief!) *buiten effect* gesteld worden.

Vervolgens vloeit uit deze bepaling voort:

dat, indien de *winstverdeeling* in *gelijke* deelen is vastgesteld, de aansprakelijkheid niet kan worden beperkt, d. w. z. dat alsdan de *onderlinge borgtocht* **steeds** van kracht is.

Noch de gezamenlijke noch de individueele aansprakelijkheid der leden tegenover de rechtspersoon, de Coöp. Vereeniging, kan derhalve zooals bij de Naamlooze Vennootschap op een van den aanvang af bepaald maximumbedrag worden vastgesteld.

Aannemende dat eene Coöp. Vereeniging ten doel heeft den verkoop van levensmiddelen aan hare leden, en dat bepaald is dat de winst jaarlijks verdeeld zal worden in verhouding tot de bedragen van het in den loop van dat jaar aan ieder der leden verkochte, dan *kan* tegelijkertijd in de akte worden vastgesteld — volgens het eerste lid van art. 20 — dat eenig tekort in diezelfde mate verdeeld, en — volgens het tweede lid van art. 20 — dat de aansprakelijkheid van elk lid tot het respectievelijke bedrag van het quotient beperkt zal worden.

Daar de wet niet *het tijdvak* noemt, waarover die verhouding berekend moet worden, en daar de geheele bepaling slechts eene bevoegdheid, geene verplichting, voorschrijft, zoo zal in de akte van oprichting de becijfering kunnen worden gepreciseerd. Is dit niet geschied, dan ligt het in den geest der beide artt. 19 en 20 dat de berekening der verhoudingen loopt over het tijdvak der 364 of 365 dagen, den dag van het in-ontbinding-treden voorafgaande; terwijl met de bedragen en de verhoudingen in de laatste balans vermeld, geene rekening mag gehouden worden. Indien bijv. eene Coöp. Vereeniging op den 16^{en} Sept. 1904 in ontbinding treedt en hare acte van oprichting het hierboven aangenomene en de beperking bevat, dan moet eerst een staat worden opgemaakt van de bedragen gedurende het tijdvak, loopende van 15 Sept. 1903 tot 16 Sept. 1904, aan elk der leden verkocht, en het verhoudingscijfer van elks bedrag tot de som dier bedragen over het tekort worden omgeslagen. Is gedurende dat tijdvak aan allen gezamenlijk voor f 100.000, aan A voor f 100 verkocht, dan zal A voor $\frac{1}{1000}$ deel in het tekort worden omgeslagen. Daartoe is zijne aansprakelijkheid in overeenstemming

met het tweede lid van art. 20 statutair *beperkt*, wat slechts betcekenen kan dat het oorspronkelijk vastgestelde tekort niet later verhoogd mag worden met wat eventueel door eenige leden niet betaald wordt.

De kosten van invordering etc. — in één woord: van likwidatie — behooren wèl tot het tekort, en daarmee mag het becijferde verlies der Vereeniging — over welk cijfer de aanvankelijke omslag volgens art. 19 geschiedt — wèl vermeerderd worden.

De beperking der aansprakelijkheid wil dus niets anders zeggen dan *de uitsluiting van den gezamenlijken borgtocht*.

Even onduidelijk als het tweede lid is de slotalinea van art. 20, luidende:

3e alinea.

„Bij toepassing dezer bepaling — i. e. beperking — worden „teruggaven van inleggelden in het jaar, aan de ontbinding „vooraangaande, *als niet geschied* beschouwd”,

waarvan eene woordelijke uitlegging tot de gevolgtrekking leidt dat zij, die inleggelden terugontvangen hebben, opnicuw eene vordering van gelijk bedrag tegenover de Vereeniging kunnen doen gelden, doch waarvan de bedoeling ondersteld moet worden dat, indien de *maatstaf*, waarvan de beide eerste alinea's spreken, op de bedragen der inleggelden berust, de teruggegevene inleggelden bij de becijfering van de *mate* der aansprakelijkheid moeten geacht worden alsnog als inleggelden te bestaan.

Het vorenstaande resumeerende, moet aangenomen worden dat de leden eener Coöperatieve Vereeniging aansprakelijk zijn:

**Recapitulatie
der aanspra-
kelijkheid.**

tegenover derden; als borgen: *gezamenlijk* voor alle verbintenissen der Vereeniging, *individueel* volgens den statutair bepaalden maatstaf,

tegenover de Vereeniging; ingeval van vereffening van den boedel bij ontbinding of faillissement, al naardien volgens de acte van oprichting is overeengekomen.

A. Bepaalt deze de verdeling der:

winst in *gelijke* deelen, dan moet de omslag van het **tekort** steeds in *gelijke* deelen geschieden, en dan geldt **steeds** de *gezamenlijke borgtocht*.

winst in *ongelijke* deelen, dan wordt het **tekort** omgeslagen volgens den in de acte vastgestelden maatstaf:

a. hetzij in gelijke deelen,

b. òf in ongelijke deelen,

c. òf voor een gedeelte in *ongelijke* deelen en voor het overige gedeelte in *gelijke* deelen, met dien verstande dat de *onderlinge borgtocht* slechts van kracht zal zijn indien de acte aldus of niets — m. a. w. niet het tegendeel, — vaststelt.

B. Bepaalt de acte de verdeeling van het:

tekort in *gelijke* deelen, waarmede *solidaire* aansprakelijkheid gelijkstaat, dan kan de **winst**verdeeling worden vastgesteld in *gelijke* deelen, òf in *ongelijke* deelen, òf gedeeltelijk in gelijke, gedeeltelijk in ongelijke deelen, terwijl de regeling van den *onderlingen borgtocht* zich richten moet naar de overeengekomen **winst**verdeeling;

tekort in *ongelijke* deelen, — hetwelk ook het geval is, indien het gedeeltelijk in *gelijke*, gedeeltelijk in *ongelijke* deelen wordt omgeslagen, — dan moet de **winst**verdeeling in *ongelijke* deelen plaats hebben, doch de maatstaf voor de verdeeling van het verlies kan een andere zijn dan die voor de verdeeling der **winst**, terwijl de *onderlinge borgtocht* zal gelden indien de acte niet het tegendeel bepaalt.

In alle deze gevallen, waarbij van de aansprakelijkheid tegenover de Vereeniging sprake is, d. w. z. wanneer bij vereffening door den vereffenaar of door den curator de omslag volgens art. 19 geschiedt, treden de in dat artikel aangewezen vorige leden gezamenlijk met de overgebleven leden op, terwijl de *maatstaf* van aansprakelijkheid steeds die is, welke volgens art. 7 4^e. bij de acte van oprichting is vastgesteld.

Zoowel in art. 20 als in art. 7 maakt de wetgever uitsluitend en herhaaldelijk melding van de **winst**- of verliesverdeeling, zooals die in de *acte van oprichting* is vastgesteld, welke bepaling echter niet verhindert, dat de verdeeling later kan ge-

wijzigd worden, mits daarbij in het oog gehouden wordt, dat voor alle vóór de wijziging aangegane verbintenissen de aansprakelijkheid der leden van kracht blijft, welke ten tijde van het sluiten der verbintenis bestond.

Zooals hiervoren is vermeld, zijn de meesten der thans als Coöp. Vereenigingen beschouwde Vereenigingen m. i. als zoodanig **nietig**, en hebben slechts beteekenis als niet-wettelijk-erkende Vereenigingen.

**Aanleiding
tot
nietigheid.**

Ware voor de oprichting eener Coöp. Vereeniging *Koninklijke bewilliging* vereischt, evenals voor de Naaml. Vennootschap het geval is, dan zoude die voor bestuurders en voor derden m. i. zoo beteekenisvolle wanverhouding niet zijn ontstaan. De sanctie der Regcoering bij de oprichting werd echter door de leden der 2^e Kamer niet geëischt en als van weinig beteekenis beschouwd, daar immers — zie Handelingen 1876/1877 blz. 140, — volgens art. 4 op straffe van nietigheid de acte van oprichting *notarieel* moet worden verleden, en de notaris wel er voor zal zorgdragen dat de statuten aan de wettelijke vereischten beantwoorden.

De meeste notarissen en de meeste rechtsgeleerden leggen echter m. i. het imperatieve voorschrift van art. 7 40. verkeerdelijk uit, en hechten daaraan de beteekenis, dat eene bepaling in de acte, volgens welke de leden belast zijn met eenige aansprakelijkheid — hoe gering ook, en uitsluitend geldende tegenover de rechtspersoon, de Vereeniging, — als vermogensbasis voldoende is. Op die wijze zou eene Coöp. Vereeniging opgericht kunnen worden, waarbij de aansprakelijkheid beperkt werd tot de inleggelden, en deze vastgesteld op een nietswaardig bedrag van bijv. éenen cent voor elk lid! Maar hoe is dan de felle strijd, die in de wetgevende vertegenwoordiging gevoerd is over de al dan niet vaststelling van de aansprakelijkheid van ieder lid voor het geheel van de verbintenissen der Vereeniging — de *Solidarburgschaft* — te rijmen met het door de wet veroorloven der oprichting van eene zoo *vermogenlooze* Coöp. Vereeniging!

Ware de bestreden meening de juiste, waarom spreekt art. 19 dan van: *dekking van het tekort*, art. 20 van: *omslag van het tekort*; waarom is niet daaraan toegevoegd: „*of van het overeengekomen gedeelte van het tekort*? Omdat art. 19 handelt over het **geheele tekort** en art. 20 evenzoo!

Of worden in dit laatste artikel de woorden „geheel of ten deele” uitgelegd te slaan op het voorafgaande woord „tekort” in plaats van op de volgende woorden „naar denzelfden maatstaf”? Maar dan zou dit toch:

1°. in strijd zijn met eene grammaticale uitlegging,

2°. met wat art. 19 zegt,

3°. met het juridieke beginsel, — volgens hetwelk in art. 1672 Burg. Wbk. de *Societas leonina* verboden is, — nml. dat elke overeenkomst nietig is, waarbij de eene partij alle voordeelen, de andere alle nadeelen draagt, en bij de hierboven omschreven vermogenlooze Vereeniging zouden dan toch de voordeelen ten bate harer leden, de verliezen ten laste harer kredietgevers bestemd worden.

Uit het Verslag van de Handelingen der 2^e Kamer blijkt dat alle partijen vrij wel bevredigd uiteengingen, en ook het Verslag van de Handelingen der 1^e Kamer, blz. 24/25, toont aan dat er groot verschil van opvatting bestond omtrent de aansprakelijkheid in art. 7 4°, in verband beschouwd met de artikelen 19 en 20, zonder dat dit verslag echter eene oplossing van dat verschil geeft; de 2^e Kamer was verheugd eindelijk die lastige wet op de Coöp. Vereenigingen ten einde gevoerd te hebben, en een ieder meende dat de wet datgene wat hij verlangde, eenigszins beperkt, behelst, weshalve bij de uitlegging der wet niet van de bedoeling der wetgevers sprake mag zijn, maar uitsluitend van id quod est, van wat in de wet geschreven staat, en eene vrij wel juiste uitlegging daarvan is m. i. hierboven gegeven.

Dat in de 2^e Kamer geene uniformiteit omtrent de draagkracht van het in artt. 7 4°, 19 en 20 bepaalde heeft geheerscht, wordt ten stelligste bewezen door het reeds besproken doen wegvallen der 2e alinea van art. 19, luidende: „Deze „aansprakelijkheid voor het tekort **kan** bij de acte van oprichting tot eene bepaalde som voor ieder lid worden beperkt”, welke potestatieve bepaling toch geene verplichting stelde, maar slechts eene bevoegdheid zou verleen, en ook diè werd door de meerderheid der Kamer niet geduld.

De Coöp. Vereeniging ontstaat alzoo ten gevolge eener overeenkomst, welke als jus cogens de vaststelling van een vermogen eischt, doch zich er mee tevreden stelt dat het vermogen uit contractueele verplichtingen bestaat; het doel is geenszins winstbejag, maar steun in nering of bedrijf, in het verkrijgen van levensbehoefden, in het kort: de bevordering der stoffelijke belangen.

Aan de vereischten voor *Maatschap* gesteld, voldoet zij derhalve niet, beantwoordt meer aan het wezen der *zedelijke lichamen*, doch is door de Wet van 1876 als eene afzonderlijke instelling gekarakteriseerd.

De hoofdelijke, somtijds individueele, dan weer gezamenlijke, ja zelfs de beperkte verantwoordelijkheid nadert meer het begrip, aan de *Vennootschap onder firma* ten grondslag liggend, dan dat der Naaml. Vennootschap; hetzelfde geldt voor het bij art. 8 als regel bepaalde *persoonlijke* van het lidmaatschap, doch verschilt weer van de Venn. onder firma in zooverre dat vrije in- en uittreding van leden — vide art. 2a j^o 7 8° — bestaat en geene wijziging der acte van oprichting ten gevolge heeft.

Aldus blijkt uit meerdere groepen eene Vereeniging sui generis te zijn ontstaan, welke hetzij eene burgerrechtelijke, hetzij eene handelsonderneming ten doel kan hebben. Niet dat voor burgerrechtelijke doeleinden niet de vorm van een der Vennootschappen van koophandel kan aangenomen worden, immers zulks is nergens bij de wet verboden, doch de toepassing der voor die Vennootschappen gestelde voorschriften doet zoovele rechtsvragen ontstaan, dat de regeling daarvan expressis verbis, zooals in art. 1 der wet voor Coöp. Vereenigingen, verre de voorkeur verdient.

Deze laatste Vereeniging vormt dus als het ware eenen overgang van de uitsluitend aan het Burg. Wetb. onderworpen Vereenigingen op die, waarmede het Wetb. v. Kooph. zich meer speciaal bezighoudt.

**Overzicht van
de Stadiën der
Ontwikkeling
van Vereeni-
gingen.**

Een terugblik op vorenstaand beknopt overzicht der privaatrechtelijke Vereenigen van personen doet zien dat de verschillende wijzen, waarop de samenwerking van individuen zich vertoont, in hare onderlinge verhouding als het ware een ketting vormen, welks schakels zich trapsgewijze in den loop der tijden hebben ontwikkeld en ten slotte eene denkbeeldige eenheid voortbrachten, die rechtens voor zooverre mogelijk met den mensch is gelijkgesteld, en als rechtspersoon erkend daardoor de bevoegdheid verwierf zelfstandig hare eigen rechten en verplichtingen te hebben en daarmede op te treden.

A. Den laagsten trap van ontwikkeling nemen, na de Wet van 1855, diè **Vereenigen in**, welke in wezen tot de rubriek der Zedelijke Lichamen behooren, doch, ofschoon niet strijdig met de openbare orde, noch door eene wet noch door den Koning gesanctionneerd zijn, omdat hetzij die sanctie niet gevraagd is, hetzij ze geweigerd werd op gronden, ontleend aan het algemeen belang. Hiertoe behooren de saamkomsten tot vermaak, gezelligheid, bevordering van kunsten en wetenschappen, weldadige oogmerken en dergelijken.

Tusschen de leden onderling zal hunne overeenkomst van kracht zijn, doch tegenover derden blijft ieder lid individueel verantwoordelijk voor zijne handelingen, en de door hem verkregen rechten worden als zijn uitsluitend eigendom beschouwd; de buitenwereld houdt niet rekening met het bestaan der Vereeniging.

B. De **Handeling voor gemeene rekening** vormt een hooger graad, daar ze alleenlijk voor eene handelsonderneming bestemd is en dientengevolge aan de voor koophandel speciale wetgeving onderworpen is. Daarenboven ressorteert zij, zooals ter plaatse aangetoond, onder de voorschriften der burgerlijke Maatschap, en hebben derhalve volgens art. 1682 B. W. alle leden het recht tegenover derden de uitvoering te vorderen eener overeenkomst, welke in hun aller naam door een van hen is aangegaan. Volgens art. 58 *i. f.* W. v. K. hebben die derden echter geene rechtsoverdracht dan tegen dengeen, met wien ze gehandeld hebben. Bij deze Vereeniging bestaat dus reeds een geval, waarin de buitenwereld met haar bestaan wel rekening heeft te houden.

C. De derde schakel vormt de „**Commanditaire Vennootschap**”, eene Vereeniging van uitsluitend interne werking, eveneens zoowel aan de bepalingen van het Wbk. v. Kooph. als aan die der Maatschap onderworpen, doch waarbij de leden in hunne handelingen bovenmatig beperkt zijn op poene eener verantwoordelijkheid, hoofdelijk voor het geheel, en zelfs voor alle vorige handelingen door den complementairen vennoot voor de Vereeniging verricht.

D. De „**Burgerlijke Maatschap**” telt reeds meerdere gevallen van externe werking als Vereeniging.

Het onder de „Handeling voor gemeene rekening” aangehaalde art. 1682 geeft den leden der Vereeniging als zoodanig een recht tegenover derden, en art. 1681 ruimt derden het recht in, indien eene handeling voor rekening der Vereeniging is aangegaan en te haren voordeele gestrekt heeft, niet alleen den handelenden vennoot doch ook de overige leden als door de handeling tegenover hen verbonden te beschouwen.

E. Der **Reederij** komt de vijfde plaats in rangorde toe. Als Vereeniging van personen treedt zij in sommige gevallen volgens art. 322 en 335 W. v. K. naar buiten op, en hare eenheid berust rechtens op eene overeenkomst, doch in wezen op de fysieke ondeelbaarheid van het voorwerp der onderneming, waaraan haar bestaan zoodanig verknocht is, dat met het te-gronde-gaan van dat voorwerp het den leden der Vereeniging, je zelfs den boekhouder als handelend vennoot, in het algemeen veroorloofd is bij het verlies hunner rechten ook van de verantwoordelijkheid der lasten afstand te doen, en de Vereeniging als te-gronde-gegaan te doen beschouwen.

Slechts voor die reparatiën en andere uitgaven, welke ten behoeve van het schip op bizonderen last der Reederij zijn gemaakt, blijft elk mede-reeder in evenredigheid van zijn aandeel tegenover derden aansprakelijk; overigens heeft een ieder het zoogenaamde *recht van abandon*.

Hier bestaat alzoo eene Vereeniging, welke zoowel naar binnen als naar buiten werkt, en waarbij het den leden vrijstaat met opoffering van hun aandeel in het vermogen zich van de verantwoordelijkheid te ontslaan, voor zooverre deze niet uit eene

bizondere opdracht gesproken is. Wordt echter niet door eene formeele handeling bij notarieele akte van dat recht gebruik gemaakt, dan blijft de aansprakelijkheid van elk lid, naar evenredigheid van zijn aandeel, zoowel intern als extern van kracht.

F. De Vennootschap onder firma is eene Vereeniging met volkomene in- en uitwendige werking.

Ieder der leden is naar buiten met zijn geheele vermogen, voor zooverre dat niet bij anderen verbonden is, verantwoordelijk voor elke daad, welke voor en namens de Vereeniging geschiedt.

De Vereeniging is hierdoor in een hooger stadium van ontwikkeling getreden dan die der vorige groepen, doch, alhoewel door derden als Vereeniging erkend, heeft zij niet een van de leden afgescheiden bestaan, doch is zij tegenover hen het verzamelbegrip der vennoten, die individueel en elk voor het geheel aansprakelijk blijven, en voor wie geen middel bestaat zich van die verantwoordelijkheid te bevrijden of deze te beperken.

G. Dit middel bestaat wel voor de leden der Coöperatieve Vereeniging, zooals ter plaatse werd vermeld, doch in haar wezen zijn ook bij diè Vennootschap de leden gezamenlijk voor de lasten verantwoordelijk; gezamenlijk, dus niet hoofdelijk voor het geheel zooals bij de Venn. onder firma, en niet tegenover de buitenwereld, evenmin tusschen de leden onderling, doch tegenover de Vereeniging zelve als in rechte erkend subject.

Het recht heeft hier de ontwikkeling eene groote schrede voortgeholpen door de Vereeniging niet meer als verzamelbegrip der leden te doen optreden, doch haar als rechtspersoon een afzonderlijk bestaan toe te kennen, dat blijkens de gezamenlijke aansprakelijkheid der leden voor eenig tekort nog niet volkòmen afgescheiden is, maar welke verantwoordelijkheid tegenover haar en niet tegenover derden geldt. Wel is waar staat het den leden vrij deze te beperken, mits van af de oprichting en bekend gemaakt door ampele publiciteit, waarnaar het krediet der Vereeniging zich dus zal regelen, maar de bedoeling der wet is klaarblijkelijk, dat de beperking eene uitzondering op den regel en van niet te zeer ingrijpenden aard behoort te zijn.

In het eerste artikel stempelde de wetgever deze Vereeniging zoowel voor burgerlijke als voor handelsdoeleinden bestemd,

terwijl de andere Vereenigingen zich slechts door voorschriften van burgerrechtelijken of van handelsrechtelijken aard kenmerken.

H. Ofschoon van veel vroegeren datum dan de voorgaande Vereeniging, is het wezen van het **Zedelijk Lichaam** als rechts-éénheid meer ontwikkeld en meer afgescheiden van den onderlaag, door de lidmaten gevormd.

Art. 1691 B. W. stelt haar, ten opzichte van het aangaan van burgerlijke handelingen, immers op gelijke lijn met particuliere personen, respectievelijk met den mensch, en art. 1698 verklaart haar, met uitsluiting harer leden, aansprakelijk voor hare verbintenissen, terwijl art. 1702*a* hare baten slechts dan ter beschikking der leden stelt, indien **bij** hare ontbinding een voordeelig slot overig is.

Hare strekking beperkt zich echter op privaatrechtelijk gebied tot de sub *A* genoemde Vereenigingen, welke winstbejag als factor missen.

I. Vereenigingen, welke datzelfde karakter hebben, doch na de Wet van 1855 zijn opgericht en op de door die wet gestelde wijze gesanctionneerd werden, zijn dientengevolge expressis verbis als rechtspersonen erkend.

K. **Wederkeerige Verzekerings- of Waarborgmaatschappijen** zijn niet aan die wet, volgens haar art. 14, onderworpen, hebben echter het doeleinde van *weldadige oogmerken* met haar gemeen, weshalve hare rangschikking onder de Zedelijke Lichamen de meest juiste schijnt te zijn. Door de in het Wetb. v. Kooph. desbetreffend gestelde voorschriften zijn ze echter niet alleen aan bepalingen van het burgerlijk recht, doch ook aan dat van koophandel ondergeschikt, en vormen dan ook, vergeleken met de andere Zedelijke Lichamen, een hooger graad van opbouw en afwerking.

L. De samenwerking van velen ter bereiking van een doel is bij uitnemendheid verwezenlijkt door de **Naamlooze Vennootschap**. Zij toch spreidt ten toon een afgerond geheel, bevoegd zelfstandig rechten en verplichtingen te hebben en als afzonderlijk wezen, afgescheiden van hare lidmaten, op te treden; zij heeft een vermogen ten grondslag, dat haar alleen toebe-

hoort en waarop hare lidmaten slechts een recht hebben nadat zij heeft opgehouden te bestaan; voor hare verbintenissen en andere lasten is zij alleen verantwoordelijk; voor een eventueel tekort na de ontbinding behoeven de leden niet op te komen, en deze zijn niet alleen bevoegd met, doch ook voor de Vereeniging rechtshandelingen aan te gaan, zonder gevaar van dientengevolge tegenover haar of tegenover derden in eene andere verhouding te komen dan eenig niet-lidmaat.

Zij vormt dan ook de laatste schakel in den ketting der Vereenigingen, waardoor de finantieele middelen zelfs der werkschuwen den arbeider in staat stellen zijn arbeidsvermogen tot den hoogsten graad van productiviteit te brengen.

HOOFDSTUK II.

Het in den Staat van Ontbinding treden van Vereenigingen.

Nadat van bevoegde zijde het besluit is genomen eene Vereeniging te ontbinden, treedt de overweging of deze slechts interne dan wel ook externe werking heeft op den achtergrond in vergelijking van de vraag of en in hoeverre alle leden verantwoordelijk zijn voor de verbintenissen, in naam der Vereeniging aangegaan.

Mate van aansprakelijkheid der leden.

De duur der combinaties, welke aan de gestelde verwachtingen beantwoorden, hetzij deze een intellectueel doel dan wel winstbejag nastreven, zal immers een veel grooter tijdvak beslaan, dan dat, gedurende hetwelk Vereenigingen, die blijken haar oogmerk niet te verwezenlijken, in stand blijven, en het praktisch gevolg dezer waarheid is dan ook dat minstens het halve aantal der likwideerende Vereenigingen, zoo niet een tekort dan toch belangrijken achteruitgang van haar vermogen aanwijzen.

Doet zich gedurende de afwikkeling een deficit voor, dan is voor derden niet alleen de aansprakelijkheid der leden van overwegend belang, doch evenzeer de beantwoording der vraag of die verantwoordelijkheid gezamenlijk dan wel hoofdelijk voor het geheel gedragen wordt. Eene dienovereenkomstige verdeeling toont aan dat solidaire aansprakelijkheid van elk der vennooten slechts bestaat bij de *Vennootschap onder firma*, terwijl volgens art. 21 W. v. K. de *Commanditaire Vennoot*, die de in dat

artikel gestelde bepalingen overtreedt, eveneens hoofdelijk voor het geheel verbonden is.

Afhankelijk van het gevolg der handeling, van de desbetreffende bepaling der statuten, of hetzij van den aard der handeling dan wel van den wil van den deelgenoot, is tegenover derden de aansprakelijkheid der leden bij

de *Burgerlijke Maatschap*,
de *Coöperatieve Vereeniging*, en
de *Reederij*,

terwijl de handelende vennoot tegenover derden steeds verantwoordelijk is bij de Burgerlijke Maatschap, en met uitsluiting der overige vennooten bij de *Handeling voor gemeene rekening* en de *niet-gesanctioneerde Vereeniging*, na de Wet van 1855 aangegaan.

Geene aansprakelijkheid van eenig lidmaat of vennoot bestaat tegenover derden bij de:

Zedelijke Lichamen,
Gesanctioneerde Vereenigingen, na de Wet van 1855 opgericht,
Wederkeerige Verzekerings- of Waarborgmaatschappijen,
Commanditaire Vennootschappen,
Naamlooze Vennootschappen.

De verantwoordelijkheid uit lastgeving ontstaan als gevolg van het verstrekken eener volmacht of van de rati-habitio eener negotiorum gestio, blijft natuurlijk steeds haren invloed uitoefenen en behoeft dus niet nader ontwikkeld te worden.

Alsnu overgaande tot eene beschouwing der verschillende wijzen, waarop de afzonderlijke groepen van Vereenigingen den staat van ontbinding intreden en der daaraan verbonden gevolgen, dienen die groepen, waarvoor de wetgever onderling verbandhoudende voorschriften heeft gesteld, gezamenlijk behandeld te worden.

**Niet-gesanc-
tioneerde
Vereeniging.**

Op zich zelf staat de *Vereeniging*, die na de Wet van 1855 is aangegaan en *niet gesanctionneerd* werd, terwijl met Vereenigingen, vóór 1855 aangegaan doch niet aan de in art. 1690 B. W. bepaalde vereischten voldoende, geene rekening behoeft te worden

gehouden, daar de wet volgens het argumentum e contrario van dat artikel ze niet erkent.

Eerstgenoemde berust uitsluitend op de overeenkomst door de leden gesloten, en de overeenkomst zelve is onderworpen aan de voor overeenkomsten algemeen geldende in het Burg. Wetb. opgenomen voorschriften. Wat artt. 12 en 13 der Wet van 1855 j^{is} artt. 1700 en 1701 B. W. toch in het bijzonder voor deze Vereeniging vaststellen is niets anders dan wat uit de algemeene wettelijke bepalingen voortvloeit.

In het Burg. Wbk. wordt immers door de artt. 1376 en 1374 reeds vrijwel hetzelfde gezegd als wat art. 1700 en de beide reeds in het vorige hoofdstuk geciteerde artt. 12 en 13 behelzen, terwijl de bepaling van art. 1701, dat het recht van lidmaatschap als *persoonlijk* zijnde verklaart, en als niet op de erfgenamen overgaande tenzij de overeenkomst het tegendeel vaststelt, beschouwd mag worden in den aard der overeenkomst te liggen en aldus met den inhoud van art. 1354 B. W. overeen te stemmen.

De bevoegdheid tot het besluit van in-ontbinding-te-treden, de wijze van afwikkeling der ontbinding, en de daarbij geldende rechten en verplichtingen der leden, zijn uitsluitend interne aangelegenheden, welke door de in de overeenkomst gestelde bedingen, en voor zooverre daarin ontbrekend, door de algemeene wettelijke voorschriften beheerscht worden; derde belanghebbenden ontleenen hunne rechten en verplichtingen slechts tegenover het lid, met hetwelk zij eene rechtshandeling aangingen, zonder dat het bestaan der Vereeniging daarop invloed uitoefent.

Ook de **Coöperatieve Vereeniging** heeft geen verband met andere Vereenigingen, en wordt, zooals hiervoren omschreven, voornamelijk door de Wet van 1876 geregeld.

**Coöperatieve
Vereeniging.**

Art. 18 dier wet zegt dat de Vereeniging eindigt :

1°. door het verstrijken van den tijd, voor welken zij is aangegaan ;

2°. door hare ontbinding krachtens besluit der algemeene vergadering ;

3°. door hare verklaring in staat van faillissement.

De wetgever gevoelde echter dat het woord „eindigt” niet in de letterlijke beteekenis mocht opgevat worden, en voegde derhalve het eerste lid van art. 21 er aan toe, luidende:

„In de gevallen, bij art. 18 voorzien, wordt de Vereeniging „geacht te blijven bestaan alleen voor zooverre als tot hare „vereffening noodig is.”

Natuurlijk is het gekunsteld te doen aannemen, dat eene Vereeniging, die geëindigd is, d. w. z. die niet meer bestaat, geacht wordt wèl te blijven bestaan; een juister resultaat ware verkregen door het woord „eindigt” te vervangen door de woorden: „*treedt in ontbinding*”.

De Vereeniging treedt alzoo in den staat van ontbinding, m. a. w. is slechts bekwaam voor de vereffening der loopende aangelegenheden, en kan derhalve niet nieuwe transacties bewerkstelligen:

1°. door het verstrijken van den tijd, voor welken zij is aangegaan.

Dat tijdvak moet, volgens art. 7 6°, in de akte van oprichting op straffe van nietigheid worden opgenomen, en mag in geen geval langer dan dertig jaren zijn, behoudens hare verlenging telken reize **na** het verloop van dien tijd; de wetgever bedoelde met **hare** verlenging die van de Vereeniging als overeenkomst, en met **na** het verloop van dien tijd, **vóór** dat verloop, want **van af** het oogenblik, dat daartusschen ligt, mag de Vereeniging niets meer doen dan vereffenen, en de verlenging moet dus geschieden **vóór** dat oogenblik.

2°. door hare ontbinding krachtens besluit der algemeene vergadering.

Het bestuur, volgens art. 9 de Vereeniging vertegenwoordigende, kan te allen tijde eene algemeene vergadering doen plaats hebben, en volgens art. 10 is het bestuur verplicht die bijeen te roepen, indien minstens een vijfde der leden dit verzoekt. Is binnen veertien dagen aan dat verzoek geen gevolg gegeven, dan kunnen de leden zelven tot die bijeenroeping overgaan, welke bevoegdheid jus cogens is en derhalve bij de statuten niet beperkt kan worden.

Besluiten worden krachtens het stemrecht, dat elk lidmaat eener met rechtspersoonlijkheid geconstitueerde Vereeniging heeft, met meerderheid van stemmen genomen, en dat stemrecht is, evenals de bevoegdheid van minstens een vijfde der leden tot bijeenroeping eener vergadering, den leden **persoonlijk** toegekend zonder verband met of verhouding tot de bedragen der inleg-gelden of verdeeling der voor- en nadeelen, daar deze wet nergens op eene andere regeling doelt; om die reden mag echter in de statuten het stemrecht ook op eene andere wijze geregeld en toegekend worden.

3°. door hare verklaring in staat van faillissement.

Hetzij op eigen aangifte, hetzij op verzoek van een of meer harer schuldeischers, kan de Vereeniging in staat van faillissement worden verklaard, mits zij in den toestand verkeert van te hebben opgehouden te betalen, en evenzoo op de vordering van het Openbaar Ministerie om redenen van openbaar belang. Van af dat oogenblik verliest zij, en dus ook haar bestuur, de beschikking en het beheer over haar vermogen, en is de curator belast met het beheer en de vereffening van den faillieten boedel. Tegelijk met den afloop daarvan houdt de Vereeniging op te bestaan, al mocht ten slotte gebleken zijn dat voldoende kapitaal en voldoende aantal leden over waren. Deze zullen ter voortzetting der onderneming eene nieuwe Vereeniging moeten vestigen.

De afwikkeling geschiedt alzoo in naam der Vereeniging hetzij door het bestuur — al dan niet door de algemeene vergadering verwisseld of gewijzigd —, hetzij door den curator.

Zoodra daarbij blijkt dat wat beschikbaar is niet toereikt om de verbintenissen te vereffenen, zal degeen die de ontbinding bezorgt het becijferde verschil omslaan over de leden volgens de mate hunner aansprakelijkheid, welke, zooals hiervoren behandeld, bij de statuten omschreven en vastgesteld moet zijn om de Vereeniging te kunnen oprichten. Dien omslag kan hij met hoogstens 50 pCt. vergrooten, en het doel van die vermeerdering is, volgens art. 19, de *voorloopige* dekking van een naderen omslag voor de kosten van invordering en voor het aandeel van hen, die in gebreke mochten blijven aan hunne verplichting te voldoen.

Blijkt nu later dat de eerste omslag niet genoegzaam was voor

alle verbintenissen, dan zal een volgende omslag geschieden, enz., want dan is bewezen dat de voorgaande omslag of omslagen onjuist was of waren en derhalve verbeterd moest of moesten worden.

De omslag zal steeds moeten plaats hebben over, en betaald worden door hen, die leden zijn op het oogenblik dat het besluit tot ontbinding genomen wordt, en over en door hen, die in den loop van het aan dat oogenblik voorafgaande jaar ophielden lid der Vereeniging te zijn, en niet door latere toetreding reeds onder de eerste groep zijn opgenomen.

De onderlinge borgtocht voor de voldoening der verplichting van ieder lid tegenover de Vereeniging als rechtspersoon, en de eventueele beperking der aansprakelijkheid, zijn hiervoren uiteengezet.

**Zedelijke
Lichamen.**

Tot de groep der **Zedelijke Lichamen** werd ter plaatse aangevoerd dat de na de Wet van 1855 gevestigde en *gesanctioneerde Vereenigingen* en evenzoo de *Wederkeerige Verzekerings- of Waarborgmaatschappijen* behooren. Het Zedelijk Lichaam is rechtspersoon, en — volgens art. 1700 B. W. — blijven de privaatrechtelijke Zedelijke Lichamen, waarmede deze verhandeling zich bezighoudt, bestaan:

„totdat zij *witdrukkelijk* zijn *ontbonden*, volgens hunne „instellingen, reglementen of overeenkomsten, of totdat het „doel of het *voorwerp* der Vereeniging ophoudt”.

Het *voorwerp* der Vereeniging is steeds de *onderneming*; en de Vereeniging blijft alzoo bestaan totdat hetzij het doel bereikt is of niet meer bereikt kan worden, òf de onderneming afgelopen is.

De wet vangt de opsomming der aanleidingen tot het ophouden van het bestaan der Vereeniging aan met: „*totdat zij witdrukkelijk zijn ontbonden*”, doch hierdoor mag niet verstaan worden, dat reeds het **besluit tot ontbinding** de Vereeniging ontbindt. Dat *besluit* kan slechts het *doel* der Vereeniging inkrimpen, resp. den voor de eigenlijke functie der onderneming vastgestelden duur wijzigen, maar kan niet het bestaan der Vereeniging opheffen, — want deze blijft bestaan zolang ze een doeleinde heeft, — terwijl het *doel*, en evenzoo de onder-

neming, steeds de afwikkeling der loopende aangelegenheden omvat, met inbegrip van de verdeeling van een batig saldo, indien dit overblijft.

De overeenkomst kan evenmin eenige bepaling bevatten, die een eèrder ontbonden-zijn van kracht doet zijn, want dan zou die overeenkomst iets vermelden wat in strijd is met de wet, daar het in strijd is met de bedoeling van partijen; en dien-tengevolge is een in eenige overeenkomst opgenomen voorschrift, volgens hetwelk eene Vereeniging ontbonden is door en bij het *besluit* der ontbinding, waardeloos en zonder beteekenis.

Dat voorschrift zou immers eene *voorwaarde* behelzen, en art. 1293 B. W. zegt:

„Alle voorwaarden moeten vervuld worden op zoodanige „wijze als partijen waarschijnlijk gewild en verstaan hebben”,

terwijl in gelijken zin art. 1379 vermeldt dat:

„Indien de bewoordingen eener overeenkomst voor onder- „scheiden uitleggingen vatbaar zijn, moet men veeleer „nagaan welke de *bedoeling* der handelende partijen ge- „weest zij, dan zich aan den *letterlijken* zin der woorden „binden”,

en art. 1381 luidt:

„De bewoordingen voor tweederlei zin vatbaar, moeten „opgevat worden in den zin die met den aard van de over- „eenkomst het meest overeenstemt”.

Nu kan niet aangenomen worden dat het de bedoeling der handelende partijen was, d. w. z. van hen die het Zedelijk Lichaam ten gevolge hunner overeenkomst gevestigd hebben, dat bij het *besluit* tot ontbinding de rechtspersoon, die, volgens art. 1698, als een van de leden afgezonderd persoon tegenover derden voor de schulden aansprakelijk is, verdwijnt, en dat als gevolg van het verdwijnen van de Vereeniging, van het wegvallen van den band, ieder der leden voor zich zijne rechten en verplichtingen gaat uitoefenen.

En evenmin is de bedoeling van den wètgever, dat de ontbinding door het *besluit* daartoe en in hetzelfde oogenblik zal plaats grijpen; hij zegt toch in art. 1702a, dat *bij de ontbinding* de overblijvende leden — d. w. z. zij, die als leden zijn over-

gebleven, — of wel het laatst overblijvend lid, verplicht zijn de schulden van het Zedelijk Lichaam te voldoen ten bedrage der baten, en dat zij slechts het voordeelig slot onderling kunnen verdeelen, of — indien slechts één lid overig is — zich persoonlijk toeëigenen, en alzoo op hunne erfgenamen overdragen. Daar alsnu de vereffening der baten en het voldoen der schulden de geheele afwikkeling vordert, zoo blijkt de ontbinding van langen duur te zijn en niet in het oogenblik van het vaststellen van het *besluit*, en daardoor alleen, af te loopen.

Dat de wetgever de ontbinding den leden opdraagt, en niet den bestuurders van de rechtspersoon, verklaart zich hieruit dat hij, blijkens art. 1694, het bestaan van een bestuur niet als een vereischte stelt, doch, indien het ontbreekt, de leden als negotiorum gestores laat optreden, en hunne desbetreffende handelingen slechts effect doet hebben in zooverre — vide art. 1693 — het Zedelijk Lichaam daardoor werkelijk is gebaat, of de handelingen naderhand behoorlijk zijn goedgekeurd.

Ook het 2^e en 3^e lid van art. 1702 bevestigen het gedurende de likwidatie blijven bestaan der rechtspersoon door tegenover de schuldeischers de verhouding der leden volstrekt af te scheiden van die van het Zedelijk Lichaam, en hen als het ware als neutrale personen te beschouwen evenals erfgenamen, die onder het voorrecht van boedelbeschrijving eene erfenis hebben aanvaard. Wijken zij van dat onzijdige standpunt af, dan eerst worden zij, tot straf, persoonlijk elk voor het geheel aansprakelijk voor de schulden, en dragen zij den last daarvan op hunne erfgenamen over.

In de memorie van toelichting zeide de regering dan ook — zie VOORDUIN V pag. 315 sub 7°. — dat, nadat de zaken tot effenheid gebracht en de schulden, voor zoover de baten zulks toelaten, voldaan zijn, het overschot aan de laatst overblijvende leden vervalt, en dat dit overschot **bij overgang de persoonlijke eigendom** van de overblijvenden, of van het overblijvend lid, wordt.

Vóór dien overgang, i. e. vóórdat de likwidatie is afgelopen, is dat overschot derhalve niet het eigendom der leden doch van iemand anders, n.l. van het nog bestaande Zedelijk Lichaam.

Het Zedelijk Lichaam blijft derhalve als rechtspersoon bestaan totdat de loopende zaken zijn afgewikkeld, en indien er een

overschot der baten is, totdat dit overschot overgaat op de overblijvende leden en hun persoonlijk eigendom wordt.

Zooals ter plaatse aangeduid, is de strekking der Wet van 1855 eene publiekrechtelijke, en bevat zij ten aanzien der privaatrechtelijke Vereenigingen, waaronder naar aanleiding van de in haar art. 14 uitgezonderde Vennootschappen slechts de Zedelijke Lichamen kunnen worden verstaan, het beperkend voorschrift van de Koninklijke of de wettelijke sanctie.

Wet van 1855.

Hare bepalingen ten opzichte van de ontbinding der **gesanc-tioneerde Vereenigingen**, die in werkelijkheid slechts eene aanvulling der in den titel „*Van Zedelijke Lichamen*” geplaatste voorschriften vormen, zijn dan ook min of meer van strafrechtelijke aard.

Het 1^e lid van art. 10 zegt dat:

„De *afwijking* van *goedgekeurde* statuten geeft aan het „**Openbaar Ministerie** de bevoegdheid om bij den burgerlijken rechter de vervallenverklaring der Vereeniging van „hare hoedanigheid van rechtspersoon te vorderen,”

en diezelfde dictatoriale geest spreekt in de volgende alinea, zeggende, dat:

„De rechter de *vervallenverklaring* uitsprekende, kan aan „de Vereeniging, niettegenstaande hooger beroep of voorziening „in cassatie, de bevoegdheid tot het plegen van burgerlijke „handelingen bij voorbaat ontzeggen,”

wat veel op de *capitis deminutio* van een natuurlijken persoon gelijkt, en welke regelingskracht volgehouden wordt in het 3^e lid, luidende:

„De vereevning der zaken eener van hare rechtspersoonlijkheden *vervallen verklaarde* Vereeniging geschiedt onder „toezicht des rechters, die de vervallenverklaring uitsprak, op „de wijze en met inachtneming der vormen omtrent *onbeheerde „nalatenschappen* vastgesteld,”

en uit die onbeheerde nalatenschappen spreekt de *maxima capitis deminutio*; niet alleen is de rechtspersoon door den rechter gedood, maar de wetgever gevoelt zelfs lust om in de strengste

mate de gevolgen van de mort civile toe te passen en de nalatenschap als vervallen ten behoeve van den Staat te verklaren.

Daar er echter geene onbeheerde nalatenschap rechtens is, zoo luidt art. 11 meer zachtzinnig door het volgende te bepalen:

„Nadat door den benoemden curator de roerende en „onroerende goederen der Vereeniging verkocht en de schulden betaald zijn, wordt het batig slot, zoo er een is, aan hen, welke op het oogenblik der vervallenverklaring leden „der Vereeniging zijn, of aan hunne rechthebbenden, elk „voor het aandeel dat zij in de Vereeniging hebben, uit- „gekoerd.”

Uit deze op de *afwijking* van *goedgekeurde* statuten gestelde strafbepalingen mag geen argument geput worden om het voortbestaan eener rechtspersoon, gedurende de likwidatie harer loopende aangelegenheden, in twijfel te trekken, zooals door sommigen geschiedt.

Voor de ontbinding der **Wederkeerige Verzekerings- of Waarborgmaatschappijen** bestaan geene bijzondere voorschriften, en zullen derhalve die van *Zedelijke Lichamen* en van de betrekkelijke overeenkomsten van kracht zijn, voor zooverre de Vereeniging niet bepaaldelijk eenen anderen vorm heeft aangenomen.

Maatschap.

De leidende gedachte des wetgevers voor de overige Vereenigingen is in den titel „**Van Maatschap of Vennootschap**” nedergeschreven, welks bepalingen derhalve tot richtsnoer strekken voor de ontbinding van de:

Handeling voor gemeene rekening,

Reederij,

Commanditaire Vennootschap,

Vennootschap onder firma, en

Naamlooze Vennootschap.

De 4^e Afdeling van bovengenoemden titel heet: „Van de verschillende wijzen waarop *de Maatschap eindigt*”, en haar eerste artikel, n.l. art. 1683 B. W. vangt aan met de woorden: „*Maatschap eindigt door etc.*”

De beteekenis van het woord „*Maatschap*” in beide zinnen

kan niet zijn het verzamelwoord der vennoten, evenmin het verzamelwoord van den inbreng, en ook niet de overeenkomst zelve, want deze kan nooit, indien ze eenmaal gesloten is, ongedaan worden gemaakt. Van de vier vroeger aangeduide beteekenissen blijft dus slechts over die van de *uit de overeenkomst gesproten betrekking* tusschen de leden onderling, zoowel ten opzichte van hunne ten gevolge der overeenkomst ontstane baten en lasten, als ten aanzien hunner onderlinge rechten en verplichtingen.

De beteekenis van het woord „Maatschap” bij het einde is dus dezelfde als bij het begin der onderneming in art. 1661, alwaar ook de verhouding, de betrekking, begint van het oogenblik der overeenkomst etc.

Die betrekking kan slechts op ééne wijze *eindigen*, namelijk doordien een ieder der vennoten aan elke zijner verplichtingen heeft voldaan, waarmede eene contractueele décharge of eene wettelijke gelijkgesteld moeten worden.

De door het artikel aangegeven wijzen doen niet de betrekking, doch slechts de voortzetting der onderneming, eindigen; zij doen derhalve het entameeren van nieuwe transacties staken en de oude afwickelen, m. a. w. zij doen *de betrekking* tusschen de leden *in den staat van ontbinding treden*.

Waar nu in de volgende artikelen dezer afdeeling „ontbinding” of „ontbonden zijn” vermeld staat, moet dan ook „het in ontbinding treden” gelezen worden, onverschillig van de beteekenis die het woord „Maatschap” ter plaatse heeft; zoo vermeldt bijv. het 2^e lid van art. 1686 dat de ontbinding geschiedt door eene opzegging, en zelfs aannemende dat daarmede bedoeld is dat door die opzegging de Vereeniging ophoudt te bestaan en de leden daardoor los van elkaar zijn, dan is dit eene onjuiste uitdrukking, want niet doer doch wel ten gevolge der opzegging wordt de band verbroken, die de leden saamhoudt. Niet door de opzegging, maar door de afwikkeling en de daarop volgende verdeeling van het voordeelig slot, indien een zoodanig overblijft, heeft de ontbinding plaats, en eerst daarna is de Maatschap ontbonden.

Art. 1683 zegt dus dat de Maatschap eindigt — lees: treedt in ontbinding —:

1°. door verloop van den tijd voor welken dezelve is aangegaan,

Ook vóór afloop van dat tijdvak kan het in-ontbinding-treden, volgens art. 1684, om wettige redenen gevorderd worden, en als voorbeelden geeft de wet de gevallen, dat een vennoot niet aan zijne verplichtingen voldoet, of eene aanhoudende ongesteldheid hem onbekwaam maakt om de zaken der Maatschap waar te nemen.

2°. door de vernietiging der zaak of de volbrenging der handeling, die het onderwerp der Maatschap uitmaakt.

Onderwerp der Maatschap zijn de vennoten; voorwerp kan zijn de exploitatie eener bepaalde zaak of het volbrengen eener bepaalde handeling; de zaak zelve behoort bij den inbreng evenals de voor de handeling benoodigde arbeid.

Zoodra de handeling volbracht is, is het doel bereikt en treedt de Maatschap in den staat van ontbinding.

Is de zaak vernietigd, dan kan deze niet meer geëxploiteerd worden, en is derhalve het doel der Maatschap op de in de overeenkomst gestelde basis niet te verwezenlijken. Grijpt die vernietiging plaats terwijl slechts het gebruik der zaak als inbreng was vastgesteld, of, indien de eigendom er van ingebracht moest worden, vóórdat zulks geschiedde, dan, zegt art. 1685, dat daardoor de Maatschap, ten opzichte van alle de vennoten, ontbonden wordt, d. w. z. treedt in ontbinding, want anders zou de wetgever gezegd hebben, dat de Maatschap geacht moet worden nooit te hebben bestaan.

Is echter de eigendom der zaak vóór haar vergaan ingebracht, dan wordt de Maatschap daardoor niet verbroken.

3°. door den enkelen wil van eenige of van slechts éenen der vennoten.

Die wilsuiting zal echter — volgens art. 1686 — slechts kracht hebben ingeval de Maatschap niet voor eenen bepaalden tijd is aangegaan, en de opzegging te goeder trouw en niet ontijdig plaats heeft; terwijl art. 1687 voorbeelden geeft van hetgeen door „niet te goeder trouw” of door „ontijdig” verstaan moet worden. Is de duur der Vennootschap wél van af den aanvang of later bepaald, dan blijft den vennoten steeds het recht met eene latere overeenkomst dien termijn naar believen te verkorten of te verlengen, en derhalve ook om de Maatschap met onderling goedvinden te allen tijde in ontbinding te doen

treden, welk geval alsdan onder het sub 1°. genoemde ressorteert.

4°. door den dood of de curateele van één hunner, of indien hij in staat van faillissement of van kennelijk onvermogen is verklaard.

Daar de op den 1^{en} September 1896 in werking getreden faillissementswet de voorrechten, aan den staat van faillissement verbonden, niet meer alleenlijk voor den insolventen koopman doch ook voor den burger van toepassing heeft verklaard, heeft de wet ter invoering van de faillissementswet in haar art. 2 o. a. tegelijk met het 3^e boek van het Wbk. v. Kooph. „Van de voorzieningen in geval van onvermogen van kooplieden” geheeten, den zevenden titel van het 3^e boek van het Wbk. v. Burgerlijke Rechtsvordering, „Van den staat van kennelijk onvermogen” genaamd, ingetrokken.

De faillissementswet verklaart in haar art. 23 dat de — se. gefailleerde — schuldenaar van rechtswege de beschikking en het beheer over zijn tot het faillissement behoorend vermogen verliest.

Onder dat vermogen zijn ook zijne, uit de door hem aangegane Maatschap stammende, rechten en verplichtingen begrepen, waarin de wetgever voldoende aanleiding vond de Maatschap zelve in ontbinding te doen treden, al ware het slechts om nauwkeurig den toestand van den faillieten boedel te kunnen vaststellen.

Dezelfde grond bestaat ten aanzien van den boedel van den curandus, wiens curator evenzeer in het algemeen de plicht is opgelegd alles zooveel mogelijk te vereffenen.

Ingeval van overlijden van een vennoot moet in de eerste plaats rekening worden gehouden met eenig te dien opzichte bij het aangaan der Maatschap gesloten beding, wat art. 1688 dan ook voorschrijft ten aanzien der overwegingen:

1°. òf de erfgenaam verplicht is de Vennootschap voort te zetten, dan wel: 2°. òf deze alleenlijk tusschen de overblijvende vennoten zal kunnen voortduren. Verder zegt dit artikel:

„In het tweede geval, heeft de erfgenaam des overledenen „geen verder recht dan op de verdeeling der Maatschap, „overeenkomstig de gesteldheid waarin dezelve zich ten tijde

„van dat overlijden bevond; doch hij deelt in de voordeelen
 „en draagt in de verliezen, die de noodzakelijke gevolgen
 „zijn van verrichtingen, welke vóór het overlijden van den
 „vennoot, wiens erfgenaam hij is, hebben plaats gehad”,

wat trouwens ook zonder die alinea het geval zou zijn.

Het laatste artikel van dezen titel, nl. art. 1689, is van meer ernstigen aard en ware beter achterwege gebleven. Het luidt:

„De regelen omtrent de verdeeling der nalatenschappen,
 „de wijze dier verdeeling, en de verplichtingen die daaruit
 „tusschen de mede-erfgenamen voortspruiten, zijn ook toe-
 „passelijk op de verdeeling tusschen vennooten”,

en verklaart alzoo den 16^{en} titel van het 2° boek „*Van boedel-
 scheiding*” van toepassing op de verdeeling van den boedel der
 Maatschap.

Dientengevolge is een uit de wet stammend instituut zonder noodzaak op gelijke lijn gesteld met eene uit overeenkomst gesproten instelling, waardoor meerdere strijdvragen ontstaan, o. a. met betrekking tot het in artt. 1112, 1129 en 1130 bepaalde.

Art. 1112 doet immers de vraag rijzen of het den vennooten verboden is onderling overeen te komen de baten der Vennootschap in het onverdeelde te laten gedurende een tijdvak, langer dan vijf jaren na het oogenblik, waarop de Maatschap in den staat van ontbinding is getreden; terwijl zich bij art. 1129 de vraag voordoet of een vennoot geacht moet worden in het hem bij scheiding toebedeelde of door koop of ruil verkregene te zijn opgevolgd, niet slechts van af het oogenblik van het besluit tot ontbinding, doch reeds van af het oogenblik, waarop de Maatschap den eigendom van het onderhavige goed verwierf.

Art. 1130 regelt de onderlinge vrijwaring der erfgenamen bij boedelscheiding; geldt deze nu ook bij de verdeeling van het voordeelig slot eener Maatschap, indien dat saldo eventueel niet verzilverd is?

Art. 1689 is eene vrij wel woordelijke vertaling van art. 1872 uit den Code Napoléon. Het daaropvolgende artikel werd niet overgenomen; het heeft het afzonderlijke opschrift:

„Disposition relative aux Sociétés de commerce”,
en luidt als art. 1873:

„Les dispositions du présent titre ne s'appliquent aux
„Sociétés de commerce que dans les points qui n'ont rien
„de contraire aux lois et usages du commerce”.

Dit artikel heeft der Fransche jurisprudentie steeds aanleiding
gegeven voor de Sociétés commerciales een zeer beperkt gebruik
te maken van de bepalingen voor de burgerlijke Maatschap,
onder den titel „Du Contrat de Société”, gesteld; terwijl zij
art. 1872, resp. ons art. 1689, beschouwt als niet-geldende
voor de Vennootschappen van koophandel.

In het Burg. Wbk. v. 1830 was art. 1873 C. N. in art.
1679 wèl overgenomen, luidende:

„De bepalingen, in dezen titel begrepen, zijn slechts toe-
„passelijk op Maatschappen van koophandel, voor zooverre
„zij niets bevatten dat met de wetten en gebruiken van den
„koophandel strijdig is”,

doch volgens de Memorie van toelichting op de Wet van 1833
is dit artikel weggelaten — zie VOORDUIN V pag. 292/3, —:

„als ten eenemale overbodig, omdat art. 1 van het
„Wbk. v. Kooph. met zoo vele woorden bepaalt, dat het
„Burg. Wbk. op zaken van kooph. toepasselijk is *voor zoo-
„verre daarvan bij het Wbk. v. Kooph. niet bijzonderlijk is
„afgeweken*; terwijl art. 16 (nu art. 15) van datzelfde wetboek
„medebrengt, dat Vennootschap wordt geregeld naar de over-
„eenkomsten der partijen, *naar de bijzondere wetten van den
„koophandel*, en naar het burgerlijk recht.

Uit deze verklaring is vast te stellen dat de wetgever heeft
aangenomen, dat, wat de **Code Nap.** in art. 1873 zegt, in het
Wbk. v. K. door art. 1 en 15 wordt voorgeschreven, en alhoewel
de zin dezer artikelen volstrekt niet zoo ver reikend is, mag toch
uit het bovenstaande afgeleid worden dat art. 1679 van het
Wbk. van 1830 beschouwd moet worden te bestaan telken
male als zich de vraag voordoet óf eene voor de burgerlijke
Maatschap gestelde bepaling voor de Vennootschap van kooph.
van toepassing is, terwijl het bewijs dat deze met de wetten en

gebruiken van kooph. strijdig is, dengeen die zulks beweert is opgelegd.

De burgerl. Maatschap blijft desniettemin de beginselen, de *lex generalis*, voorschrijven voor alle onder haar ressorteerende Vereenigingen, voor de eene meer, voor de andere minder, al naarmate van den inhoud der *lex specialis*, welke eene bepaalde vereeniging regelt.

**Handeling
voor gemeene
rekening.**

De **Handeling voor gemeene rekening** heeft als *lex specialis* slechts art. 58 W. v. K., volgens hetwelk ze niet onderworpen is aan het ten aanzien van Vennootschap voorgeschrevene.

In het vorige hoofdstuk werd ze gekwalificeerd als *bijzondere Maatschap*, welke echter nimmer als Vereeniging naar buiten optreedt, en hare ontbinding wordt dan ook geheel en al beheerscht door de in de overeenkomst, bij hare oprichting, gestelde bedingen en door de algemeene op overeenkomst betrekking hebbende wetsbepalingen. Deze Vereeniging heeft trouwens eene uitsluitend interne werking zoowel ten opzichte harer eigenlijke functie als ten aanzien harer ontbinding, en ten einde hare afscheiding van de overige Vennootschappen duidelijker te doen uitkomen noemt de wetgever hen, die de overeenkomst aangingen, *deelgenooten* in stede van *vennooten*.

Reederij.

Het in-ontbinding-treden eener **Reederij** kan op twee wijzen geschieden, welke in aard, wezen, en gevolgen van elkaar verschillen.

De eene is in art. 325 W. v. K. omschreven, en geschiedt krachtens besluit van de meerderheid — scil. van stemmen naar evenredigheid van ieders aandeel, volgens het eerste lid van art. 320 — waardoor de minderheid gebonden is, mits dat besluit niet genomen werd gedurende eene ondernomene reis van het schip.

Deze beteekenis moet immers aan het laatste lid van genoemd artikel gehecht worden, hetwelk luidt:

„Geene Reederij kan echter worden ontbonden gedurende „eene ondernomene reis”,

want indien gedurende eene reis van het schip de reeders met algemeene stemmen tot ontbinding besluiten, dan bestaat er

geene ratio juris om die overeenkomst nietig te verklaren, welke grond wèl aanwezig is indien eenig mede-reeder zich tegen het besluit heeft verzet.

Doel van het verbod van den verkoop tusschentijds is om te voorkomen dat het voordcel der reis niet ten bate der Reederij zou vallen.

De wetgever nam aan dat de vereffening door verkoop zal plaats hebben, en schrijft voor dat deze in het openbaar moet geschieden, indien door de reeders niet eenpariglijk anders is bepaald; een voorstel tot ruil van het schip tegen een ander vaartuig zal wegens deze bepaling — afgescheiden van andere gronden — nimmer door eene meerderheid van stemmen kunnen aangenomen worden.

De andere wijze van in-ontbinding-treden is die van het gebruikmaken van het *recht van abandon* door alle leden der Reederij, hetzij afzonderlijk of gezamenlijk.

Dat recht is in art. 321 j^o art. 335 den mede-eigenaar toegekend, en wordt uitgeoefend door eene notarieele verklaring van het doen van afstand van zijn aandeel in het schip en in de vrachtpenningen der ondernomene reis. In zijne plaats treden alsnu de gezamenlijke crediteuren der Reederij, welke in stand blijft doch in plaats van den vorigen vennoot een consortium tot mede-reeder krijgt. Indien nu alle mede-eigenaren successievelijk of gezamenlijk afstand doen, dan is daardoor de Reederij in ontbinding getreden en de vereffening den crediteuren overgedragen.

Zijn deze ten aanzien hunner vordering voldaan, dan zal het meerdere den leden der Reederij moeten worden overgelaten, want onder het doen van afstand verstond de wetgever geenszins de overdracht van eigendom, doch slechts eene authentieke verklaring te willen gebruik maken van het recht om door de zee niet meer te verliezen dan haar is toevertrouwd.

Derhalve weigerde de Regeering — zie VOORDUIN IX, pag. 370 — de verklaring van afstand in de openbare registers te doen overschrijven, zeggende dat de abandon zich slechts er toe bepaalt om de handen van het voorwerp af te trekken en zich van alle verdere vervolgingen te bevrijden.

Om diezelfde reden kon de slotalinea van art. 321 worden opgenomen, luidende:

„Indien de eigenaar of de mede-reeders hun belang in
„het schip of in de vrachtpenningen hebben doen verzekeren,
„is hunne aanspraak op den verzekeraar onder dezen afstand
„niet begrepen,”

want ware door den abandon het eigendomsrecht verloren gegaan, dan zoude ook de verzekering te niet zijn; art. 250 j^{is} artt. 254 en 248 W. v. K. eischt immers, als tot het wezen der overeenkomst van verzekering behorende, *belang* van dengeen, voor wiens profijt verzekerd is, in het verzekerde. Dat *belang* is natuurlijk afgescheiden van de door den verzekeraar te verstrekken schadevergoeding, want het moet bestaan alvorens de overeenkomst perfect kan zijn.

Art. 268 omschrijft de beteekenis van het belang, en art. 263 bevestigt, dat, bij eigendoms-overgang van het verzekerde, de verzekering in het voordeel van den verzekerden vorigen eigenaar blijft loopen voor zooverre deze nog belang in het voorwerp behoudt.

Het recht van abandon strekt zich slechts uit tot vrijwaring van lasten, het der zee toevertrouwde te boven gaande, en ontstaan door de zee, waaronder begrepen is de gestie van den schipper en van den boekhouder der Reederij, niet echter de handelingen der mede-eigenaren zelven. Dientengevolge blijven deze aansprakelijk, volgens artt. 323, 322, en 336, voor de door de uitrusting veroorzaakte en voor alle met voorkennis der Reederij aangegane verplichtingen.

Het recht dat, der minderheid van mede-reeders in art. 324 en den schipper in art. 329, is ingeruimd heeft geen invloed op de ontbinding der Reederij, doch is eenvoudig een recht tot overdracht van aandelen.

De toepassing van de voor de ontbinding der *Maatschap* gestelde voorschriften moet omzichtig geschieden wegens de in het vorige hoofdstuk aangegeven redenen.

Zoo doet zich de vraag voor of de Reederij, zooals art. 1683 4°. B. W. voor de *Maatschap* in het algemeen bepaalt, in ontbinding moet treden:

„door den dood of de curateele van één (sc. vennoot)
„hunner, of indien hij in staat van faillissement of van
„kennelijk onvermogen is verklaard”.

Het feit dat het aandeel van den mede-reeder aan een derde mag worden overgedragen zonder vereischte goedkeuring der overige mede-eigenaren, wat in strijd is met het in art. 1678 B. W. voor Maatschap bepaalde en in het jaar 1825 een punt van overweging bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer was, — zie VOORDUIN IX, pag. 358 — doet de ratio wegvallen en zal den rechter aanleiding geven dood, curateele of faillissement van een vennoot eventueel niet van kracht te verklaren voor het in-ontbinding-treden der Reederij.

Bij de **Commanditaire Vennootschap** bestaat geen bezwaar tegen de werking van de aangehaalde alinea, of van eenige andere op de ontbinding van *Maatschap* betrekking hebbende bepaling. Voor hare ontbinding vermeldt de wet geene bijzondere voorwaarden of voorschriften, en zal deze derhalve van de overeenkomst en van het voor Maatschap in het algemeen geldende afhangen, met dien verstande, dat in geen geval de Commanditaire Vennoot handelend mag optreden, wil hij niet, volgens het hiervoren besproken art. 21 j^o. art. 20 W. v. K. voor meer dan zijn inleg aansprakelijk worden.

**Commandi-
taire Vennoot-
schap.**

De Complementaire of handelende vennoot eener Commanditaire Vennootschap moet zijn volgens art. 19 een hoofdelijk voor het geheel aansprakelijke vennoot, waaronder de wetgever alleenlijk rekende hetzij een zelfstandig onder eigen naam optredend persoon, of eene Vennootschap onder firma.

De bevoegdheden, den Commandataris toegekend, zijn door de wet zoo èng begrensd, dat hem zelfs niet het recht wordt verleend deel te nemen aan de benoeming van een likwidateur bij de ontbinding der Vennootschap onder firma, ofschoon dat recht als van uitsluitend interne werking had mogen beschouwd worden, indien art. 32 W. v. K. diesbetreffend niets vermeldde.

De **Vennootschap onder firma** is de Vereeniging, welke de meeste overeenkomst met de *Maatschap* heeft, en zij treedt dan ook in ontbinding in dezelfde gevallen als de vierde afdeeling van den titel van Maatschap voor deze bepaalt; speciale voorschriften zijn in artt. 30/35 W. v. K. gegeven.

**Vennootschap
onder Firma.**

Zoodra het geval zich voordoet, dat de Vennootschap in ont-

binding moet treden, of zoodra het besluit daartoe genomen is, zal voor de afwikkeling der loopende aangelegenheden, en aldus ook voor de scheiding van het batig saldo, de vereffenaar optreden.

Art. 32 wijst daartoe aan de vennoten, die het recht van beheer der firma hadden, indien niet bij de overeenkomst der vestiging anders is bepaald, of de gezamenlijke vennoten (die bij wijze van geldschifting niet daaronder begrepen) eenen — se. of meerdere — anderen daartoe benoemen of benoemd hebben. Die benoeming zal door eene hoofdelijke stemming geschieden, en bij staking der stemmen zal de arrondissements-rechtbank beschikken zoodanig als zij in het gezamenlijk belang meest geraden zal achten, waaronder verstaan moet worden, dat zij ook het recht heeft andere dan de gereerende vennoten, ja zelfs vreemden, aan te wijzen.

De aanstelling zal steeds door de gezamenlijke vennoten moeten plaats hebben, indien deze zich niet bij hun aan de rechtbank gericht verzoek bij voorbaat aan hare beschikking hebben onderworpen.

Deden zij dit laatste niet, en kunnen zij zich eenpariglijk niet met de benoeming vereenigen, dan blijft hun het recht om alsnog met onderling goedvinden anderen dan de door de Rechtbank benoemden tot vereffenaars aan te stellen.

Het tijdstip, waarop bij de oprichting is overeengekomen dat de Vennootschap zal eindigen, is bij de vestiging gepubliceerd in overeenstemming met art. 26 op straffe van het in art. 29 bedreigde; treedt zij eerder in ontbinding, dan schrijft art. 31 publicatie daarvan voor, en verklaart bij verzuim daarvan art. 29 toepasselijk en de ontbinding niet tegenover derden van kracht.

Wordt daarentegen de duur der Vennootschap verlengd, dan moet dit als eene nieuwe vestiging beschouwd worden en deze dienovereenkomstig, evenals bij den aanvang, ingeschreven en gepubliceerd worden.

Volgens art. 30 kan de firma eener in-ontbinding-zijnde Vennootschap onder bepaalde voorwaarden door eenen of meerdere personen worden aangehouden; verwarring met de likwideerende Vennootschap is steeds uitgesloten door den usus van toevoeging der woorden „in likwidatie” aan den firmanaam

van af het oogenblik dat de Vennootschap in ontbinding is getreden.

In het vorige hoofdstuk werden gevallen beschouwd, waarin de crediteuren van eenen vennoot hunne aanspraken doen gelden op hetgeen hij van de Vennootschap te vorderen heeft, en er op gewezen dat zijn faillissement aanleiding geeft tot de ontbinding der Vennootschap.

Wordt deze zelf echter failliet verklaard, dan zullen in verband met art. 18 W. v. K. de hoofdelijk voor het geheel verbondene — ter onderscheiding der eventueel-bestaande commanditaire, — vennoten failliet zijn verklaard, hetzij dit volgens het tweede lid van art. 4 der Faill.wet op eigen *aan-gifte*, of overeenkomstig arrest van den Hoogen Raad dd. 1° Maart 1895 op *aanvraag* geschiedde.

Twee groepen van crediteuren zijn dientengevolge gevormd, de eene bestaande uit hen, die eene vordering tegenover de Vennootschap hebben, de andere door de crediteuren der vennoten in privé.

Den Vennootschapscrediteuren uitsluitend komen de baten der Vennootschap toe, daar elk der vennoten het recht heeft te eischen, dat die baten volgens de bij onderlinge overeenkomst vastgestelde bestemming besteed worden, en indien dit allen vennoten onverschillig is, of indien zij de voorkeur er aan geven die baten ook ten voordeele der privé-crediteuren te doen strekken, dan hebben de Vennootschapscrediteuren het recht dit te beletten.

De overeenkomst, waarbij de Vennootschap werd aangegaan, bevatte immers implicite of explicite het beding, door elk der vennoten gesteld, dat al wat de Vennootschap zou bezitten strekken zou in de eerste plaats tot delging der aangegane schulden, en hare crediteuren erkenden, door haar krediet te verleenen, haar bestaan en dienovereenkomstig de bestemming van de baten der Vennootschap, — waardoor aan het bij art. 1353 B. W. bepaalde is voldaan, en derhalve het beding niet gewijzigd of te niet gedaan kan worden.

Daar volgens art. 18 W. v. K. elke der vennoten hoofdelijk voor het geheel van de verbintenissen der Vennootschap aansprakelijk is, zoo zullen de Vennootschapscrediteuren gerechtigd zijn voor dat deel hunner vorderingen, dat niet door de baten

der Vennootschap is aangezuiverd, in den boedel van elken vennoot op te komen. Slechts daar zullen zij met de privé-crediteuren van elken vennoot afzonderlijk te deelen hebben, doch in elken boedel treden zij als crediteuren van het geheele alsnog te vorderen saldo op, want iedere vennoot is hoofdelijk aansprakelijk.

Hunne verhouding is dus verre boven die der privé-crediteuren bevoorrecht, en het onderpand, hun verleend, van meer beteekenis dan wat de Naamlooze Vennootschap haren crediteuren verstrekt in geval van ontbinding.

De ontbinding der Naaml. Vennootschap is in ons wetboek zeer onvolledig behandeld, terwijl zij als eene slechts door het recht — en niet door de natuur — gevormde persoonlijkheid meer dan deze aan eene regeling door wetsvoorschriften behoefte heeft, welke redenen aanleiding geven tot eene meer ampele beschouwing, die in het volgende hoofdstuk zal uiteengezet worden.

HOOFDSTUK III.

De Staat van Ontbinding der Naamlooze Vennootschap.

Ten einde een juist overzicht van het alsnu te behandelen onderwerp te verkrijgen, is eene eenigszins stelselmatige verdeling der stof gewenscht, weshalve deze gesplitst zal worden in eene beschouwing van:

- A. De begrippen van Ontbinding en Likwidatie.
- B. Aanleidingen tot en Voorbehoedmiddelen tegen Ontbinding.
- C. De Voorbereiding der Vereffening.
- D. Het verloop der likwidatie en de voornaamste daarin voorkomende incidenten.
- E. Het einde der Vereffening.
- F. Het slot der Ontbinding.

A.

De begrippen van Ontbinding en Likwidatie.

Zoodra eene Naaml. Vennootschap in den Staat van ontbinding is getreden, hetzij van rechtswege dan wel volgens besluit van aandeelhouders, heeft zij opgehouden bekwaam te zijn tot uitoefening van eenige daad, welke het streven — in engeren zin, — der onderneming beoogt. De functie, die haar tot nu toe was opgedragen, is ingekrompen tot de Vereffening der loopende aangelegenheden en de Verdeeling en Uitkeering van de baten, die overig blijven.

Omschrijving
der
Begrippen.

Die *Vereffening* heet **Likwidatie**, en beide woorden wijzen zoowel grammaticaal als juridisch op het ontmantelen van wat der Vennootschap toebehoort van alle haar bezwarende lasten; op het effen, vloeibaar, maken van haar vermogen.

Om daartoe te geraken dient de Likwidatie, waaronder derhalve verstaan wordt:

het verzilveren der baten,

het innen der vorderingen,

het voldoen der verplichtingen,

benevens alle handelingen, die op de vervulling van die opdracht betrekking hebben.

Op het oogenblik van in-ontbinding-treden wordt de onderneming gestaakt en vangt de Vereffening aan; op het oogenblik van het einde der Vereffening is het Netto Provenu *vloeibaar*, d. w. z. ontdaan van alle lasten en in deelbaren toestand, i. e. in *geld* voorradig.

De *ontbinding* eindigt door de Verdeeling en Uitkeering van hetgeen na de likwidatie is overgebleven, of door het feit dat niets meer ter voldoening der verplichtingen of ter verdeeling onder de aandeelhouders of andere gerechtigden overig is.

De handeling of het feit, dat een einde maakt aan de ontbinding, heft te gelijker tijd het bestaan der Vereeniging op.

Het besluit of het feit, dat de Vennootschap in ontbinding doet treden en diensgevolge tot de likwidatie, indien deze niet onnoodig is, aanleiding geeft, verkleint de macht en derhalve de bevoegdheid der Rechtspersoon tot de Voorbereiding van haar einde.

Tot die vermindering van bekwaamheid, en evenzoo tot de algeheele opheffing der rechtspersoon, is de Koninklijke bewilliging niet vereischt, daar de wet dit niet voorschrijft, waaruit aldus voortvloeit dat de wetgever aandeelhouders vrijlaat — zonder eenige formaliteit van overheidswege — de macht der rechtspersoon in te krimpen.

Is dit echter geschied, doordien de Vennootschap in den staat van ontbinding is getreden, dan kan hare macht niet meer worden uitgebreid, doch zoude eene nieuwe rechtspersoon geschapen moeten worden, want de Koninklijke bewilliging wordt — zooals art. 36 W. v. K. dit aanduidt, — slechts verleend

voor het tot-stand-brengen eener Naaml. Vennootschap, voor de verlenging van den duur van haar bestaan, en voor eenige verandering in de voor haar geldende voorwaarden.

Onder de *verandering der voorwaarden* kan nimmer verstaan worden: het doen ophouden van het doel, in engeren zin, der onderneming, en evenmin: het hervormen eener rechtspersoon tot eene, die meêrdere bekwaamheid heeft, want die laatste handeling zou niet eene verandering van voorwaarden zijn, maar de schepping van eene andere persoon. Op een en ander zal hieronder t. z. p. uitvoerig worden teruggekomen!

Voorloopig is aldus vastgesteld dat *Ontbinding* eener Naaml. Vennootschap beteekent de Voorbereiding tot opheffing van haar bestaan en de Opheffing zelve, terwijl *Likwidatie* heet al wat betrekking heeft op de Voorbereiding.

Sommige bekwame rechtsgcleerden zijn de meening toegedaan, dat *Ontbinding* uitsluitend beteekent de Opheffing der Vereeniging, en dat *Likwidatie* de Vereffening is van een gemeenschappelijken boedel, terwijl zij òf het bestaan eener **Rechtspersoon** bij de Naaml. Vennootschap niet erkennen, dan wel aannemen dat die rechtspersoon ophoudt te bestaan zoodra een besluit genomen wordt of een feit aanleiding geeft tot ontbinding der Vennootschap.

Op blz. 29/35 zijn de gronden ontwikkeld, waarop het rechtspersoonlijk karakter der Naaml. Venn. berust, en thans dient dus de **vraag** beantwoord te worden: **tot wanneer die rechtspersoonlijkheid bestaat.**

Onder een **rechtspersoon** *in privaatrechtelijken zin* wordt verstaan:

een door het recht als „persoon” erkende denkbeeldige eenheid, die in het algemeen bevoegd is zelfstandig rechten en verplichtingen te hebben, en ontstond door en volgens den wil van *een of meêrdere* fysieke of rechtspersonen.

„In het algemeen”, want in geval van faillissement en dat van surséance bestaat eene uitzondering op den regel; dan toch behoudt zij wel hare rechten en verplichtingen, doch houdt op ze zelfstandig — i. e. als een op eigen beenen staande persoon, — te hebben.

Onderzoek
naar het
Oogenblik van
Verdwijnen
der Rechts-
persoon.

De Naamlooze Vennootschap is:

eene denkbeeldige eenheid, erkend in sommige landen door het positieve recht uitdrukkelijk, in andere door constante jurisprudentie uit de wet afgeleid, in het algemeen bevoegd zelfstandig rechten en verplichtingen te hebben, tijdens hare wording voorzien van een stamkapitaal, en ontstaan door en volgens den wil van *meerdere* personen, welker wilsuiting steeds en herhaaldelijk gewijzigd kan worden, voor zooverre het wezen zelf niet aangetast wordt.

Bij de beantwoording der hierboven gestelde vraag moet in het oog worden gehouden dat de *Rechtspersoon* als juridiek wezen naast den *Natuurlijken persoon* optreedt, en dat het vaststaat, dat laatstgenoemde zijne persoonlijkheid zoowel aan de natuur als aan het recht dankt, weshalve de wet wèl rechtsverhoudingen van natuurlijke personen tegenover de buitenwereld regelt, doch zich er van onthoudt in het individueele innerlijke leven in te grijpen, en derhalve voor diè personen slechts een de natuur aanvullenden werkring heeft.

Daarentegen is voor de *Rechtspersoon* de taak des wetgevers haar inwendig leven zoowel als haar uitwendig zoo volledig mogelijk te organiseeren en te omschrijven, daar zij immers haar bestaan in rechte niet aan natuur en wet, doch aan de wet uitsluitend ontleent.

Gevolg hiervan is dat bij de beoordeeling van de bevoegdheden der Naaml. Vennootschap als eenige bron de wet moet worden geraadpleegd en de door deze gestelde grenzen niet mogen worden overschreden.

Bij beschouwing van datgene, wat de Nederlandsche wetgever voor Naamlooze Vennootschappen in het bijzonder heeft bepaald, blijkt dat hij wel heeft aangetoond hoè en wannèer deze ontstaan, op welke wijze ze zich gedurende hare functie te gedragen hebben, en evenzoo *onder welke omstandigheden* ze zullen ophouden te bestaan, doch dat hij geenszins in het Wbk. v. Kooph. het **oogenblik** praeciseerde, waarop het einde plaats heeft.

Het essentieele van een rechtspersoon is: **het zelfstandig hebben van rechten en verplichtingen.**

Zoodra dus het oogenblik kan aangetoond worden, waarop de Naaml. Venn. heeft opgehouden in het algemeen zelfstandig

rechten en verplichtingen te hebben, is daarin het oogenblik van het einde van haar bestaan bekend.

Het Wbk. v. Kooph. raadplegende, blijkt dat slechts in de artikelen 37, 47, 48 en 56 over de *ontbinding* eener, en over eene *ontbondene* Naaml. Venn. gesproken wordt.

Art. 37 bevat eene negatieve bepaling.

Art. 47 zegt wanneer de Naaml. Venn. „van rechtswege ontbonden” is, en

Artt. 48 en 56 sluiten zich daarbij aan.

Art. 47 *schijnt* het gevraagde oogenblik aan te duiden, doch ter beoordeeling der juistheid daarvan dient verklaard te worden wát de wetgever door „ontbonden” heeft willen te kennen geven.

Voor twee uitleggingen is dit woord immers vatbaar, namelijk:

a. heeft opgehouden te bestaan, heeft hare persoonlijkheid verloren, is weggevaagd en verdwenen;

b. is *opgezegd*, heeft de bevoegdheid verloren **nieuwe** verbintenissen aan te gaan, is in den toestand van likwidatie gebracht.

Geeft *a* de juiste verklaring, dan is de aanhef van art. 56 eene contradictio in terminis, want hoè kan met iets dat niet bestaat 'n handeling, 'n vereffening, plaats hebben?

De wetgever zou dan toch art. 56 aangevangen hebben met:

De uit eene ontbondene Vennootschap gesproten baten en schulden worden door de bestuurders vereffend.

Ditzelfde geldt voor art. 32 *i. f.*; een weggevaagd iets heeft toch niet meer 'n belang!

Geeft *b* daarentegen de juiste beteekenis, dan heeft het woord in de genoemde artikelen en overal elders, waar het Wbk. v. K. het bezigt, **zin!**

Art. 37 bepaalt dan dat de Koning de functie der Vennootschap niet afbreekt; art. 47: dat de Venn. van rechtswege in den toestand van likwidatie is gebracht; art. 48: dat om die gedwongen likwidatie te voorkomen etc; en art. 56: dat eene opgezegde Venn. door de bestuurders vereffend wordt.

Alsnu nagaande hoè art. 47 in ons wetboek is gekomen, blijkt uit VOORDUIN dat dit art. het eerst in het Ontwerp van 1835 voorkomt, en dat de 2e Kamer hare aandacht niet op de *ontbinding* der Vennootschap vestigde, doch speciaal lette op de *mate van aansprakelijkheid der bestuurders*.

Dit gedeelte van ons wetboek is ontleend aan den **Code de Comm.**, welke toen meer in 't bijzonder in de artt. 29/37 en 40/46 bepalingen betreffende de **Société anonyme** bevatte.

Omtrent *ontbinding* bepaalt art. 46 de formaliteiten voor: „*tous actes portant dissolution de société*”, wat slechts vertaald mag worden met: „*elke rechtshandeling, die het ophouden eener Vennootschap voorbereidt*”.

Teruggekeerd tot ons Wbk. v. K. leert de aanhef van art. 37, dat de sanctie, welke de rechtspersoonlijkheid aanbrengt, in hoofdzaak aan het beoogde **doel** wordt gehecht.

Ter verwezenlijking van dat doel wordt de Venn. door belanghebbenden opgericht, en door de Regeering tot rechtspersoon geschapen.

Welk is dat doel? De uitoefening der functie alleenlijk, of ook de *vereffening* nadat zij hare functie, al dan niet door de wet gedwongen, staakt?

De wetgever heeft zijn gedachtengang ter zake der uitlegging van overeenkomsten in de artt. 1379/1381 Burg. Wbk. blootgelegd, en volgens dien leidraad mag veilig aangenomen worden dat hij onder het **doel** ook de *vereffening* heeft begrepen, m. a. w. dat hij de Vennootschap tot rechtspersoon verhief tot uitoefening harer eigenlijke functie en tot vereffening daarvan.

Ter toelichting hiervan diene als voorbeeld eene Naaml. Venn., die opgericht en gesanctionneerd is met het doel een bosch te koopen en het daaruit te hakken hout te verkoopen; dit doel mag alsnu aangenomen worden zich implicite uit te strekken tot den verkoop van het bosch, na het oogenblik dat de wet haar ontzegt voortaan gehakt hout te verkoopen.

In het Wbk. v. K. is dus niet het oogenblik aangeduid, waarop de Naaml. Venn. ophoudt rechten en verplichtingen te hebben. Aangetoond werd dat bedoeld oogenblik niet dat van het ontbindingsbesluit zijn kan, want dat besluit stelt slechts vast dat geene nieuwe zaken geëntameerd zullen worden.

Evenmin kan het dat zijn, waarop de verdeling van het saldo der vereffening plaats vindt, of dat waarop de likwidatie-rekening wordt goedgekeurd, want beiden betreffen interne aangelegenheden.

En toch zoolang die rechtsfictie, die rechtspersoon, niet wettelijk

verklaard wordt te hebben opgehouden te bestaan, is ze aantastbaar en rechtsbevoegd, daar toch de wettelijke sanctie haar als zoodanig heeft geconstitueerd. Blijkt derhalve, nadat het saldo verdeeld en de likwidatie-rekening goedgekeurd is, dat de Vennootschap nog een schuld tegenover een derde heeft, dan zal deze het recht hebben de rechtspersoon aan te spreken, en van hen, die het likwidatie-saldo in ontvangst namen, geheele of gedeeltelijke terugbetaling volgens B. W. 1395 te doen vorderen.

Ware deze meening niet juist, dan zou immers elke aansprakelijkheid voor de vennootschappelijke baten gemakkelijk te ontduiken zijn!

Daar het W b k. v. K. het gevraagde oogenblik niet vermeldt, doch in den aanhef van art. 1 naar het Burg. W b k. verwijst, behoudt de bepaling van B. W. 2004 te dezer zake hare kracht, en vloeit daaruit voort:

dat wel is waar de Naaml. Vennootschap heeft opgehouden te bestaan door te voldoen aan de laatste verplichting, welke zij, hetzij tegenover hare aandeelhouders, hetzij tegenover derden, heeft, doch dat met zekerheid dat oogenblik slechts vastgesteld kan worden op dat van 30 jaren na de laatste door haar verrichte rechtshandeling, het oogenblik waarop geen reden meer bestaat dat zij in rechte optreedt of in rechte betrokken wordt.

Tusschen het tijdstip van de goedkeuring harer likwidatierekening en dat van **dertig jaren na hare laatste rechtshandeling** ligt het oogenblik, waarop zij heeft opgehouden te bestaan, en met haar hare rechtspersoonlijkheid verdween; tot aan dat oogenblik is zij in het algemeen bevoegd zelfstandig rechten en verplichtingen te hebben.

Gedurende het tijdperk, zoowel der likwidatie als der algeheele ontbinding, blijft alzoo de Naaml. Venn. met rechtspersoonlijkheid in wezen, weshalve de **ontbinding** niet de opheffing der Vennootschap beteekent, doch de *Voorbereiding tot opheffing* van haar bestaan *en de Opheffing zelve*, terwijl de **likwidatie** niet die van een gemeenschappelijken boedel is, doch in zich sluit: *al wat betrekking heeft op de Voorbereiding tot opheffing van het bestaan der Naamlooze Vennootschap als rechtspersoon.*

B.

Aanleidingen tot en Voorbehoedmiddelen tegen
Ontbinding.Ontstaan der
Naaml. Venn.

Voor den opbouw eener Naaml. Vennootschap, d. w. z. voor het scheppen van die bepaalde rechtspersoon, moeten sommige factoren worden bijeengebracht. Deze vormen de *integreerende*, of wellicht juister uitgedrukt: de door de wet vereischte, bestanddeelen der Venn., zonder welke zij niet bestaan kan; alle andere factoren, welke de akte van oprichting, of eenige latere tusschen belanghebbenden geslotene overeenkomst, bevat, zijn *bijkomende* bestanddeelen, die gewijzigd en opgeheven kunnen worden, zonder het bestaan, het wezen, der Vennootschap aan te tasten.

Wettelijke
Vereischten.

Integreerende factoren zijn:

10. Het **doel**, dat de facto de kern van de wording der Venn. is, en dat in het Wbk. v. K., alwaar de Naaml. Venn. behandeld wordt zonder dien vorm van Vereeniging voor een burgerlijk doeleinde uit te sluiten, in algemeenen zin als eene *handels-onderneming* wordt aangeduid.

Het doel is de ziel van de rechtspersoon; eene doellooze Vennootschap is een lichaam zonder ziel.

20. Het **kapitaal**, de tastbare waarborg voor de buitenwereld, het lichaam der rechtspersoon, dat bij uitsluiting aansprakelijk is voor de daden der Vennootschap, en waarvoor de wetgever derhalve eenige strenge bepalingen heeft vastgesteld.

30. Het **uitwendig Orgaan**, uitgeoefend door eene directie, al dan niet ter zijde gestaan door mede-naar-buiten-optredende commissarissen. Is dit orgaan niet aangewezen, of door dood of andere oorzaken verdwenen, dan zullen gezamenlijke aandeelhouders het bestuur der Venn. uitmaken, want deze zijn degenen, die zelfs een niet-belanghebbende als bestuurder mogen aanstellen, en waar hun aldus eene grootere bevoegdheid, i. e. het meerdere, toekomt, behoort hun ook het mindere, in overeenstemming met

den rechtsregel: „*Nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse haberet.*”

4°. Een **bepaalde termijn**, vastgesteld als duur van het bestaan der Vennootschap.

Art. 46 W. v. K. zegt:

„De Naaml. Vennootschap moet voor eenen bepaalden „tijd worden aangegaan, behoudens dcrzclver verlenging, „telken reize, na het verloopcn van dien tijd.”

De bedoeling is dat de verlenging geschiedt niet nà doch vóór den afloop van den termijn, evenals op blz. 66 bij art. 7 6°. der wet tot regeling der Coöperatieve Vereenigingen is verklaard. De termijn kan dus steeds verlèngd worden; vereischt is slechts dat ze **niet onbepaald** is.

5°. **Meerdere aandeelhouders tijdens de oprichting**. Eén aandeelhouder ware voor de oprichting niet voldoende, want het begrip van *Vennootschap* is eene Vereeniging van minstens twee personen; één persoon kan niet eene Vereeniging met zich zelf aangaan. Indien echter nà de oprichting de aandelen het eigendom van één persoon worden, zoo heeft dit feit geen invloed op het bestaan der Vennootschap, en verhindert evenmin den cigenaar zijne aandelen van de hand te zetten.

Is een kapitaal bijeengebracht, een doel gestipuleerd, een uitwendig orgaan aangesteld, etc., terwijl *niemand* zich als aandeelhouder heeft geconstitueerd, dan ontstond eene *Stichting*, geen Naamlooze Vennootschap.

6°. Eene **overeenkomst**, welke, volgens het 1^e lid van art. 38 W. v. K., op straffe van nictigheid *notarieel* moet worden verleden.

Zonder overeenkomst kan wel eene gemeenschap ontstaan, maar niet eene Vennootschap.

Art. 50 W. v. K. schrijft alsnog eenige bepalingen voor, waaraan de overeenkomst moet voldoen om de Koninklijke bewilliging te verkrijgen, te weten:

a. Zij, die de akte van oprichting aangaan, moeten te zamen ten minste *een vijfde van het maatschappelijk kapitaal* vertegenwoordigen.

De wetgever noemt deze contractanten *de eerste oprichters*, waaruit voortvloeit, dat zij, die na de oprichting deel nemen in de Vennootschap voor het beloop van het alsnog ongeplaatste gedeelte van het kapitaal, *mede-oprichters* zijn, en derhalve hetzij de akte van oprichting tusschen hen en de eerste oprichters opnieuw moet worden aangegaan, dan wel in de oprichtingsakte eene bepaling worden opgenomen, die de toekomstige eerste eigenaren der aandeele tot mede-contractanten stempelt, en de verwerving of de overdracht der aandeele doet beschouwen als hunne stilzwijgende toestemming tot de verbintenis. Als gevolg van het mede-deelnemen aan de oprichting is de rechtshandeling niet eene overeenkomst van koop en verkoop van waardepapier tusschen derden en de bestaande rechtspersoon, doch eene overeenkomst van compagnieschap tusschen de eerste en de latere mede-oprichters, waarbij laatstgenoemden zich verplichten een deel van het kapitaal te verstrekken. Het kapitaal is het *Stamkapitaal* of maatschappelijk kapitaal. De wijze van hun deelnemen kan derhalve niet op een lagere grondslag geschieden dan tot parikoers, want dan ware het kapitaal, resp. het overige gedeelte der aandeele van het maatschappelijk kapitaal niet geplaatst, en aldus niet aan het voorschrift van art. 50 voldaan.

Wordt later het maatschappelijk kapitaal uitgebreid, dan heeft eene overeenkomst plaats tusschen de bestaande rechtspersoon en derden, die de verplichtingen en rechten van aandelhouders dientengevolge op zich nemen en verkrijgen. Die overeenkomst kan de rechtspersoon evenmin tot lagere dan parikoers aangaan om de hieronder bij kapitaalsvergrooting te behandelen redenen.

b. Er moet een *termijn* zijn vastgesteld, binnen welken het overige gedeelte der aandeele zal geplaatst zijn.

Volgens den slotzin van art. 50 kan die termijn steeds door den Koning verlengd worden, op verzoek der *Oprichters*.

Deze zijn derhalve degenen, die het verzoekschrift hebben uit te vaardigen, en niet de rechtspersoon. Uit het verband dezer bepaling tot het in het artikel voorafgaande, mag echter worden aangenomen dat het verzoek slechts door de *eerste oprichters* behoeft gedaan te worden.

De bepaling van art. 51 W. v. K., luidende:

„De Vennootschap zal haren aanvang niet kunnen nemen, „ten ware ten minste *tien ten honderd* van het *gemeenschappelijk* kapitaal gestort zij”,

heeft noch met de oprichting, noch met de ontbinding, der Vennootschap iets te maken. Zoolang die som niet gefourneerd is, hetzij in geld, hetzij in andere bestanddeelen, zal de rechtspersoon, ofschoon bestaande, niet bekwaam zijn te ageeren, en handelingen voor haar verricht verbinden derhalve hen, die deze verrichtten, resp. de bestuurders, of hen, die den handelenden daartoe last gaven.

De wet schrijft voor de storting van 10 pCt. van het gemeenschappelijk kapitaal, maar verzuimt op te helderen of zij onder *gemeenschappelijk* verstaat het *maatschappelijk* kapitaal, d. w. z. het geheele Stamkapitaal, dan wel het bij de oprichting geplaatste, i. c. in gemeenschap gebrachte, gedeelte, dat volgens het voorgaande artikel minstens 20 pCt. van het maatschappelijke moet bedragen, — m. a. w. of „gemeenschappelijk” een ander woord voor hetzelfde begrip, of eene tegenstelling van „maatschappelijk” beduidt. Het Departement van Justitie neemt het laatste aan, en stelt het dus gelijk met „*geplaatst kapitaal*”, zoodat eene overeenkomst, waarbij de oprichters zich verbinden tot het deelnemen voor één vijfde gedeelte, en tot eene aanvankelijke storting van slechts twee proc. van het stamkapitaal, de Koninklijke bewilliging kan verkrijgen, en daardoor implicite geautoriseerd wordt haren aanvang te nemen.

Deze wetsuitlegging maakt de strekking van art. 51 zoo goed als waardeloos, doch behoeft niet door den rechter als juist erkend te worden.

70. De **Koninklijke bewilliging**, de factor welke slechts voor het ontstaan, — en derhalve voor het bestaan, — der Naaml. Vennootschap, voor eenige verandering in de vastgestelde voorwaarden, en voor de verlenging van haren duur, noodzakelijk is, en waarover in het 1^e Hoofdstuk is gesproken. Is de bewilliging eenmaal verleend, dan wordt ze niet meer ongedaan gemaakt, waarop het laatste lid van art. 37 wijst, zeggende:

„Geene, door den Koning bewilligde, Naamlooze Vennootschap, wordt door Hem ontbonden, ter zake dat de

„bestuurders aan de bepalingen en voorwaarden der akte „niet hebben voldaan”.

Voor het verleenen der bewilliging is echter vereischt dat een doel, een kapitaal, een uitvoerend orgaan, een bepaalde duur, meerdere oprichters en eene overeenkomst bestaan, en zij vormt alzoo de sanctie, den stempel, op het geheel.

**Bijkomende
Bepalingen.**

Bijkomende factoren zijn:

1°. **Inwendige Organen**, zooals de *Algemeene Vergadering*, welke bevoegdheid in de Statuten nader wordt omschreven, doch wier werking steeds van internen aard is, en de *Raad van Commissarissen* of van *Toezicht*, wiens functie statutair is bepaald, doch zoowel van internen als van externen aard zijn kan.

2°. Het **Stemrecht** der aandeelhouders, waarover art. 54 W. v. K. handelt, en waardoor hunne verhouding onderling en tegenover de rechtspersoon in hoofdzaak geregeld wordt.

3°. **Verschillende bepalingen** van internen aard, die verband houden met het doel, de hoegrootheid van het kapitaal, etc., en voornamelijk met het vertrouwen dat de oprichters in hen stelden, wien zij het bestuur opdroegen.

Wijziging en zelfs *Opheffing* der **bijkomende** factoren kan plaats hebben zonder eenigen directen invloed uit te oefenen op het bestaan der Vennootschap; òf **alle** aandeelhouders hunne toestemming moeten verleenen, dan wel òf eene Algemeene Vergadering van aandeelhouders met meerderheid van stemmen daartoe het besluit kan nemen, is eene vraag, wier beantwoording in verband staat met het in de akte van oprichting overeengekomene en met die der vraag, òf het aan-te-tasten recht den aandeelhouders *individueel* toebehoort, zooals bijv. het stemrecht, of *collectief*, zooals bijv. het aanstellen van een Raad van Commissarissen.

Stemrecht.

In concreto is het niet denkbaar dat het statuut eener Naaml. Venn. den aandeelhouders het **stemrecht** ontzegt, welke bepaling trouwens niet van blijvende uitwerking zou zijn, daar het allen aandeelhouders gezamenlijk te allen tijde vrijstaat het statuut te veranderen, want dit maakt feitelijk slechts een

onderdeel uit der onderlinge overeenkomst, en deze kan door een volgende overeenkomst in den regel aangevuld worden. Eenmaal daarin opgenomen, vormt het stemrecht een *persoonlijk recht* van elken aandeelhouder, wel is waar aan den eigendom van elk aandeel verbonden, doch op dezelfde wijze als eene schuldvordering op naam of aan toonder in zich zelve een persoonlijk recht voor den eigenaar draagt.

Dit persoonlijke recht zal, tenzij blijktens het statuut anders is overeengekomen, den aandeelhouder niet buiten zijn wil kunnen ontnomen worden, en eene Algemeene Vergadering daartoe dan ook geene bevoegdheid hebben.

Het geval kan zich voordoen, dat eene Naaml. Vennootschap onder hare activa eenige harer eigen reeds uitgegeven, d. w. z. geplaatste, aandeeleu heeft, hetzij doordien zij deze van een dubieusen schuldenaar als betaling heeft aangenomen, of op verlangen van gezamenlijke aandeelhouders vóór de likwidatie uit haar winst heeft opgekocht, dan wel gedurende de likwidatie uit haar kapitaal heeft overgenomen.

Zoolang geen besluit genomen is om het kapitaal der Vennootschap te verkleinen, blijft haar het recht die aandeeleu weer van de hand te zetten.

Intusschen is echter een zeer eigenaardige toestand ontstaan; de aandeeleu behooren tot hare baten, maar het daaraan verbonden **stemrecht** is niet op haar overgegaan, want *zij kan niet aandeelhouder van zich zelve zijn*. Het stemrecht is immers een recht, dat aandeelhouders slechts kunnen uitoefenen, en bijgevolg slechts hebben, om, zoodra zij eene Algemeene Vergadering vormen, deze een besluit te doen nemen.

Bij sommige Naaml. Vennootschappen wordt *in naam* geene Alg. Verg. gehouden, doch eenig voorstel bij elk der leden te zijner woonplaats ingediend; de antwoorden der leden worden na eenen bepaalden tijd gerangschikt op dezelfde wijze als in eene vorgadering, en *inderdaad* is dan ook eene Alg. Verg. belegd, die slechts in tijd en ruimte van de gewone verschilt, doch dezelfde uitwerking heeft.

Wanneer daarentegen voor eenige rechtshandeling der Vennootschap de toestemming van **alle** aandeelhouders noodig is, dan wil dit zeggen dat tusschen de rechtspersoon en hare aan-

deelhouders eene bepaalde overeenkomst moet getroffen worden.

De Alg. Verg., bestaande uit de aanwezige stemrecht uitoefenende aandeelhouders, is echter een orgaan, een deel, der rechtspersoon, terwijl de verhouding tusschen deze als geheel en het orgaan als deel te vergelijken is met die, welke bestaat tusschen de ongeboren vrucht en haren curator; evenmin als de vrucht deel kan nemen aan de uitoefening der taak van den Curator, evenmin kan de Venn. deelnemen aan de Alg. Vergadering.

De taak der Vergadering is het nemen van besluiten, die door het Uitvoerend Orgaan moeten uitgevoerd worden, en het controleeren van de gestie van het uitvoerend orgaan.

Gesteld dat de Venn. het stemrecht van de aandeelen, die zij heeft, zou willen uitoefenen, dan zou het Uitvoerend Orgaan voor haar in de Vergadering moeten optreden, en ook dat zou in strijd zijn met den geest der wet en met de wettelijke bepalingen.

Het slot van art. 54 W. v. K. verbiedt immers den bestuurder — en zelfs den commissaris — bij de stemming als gemachtigde op te treden, en veroorlooft hem dit derhalve slechts voor eigen rekening, terwijl het 1^e lid van art. 52 verbiedt de contrôle op de door bestuurders gevoerde administratie te doen plaats hebben door commissarissen, indien deze in enig opzicht deelnemen aan eenig beheer, m. a. w. als uitvoerend orgaan werkzaam zijn, a fortiori dus door het bij voortduring als uitvoerend orgaan werkzame bestuur.

Indien aandeelhouders geen stemrecht hebben, dan zal de Vennootschap niet in ontbinding treden alvorens eenige wettelijke of statutaire bepaling dit voorschrijft.

Aannemende dat zij wèl stemrecht genieten, zal het hun te allen tijde vrijstaan een besluit te nemen tot het in den staat van ontbinding stellen der Vennootschap. Welke beweegreden hun dat besluit doet nemen is onverschillig; *aanleiding tot de Ontbinding* is het **besluit** van aandeelhouders.

Bepalen de statuten diesbetreffend niets of niet anders, dan zal het besluit slechts met goedkeuring van de voor *verandering der statuten* bepaalde meerderheid van stemmen kunnen genomen worden.

De *duur* der Vennootschap is immers, zooals art. 46 Wbk.

v. K. voorschrijft, statutair bepaald, maar de vraag of die termijn ingekort zal worden regardeert uitsluitend het algemeen belang van aandeelhouders, geenszins hunne individuele rechten, en moet derhalve ten opzichte van het stemrecht als eene statutenwijziging behandeld worden.

Het besluit tot inkorting van dien termijn behoeft niet de Koninklijke bewilliging, daar geen wetsvoorschrift dit vereischt, en, daar uit het in de slotalinea's der artt. 36 en 37 bepaalde, het nalaten dezer formaliteit bij het verkleinen van den duur voortvloeit.

Alsnu volge eene nadere beschouwing van de **integreerende factoren** der Naaml. Vennootschap!

De **Koninklijke bewilliging** is eene formaliteit, die onder zekere voorwaarden de akte van oprichting en elke volgende verandering sanctionneert; wijziging of opheffing der bewilliging is eene onmogelijkheid.

**Koninklijke
bewilliging.**

Eene **Overeenkomst** moet bestaan; zij kan gewijzigd, doch niet opgeheven worden, zelfs niet door de opheffing der Naaml. Vennootschap, want dan is wel het door de overeenkomst geproduceerde verdwenen, maar de overeenkomst zelve niet te-niet-gedaan; en komt daarin eenige bepaling voor, waardoor rechten en verplichtingen na de opheffing van het bestaan der rechtspersoon opeischbaar en aflosbaar zijn, dan behoudt de overeenkomst zelfs rechtseffect.

**Overeen-
komst.**

De overeenkomst kan tal van bepalingen bevatten, welke aanleidingen tot ontbinding kunnen vormen, maar het bestaan der overeenkomst heeft wel met het bestaan der Naaml. Venn., doch niet met hare ontbinding te maken.

Voor de oprichting zijn **meerdere aandeelhouders** noodig; is echter de rechtspersoon tot stand gekomen, dan heeft noch de verandering noch het verdwijnen van aandeelhouders, zooals op blz. 31 aangetoond, eenigen directen invloed op de ontbinding.

**Meerdere aan-
deelhouders.**

Indien het tegendeel wordt beweerd, en aangenomen wordt dat het ontbreken van aandeelhouders de rechtspersoon onmiddellijk doet verdwijnen en de Naaml. Venn. uiteenvallen, dan zouden immers in en ten gevolge van zoodanig geval geene bestuurders meer kunnen bestaan, de bezittingen onbeheerd en

zonder eigenaar ter beschikking van den Staat liggen, voor zooverre ze onroerend zijn, en ter beschikking van den toe-eigenaar, wat roerende aangaat, terwijl niemand de crediteuren zou behoeven te voldoen en niemand de uitstaande vorderingen zou kunnen innen, want noch de wetsvoorschriften voor onbeheerde nalatenschappen noch die voor afwezigheid der laatste eigenaren kunnen toegepast worden, daar er geen nalatenschap noch een afwezige is.

Zoo zoude een rechteloze toestand geboren worden door het miskennen van het karakter van rechtspersoon, en door het ontkennen van haar bestaan in de Naaml. Vennootschap!

Daar echter, zelfs in het geval dat zoowel de aandeelhouders als het uitvoerend orgaan zijn verdwenen, nochtans de rechtspersoon blijft bestaan, zal in zoodanig geval het Openbaar Ministerie, volgens het 2^e lid van art. 1 der *Faillissementswet*, gerechtigd en verplicht zijn in het openbaar belang de faillietverklaring der Vennootschap te vorderen zoodra deze in den toestand verkeert, dat zij als debitrice heeft opgehouden te betalen. Een curator zal alsdan door de rechtbank worden aangesteld, wien dientengevolge het beheer en de vereffening van den faillieten boedel is opgedragen; blijft nadat alle crediteuren voldaan zijn, een surplus over, dan zal hij zich dit, in overeenstemming met art. 640 Burg. W b k., kunnen toeëigenen, ten ware hij de voorkeur er aan geeft bedoeld bedrag in de kas der gerechtelijke consignatiën te storten, dusdoende in den geest van art. 192 Faill. wet handelende.

**Bepaalde
duur.**

De bepaling, dat de Vennootschap voor een **bepaalden tijd** moet worden aangegaan, is van twijfelachtige waarde en heeft haar ontstaan te danken aan het begrip van *concessie*, dat sedert de eerste Naaml. Venn., n.l. de O.-I. Compagnie, aan de oprichting dezer Vereenigingen is blijven hangen.

De termijn kan op duizenden jaren gesteld worden, wat noch met de goede zeden, noch met de openbare orde, noch met hetgeen overigens bij art. 38 tot en met art. 55 W. v. K. is voorgeschreven, in strijd is, en derhalve volgens art. 37 geen beletsel tegen de Koninklijke bewilliging zijn kan, en kan naar believen der aandeelhouders verkleind worden, zooals hierboven werd verklaard.

Is de termijn, die voor haar bestaan is overeengekomen, verstreken, dan is de Vennootschap niet meer bevoegd haar doel, in engeren zin, te vervolgen, en hare functie beperkt tot hare ontbinding, m. a. w. de afloop van den overeengekomen en gesanctioneerden termijn vormt de aanleiding tot en het oogenblik waarop de Venn. in den staat van ontbinding treedt. Van af dat oogenblik kan de rechtspersoon haar doel — in engeren zin — niet meer nastreven, en is zij dientengevolge onbekwaam eene verlenging van den in art. 46 voorgeschreven „bepaalden tijd” aan te gaan, of te dien einde eene Koninklijke bewilliging aan te vragen, terwijl de beteekenis van den *termijn* is de tijd, loopende van het oogenblik der oprichting tot dat van het in-ontbinding stellen, of m. a. w. de duur van hare eigenlijke functie. De duur der ontbinding zelve is onbepaald, en hangt van zoo vele en velerlei omstandigheden af, dat dit tijdperk niet op eene gezonde basis van te voren is vast te stellen, resp. te beperken.

Een **uitwendig orgaan** is voor de uitoefening van de functie der rechtspersoon noodzakelijk, want deze mist elke fysieke eigenschap, en is een slechts denkbeeldig wezen.

**Uitwendig
orgaan.**

Hiervoren is aangetoond dat de aandeelhouders gezamenlijk de werkzaamheden van de bestuurders mogen verrichten, indien deze ontbreken, en anderszins de bestuurders gerechtigd zijn met het vervullen hunner taak voort te gaan, al hebben de aandeelhouders der Naaml. Venn. van hunne rechten afstand gedaan, terwijl op blz. 31 en 99/100 het geval besproken is dat beide voorvallen plaats hebben en een toestand in het leven treedt, die hoogst onwaarschijnlijk ofschoon niet onmogelijk is.

Het **kapitaal** der Vennootschap vormt den waarborg voor de buitenwereld.

Kapitaal.

Art. 47 W. v. K. bepaalt dan ook dat ter Griffie der Arrondissementen-rechtbank en in meerdere dagbladen eene aankondiging moet geschieden, zoodra gebleken is dat **de helft** van het „maatschappelijk” kapitaal verloren is, terwijl de Vennootschap van rechtswege ontbonden is, indien het verlies 75 pCt. belooft.

Het *maatschappelijk kapitaal*, in dit artikel vermeld, kan niet dezelfde beteekenis hebben als in art. 50, n.l. van het geheele stamkapitaal, want dan zoude er, zoolang het geplaatste gedeelte

slechts een vijfde beloopt, een *deficit* ten bedrage van 55 p Ct. van het stamkapitaal moeten gebleken zijn alvorens de Vennootschap van rechtswege ontbonden ware, en een *tekort* van 30 p Ct. voordat eene aankondiging behoefde te geschieden; aangenomen wordt dan ook dat bedoeld is: „het **geplaatste** maatschappelijk-kapitaal”.

Reserve-fonds.

Art. 48 doet een middel aan de hand om de gedwongen ontbinding-van-rechtswege te voorkomen door in de akte bepalingen op te nemen voor het vormen eener **reserve-kas**, waaruit verliezen geheel of gedeeltelijk kunnen aangezuiverd worden.

Die reserve zal dus naast het kapitaal ontstaan door afscheiding van een deel van het vermogen, dat anders als winst aan aandeelhouders ware uitgekeerd, en heeft ten doel, hetzij uitsluitend om eenig voorkomend tekort van het kapitaal aan te vullen, dan wel om daarenboven in uitkeering van dividend te voorzien voor boekjaren, waarin geen winst of minder dan een bepaald percentage is behaald, een en ander naarmate van het in de statuten desbetreffend vastgestelde.

Bepalen de statuten dienaangaande niets, dan zullen aandeelhouders het recht hebben zich tegen eenige afzondering der winsten tot vorming eener reserve te verzetten, want art. 49 bevestigt in de eerste alinea het overigens stilzwijgende beding dat de inkomsten, na aftrek van alle de uitgaven, als renten behooren uitgedeeld te worden, terwijl de tweede alinea slechts de bepaling wettigt, welke de uitdeelingen tot een vastgesteld maximum beperkt.

Voor de oprichtingsakte is die alinea en evenzoo het voorgaande artikel doelloos, want zonder die wettelijke goedkeuring mogen de oprichters bij hunne onderlinge overeenkomst dergelijke bepalingen toch opnemen.

Geschiedde dit laatste echter niet, maar wordt later eene statutenwijziging van dien aard voorgesteld, dan hebben genoemde bepalingen het groote voordeel dat zoodanige wijziging met gewone of met in de statuten vastgestelde meerderheid van stemmen kan aangenomen worden, daar deze wetsvoorschriften, inbreukmakende op het persoonlijke recht dat ieder aandeelhouder op een aandeel in de winsten heeft, het *individuele* belang tot een *gezamenlijk* belang stempelen.

Ten onrechte wordt somtijds beweerd dat de bepaling van art. 49 W. v. K. luidende:

„De uitdeelingen geschieden uit de inkomsten, na aftrek „van **alle** de uitgaven,”

der Naaml. Vennootschap zou veroorloven eene winstuitdeeling te doen plaats hebben, alvorens het in eenig vorig boekjaar geleden verlies aangezuiverd is, daar dit voorschrift betrekking heeft op dividend-uitdeelingen, berekend over elk boekjaar afzonderlijk in overeenstemming met artt. 8 en 55, wat volkomen juist is, en daar het geconstateerde verlies door afschrijving op het kapitaal gedekt werd, wat onjuist is.

Van „**winst**” kan immers geen sprake zijn voordat eenig geleden verlies geredresseerd is, en dit laatste kan toch niet geschieden door eene overboeking van kapitaalrekening op Winst- en Verliesrekening, weshalve juridisch elk boekjaar eventueel moet aanvangen met vermelding der uitgaven, vormende het verlies, welke in het vorige boekjaar niet van de inkomsten konden afgetrokken worden.

Alle de uitgaven moeten van de inkomsten worden afgetrokken alvorens eenige uitdeeling mag geschieden, en het in eenig voorgaand boekjaar aangetoond tekort is gevormd door een saldo van **uitgaven**, dat niet door het kapitaal, maar door winsten, i. e. door een voordeelig saldo van **inkomsten**, volgens het wetsvoorschrift moet aangevuld worden. Eerst dan, als een saldo van inkomsten overig blijft, mag eene uitdeeling plaats hebben, en dat saldo bestaat niet zoolang een gedeelte van „alle de uitgaven” niet is afgetrokken.

Zoolang het kapitaal intact is, heeft de Vennootschap het recht het **reservefonds** geheel of gedeeltelijk onder hare aandeelhouders te verdeelen; bestaat er echter een deficit, dan is zij verplicht dat tekort uit de reserve-kas aan te vullen, terwijl ieder onvoldaan crediteur of belanghebbende, en evenzoo ieder aandeelhouder, zich tegen eene afwijking van die verplichting kan verzetten.

Langen tijd is vereischt alvorens het reserve-fonds van eenige beteekenis wordt, weshalve het, ofschoon zeer nuttig, een matig middel voor het keeren van rampen is.

*Consolidatie der
Vennootschap.*

In tijden van crisis, veroorzaakt hetzij door oorlog dan wel door verandering van economische toestanden, etc., kan zich het geval voordoen dat de basis eener onderneming solide is, dat die onderneming in alle opzichten goed geschoeid de moeilijkheden van den aanvang heeft overwonnen en de Naaml. Vennootschap zich in haar gebied, steeds ten koste van veel bemoeienis en na overwinning van velerlei bezwaren, heeft baan gebroken, doch door de crisis onverhoeds overvallen, een groot deel van haar stamkapitaal verliest.

In zoo'n geval heeft de directie tot taak te voorkomen dat de hierboven aangehaalde bepaling van art. 47 W. v. K. van kracht wordt en dat bij den geringsten verderen achteruitgang de Venn. in den staat van ontbinding treedt, waardoor immers niet alleen eene in wezen nuttige voordeelbrengende en solide onderneming, wier tot-stand-brengen zoo veel moeite en opofferingen heeft gekost, zou ophouden te bestaan, doch waardoor daarenboven de uitgaven, welke de vereffening met zich sleept, een groot deel van het overgebleven kapitaal zouden verblind.

Ter voorkoming daarvan is de toevoer van nieuw kapitaal de aangewezen weg, want feitelijk is het gebrek daarvan het eenige uit den weg te ruimen struikelblok; alle andere factoren tot verwezenlijking van het doel zijn en blijven aanwezig.

Worden alsnu gelden in leen opgenomen, ja zelfs als obligatieleening voor den vollen duur der Vennootschap haar toevertrouwd, dan is daardoor wel haar vermogen krachtiger gevormd, doch haar kapitaal blijft verminkt, en de bepaling van art. 47 blijft haar bestaan bedreigen voor het geval dat eenige verdere tegenspoed het belangrijk verminderde stamkapitaal tot 25 pCt. van het oorspronkelijke, of minder, reduceert.

Niet het vermogen alleen, maar het kapitaal, en dientengevolge het vermogen, moet vergroot worden om de zieke Vennootschap op de been te houden. Uitbreiding van het kapitaal, door het vormen eener nieuwe en natuurlijk peforente klasse van aandeelhouders, baart tal van bezwaren en moeilijkheden voor beide klassen; juridisch gezond wordt de verminkte slechts, indien zij de grootte van haar stamkapitaal tot het bedrag van haar vermogen herleidt, i. e. vermindert; economisch gezond wordt zij, indien na die nominatieve en juridische inkrimping

van het kapitaal dit door het vormen van nieuw kapitaal vermeerderd wordt.

Zoowel haar vermogen als haar juridische stand zullen daardoor de levensvatbaarheid der Vennootschap herstellen.

De **inkrimping** van het stamkapitaal voorkomt de ontbinding der Venn. en heeft in sommige opzichten gelijkenis met de likwidatie; het nominale kapitaal wordt immers tot het reële vermogen teruggebracht, en dientengevolge worden zoowel alle bezittingen en andere activa als alle schulden en andere passiva, zooals bijv. de uit loopende overeenkomsten stammende verplichtingen, op de reële waarden vastgesteld, terwijl het eventueel bestaande reservefonds, dat wèl van het vermogen doch niet van het kapitaal deel uitmaakt, onder het laatstgenoemde wordt gerangschikt.

Reductie van het kapitaal.

Voor de *aandeelhouders* biedt deze wijze van het stabiel-maken der onderneming een zeer groot voordeel boven eene ontbinding der oude en oprichting eener nieuwe Vennootschap, welke dezelfde onderneming ten doel zou hebben, doordien de zeer belangrijke kosten en vermindering van waarde der activa, welke de likwidatie met zich sleept, vermeden worden. Gedurende het tijdperk der ontbinding zou de Vennootschap immers gedwongen zijn een zeer groot deel harer kosten van beheer etc. te blijven dragen, een deel harer activa op ongunstige oogenblikken te verzilveren, en hare verplichtingen vaak op minder voordeelige wijze te voldoen dan indien de onderneming in stand bleef.

Het standpunt der *Vennootschap* wordt, door het verminderen van het kapitaal tot de waarde van het vermogen, zuiver, en de aandeelhouders genieten alsnog het belangrijke voordeel, dat de eventueel later te behalen winsten niet gedurende een waarschijnlijk zeer lang tijdperk ter aanzuivering van het verloren deel van het kapitaal moeten strekken, doch te hunnen profijte voortaan onmiddellijk bij wijze van dividend kunnen uitgekeerd worden.

Door de op de vermindering volgende **vergrooting** van het stamkapitaal treden nieuwe aandeelhouders tot de Vennootschap toe, die het belangrijke voordeel verkrijgen van opgenomen te

Extensie van het kapitaal.

worden in eene reeds gevestigde onderneming, wier bestuur rijk aan ondervinding is. Worden noch door de oude, noch door de nieuwe aandeelhouders bijzondere voorwaarden gesteld, dan zullen zij te zamen eene enkele groep vormen.

Het bedrag, dat voor elk nieuw uit te geven aandeel zal gelden, kan eenvoudigheidshalve op het bedrag bepaald worden, waartoe elk oud aandeel door de kapitaalsinkrimping verminderd is, terwijl naar omstandigheden eene regeling kan getroffen worden om, hetzij door eene luttele bijbetaling of door eene geringe uitkeering of door het inwisselen van meerdere oude tegen een nieuw aandeel, een rond bedrag voor elk aandeel vast te stellen.

Om de *kapitaalswijziging* tot stand te brengen, zal het bestuur in de eerste plaats eene Algemeene Vergadering der aandeelhouders bijeenroepen, waarin de directie, als uitvoerend orgaan der Vennootschap, gemachtigd wordt de Koninklijke bewilliging te verzoeken op de verandering der statuten ten opzichte van de **inkrimping** van het Vennootschappelijk kapitaal. Daar de onderlinge verhouding der aandeelhouders door die voorgestelde wijziging in geen enkel opzicht verandert, en geen enkel hunner rechten wordt aangetast, zal het aantal stemmen, voor de aanneming van het voorstel vereischt, hetzij de meerderheid der uitgebrachte stemmen bedragen of zooveel als statutair voor eenige wijziging der statuten is vastgesteld.

Zooals hierboven is aangetoond, wordt door het besluit niet alleen de rechtspositie der Venn. verbeterd, doch ook de individuele belangen der aandeelhouders bevoordeeld door de bevoegdheid van dividend-uitkeering der in eenig volgend boekjaar te behalen winsten.

De rechtspositie van de *schuldeischers* der Vennootschap wordt echter juist door het verleenen van dat recht aangetast, daar deze immers der Vennootschap krediet hebben verleend op basis der ongewijzigde statuten, d. w. z. onder stilzwijgend beding dat geene winsten als zoodanig mogen beschouwd worden zoolang het oorspronkelijke maatschappelijke kapitaal niet intact is.

Elk hunner zou dientengevolge het recht hebben zich tegen bedoelde winstuitkeeringen te verzetten, en er is derhalve eene regeling noodig, welke niet in de statuten behoeft te worden opgenomen, volgens dewelke geene dividend-uitkeering zal plaats

hebben zoolang eenige ten tijde der statutenwijziging bestaande verplichting niet vereffend is, — tenzij belanghebbenden met eene door de Venn. te verstrekken zekerheidstelling genoegen nemen.

Met het oog eenerzijds op het dreigende in-ontbinding-treden, anderzijds op de nà de inkrimping waarschijnlijke uitbreiding van het kapitaal, zal het echter in de meeste gevallen niet moeielijk zijn van tevoren de goedkeuring van alle crediteuren en belanghebbenden te verwerven.

Onder belanghebbenden moeten ook diegenen verstaan worden, die op het oogenblik van het voorstel geene schuldvordering tegen de Venn., doch eene overeenkomst met haar hebben loopen, waardoor zij wellicht later hare crediteuren worden.

Het aan de beslissing der Alg. Verg. van aandeelhouders te onderwerpen voorstel tot *kapitaalsvermeerdering* zal, indien de statuten niet anders voorschrijven, slechts met algemeene goedkeuring der al dan niet ter vergadering aanwezige aandeelhouders kunnen aangenomen worden, daar door het scheppen van nieuwe aandeelen het stemrecht en de daarmee verwante rechten van elk oud-aandeel verkleind wordt. De in het algemeen voor statutenwijziging vereischte meerderheid van stemmen is niet voldoende voor de uitbreiding van het kapitaal, daar door het laatstgenoemde een *persoonlijk recht* wordt aangetast.

De *uitgifte der nieuwe aandeelen* zal meestal *à pari* geschieden, ofschoon de plaatsing tot hooger koers niet uitgesloten is en vaak zal voorkomen daar, waar aandeelen verschaft worden in een in vollen gang zijnde onderneming, zonder dat vergoeding voor den inbreng van de zaak, van den „goodwill”, is berekend. Uitgifte *beneden pari* is in strijd met den geest der wet, en zou het bestuur aansprakelijk maken tegenover belanghebbenden, die toch met de Vennootschap in verbinding traden naar aanleiding der gepubliceerde verzekering dat zeker bedrag in aandeelen geplaatst is; daarenboven zouden die aandeelen niet in blanco, i. e. aan toonder, kunnen worden uitgegeven, omdat art. 41 te dien behoeve de storting in de kas der Vennootschap van het *volle* bedrag voorschrijft; en niet op naam, indien aangenomen wordt dat dit uit het 2^e lid van art. 40 W. v. K. als argumentum e contrario voortvloeit. Had de uitgifte *boven pari* plaats, dan zal dat meerdere in den regel op Reserve-rekening

worden geboekt, ofschoon ook geen bezwaar bestaat tegen eene boeking als winst.

De **reserve**, die vóór de kapitaalsinkrimping bestond, werd, zooals hierboven vermeld, in mindering van het geleden kapitaalsverlies gesteld; eene uitkeering der reserve aan aandeelhouders ware in strijd met de bedoeling van art. 48 W. v. K.

Fusie.

Door het gelijkmaken van het vennootschapskapitaal met het vennootschapsvermogen, door de daarop volgende uitbreiding van het kapitaal en dientengevolge de toetreding van nieuwe aandeelhouders, is de Naaml. Vennootschap getransformeerd op eene wijze, die overeenkomst heeft met **Fusie**.

Fusie heet in den regel het ineensmelten van meerdere Naaml. Vennootschappen tot eene *nieuwe* Naaml. Venn., of van één of meerdere Naaml. Vennootschappen in eene *bestaande* Naaml. Vennootschap.

De term kan echter eveneens gebruikt worden voor het fusionneeren van eene Venn. onder firma of Commanditaire Venn., en vereischt slechts dat de op-te-richten of de in-zich-opnemende Venn. eene Naaml. Vennootschap zij, en de opgenomene eene Vereeniging, die *als zoodanig* zelfstandig naar buiten optreedt, want anders spreekt men slechts van den inbreng of de overdracht eener affaire, al vormt die ook in haar wezen eene Vereeniging, bijv. eene Handeling voor gemeene rekening.

Daarenboven is steeds vereischt dat de aandeelhouders of deelhobbers der *opgenomene* Vereeniging **aandeelhouders** der *opnemende* Naaml. Vennootschap worden. Wordt het aandeel van een deel der inbrengende participanten op andere wijze vergoed, dan is de transactie voor dat deel eene koopovereenkomst, voor het overige deel eene fusie.

Het eigenlijke en oorspronkelijke begrip van fusie is ontstaan uit den **opbouw** eener *Naaml. Vennootschap* uit bestaande Vereenigingen.

Bestond de opnemende reeds vóór de fusie, dan kan dit voorval aanleiding geven tot eene uitbreiding van haar kapitaal, en dusdoende tot het vormen van nieuwe aandeelen op de wijze, hiervoren bij de behandeling der kapitaalsvergrooting omschreven, — òf tot het plaatsen der zich in overeenstemming met art. 50 W. v. K. nog in portefeuille bevindende aandeelen.

Tot het *zuivere* begrip van fusie behoort eigenlijk dat de activa en passiva der opgenomen Vereeniging, zooals het reilt en zeilt, worden overgenomen tegen vergoeding in aandeelen van de waarde, die de door beide partijen gezamenlijk geconstateerde balans aantoonst, of m. a. w. dat de deelhebbers de reële waarde hunner aandeelen in de oude Vennootschap verwisselen tegen aandeelen in de opnemende Naaml. Vennootschap.

Wordt deze laatste te dien behoeve opgericht, dan zal die regeling meestal voorkomen; bestaat ze echter reeds, dan wordt gewoonlijk de voorkeur er aan gegeven dat zij zich met de *likwidatie* der op-te-nemen Vereeniging belast, en het Netto Provenu der Vereffening in hare aandeelen uitkeert, de onderlinge verdeeling daarvan den deelhebbers der oude Vereeniging overlatende. Dusdoende krijgt de fusie in vele opzichten den schijn eener overeenkomst van koop en verkoop van aandeelen der overnemende Naaml. Vennootschap onder voorwaarde van het bezorgen der likwidatie door den verkooper der aandeelen, welker tegenwaarde tot een eventueel boven pari vastgestelden koers gelijkkomt aan het rendement der Vereffening.

Indien aldus geene kapitaalsuitbreiding noodig is, dan zal het bestuur der *opnemende* Naaml. Venn. voor het afsluiten der overeenkomst van fusie niet behoeven in overleg te treden met de Alg. Vergadering zijner aandeelhouders, want de transactie beoogt de plaatsing der rustende aandeelen en het verkrijgen van den goodwill eener gelijksoortige onderneming zonder andere vergoeding dan de bemoeienis van het bestuur ter zake der likwidatie; de door de Vereffening veroorzaakte extra-kosten worden immers in den regel door een onderling bepaald commissieloon gerembourseerd en in aftrek van het Netto Provenu gebracht.

Is eene kapitaalsvergrooting wèl noodig, dan hebben aandeelhouders slechts alleen daaromtrent te besluiten.

Het bestuur der *op-te-nemen* Vereeniging kan echter niet de overeenkomst afsluiten zonder speciale lastgeving van deelhebbers daartoe te hebben ontvangen.

Aangenomen, dat de op-te-nemen Vereeniging eene Naaml. Venn. zij, zoo betref immers de opdracht, die de Directie ontving, de verwezenlijking van het doel, in engeren zin, der Vennootschap, en daaronder ressorteert geenszins de verkoop of overdracht der

onderneming *en bloc*, ja zelfs niet de likwidatie, en in geen geval eene overdracht tegen aandelen van, d. w. z. tegen deelneming in eene andere Vennootschap.

Daarenboven hebben aandeelhouders individueel een onaan- tastbaar recht op al wat de Vennootschap bezit op het oogenblik van het ophouden van haar bestaan, zooals bij de Naaml. Venn. in het 1^e Hfdst. onder de rechten der lidmaten in de eerste plaats is vermeld en omschreven, en het bestuur is geenszins bevoegd alsnog vóór het opheffen van het bestaan der Venn. de baten in aandelen eener andere Venn. om te zetten.

Het bestuur moet derhalve eene Alg. Verg. bijeenroepen, welke de vraag zal behandelen, of het raadzaam is de Vennootschap in likwidatie te doen treden, daarmede eene bepaalde Naaml. Venn. te belasten, en tegen het Provenu aandelen in de als likwidatrice optredende Naaml. Venn. te nemen.

De, bij aanneming van dit voorstel, in uitzicht gestelde voor- deelen zijn belangrijk; de kosten der afwikkeling zullen immers tot een minimum gereduceerd worden, de vereffening zal uitteraard op de meest voordeelige wijze geschieden, en door het ineensmelten der ondernemingen zal de opnemende Venn. meer krachtig en meer winstdragend te voorschijn treden, en deelhebbers der op- te-nemen Vennootschap meer kans op voordeelige participatie genieten.

Het aantal stemmen, vereischt voor het besluit tot in-ontbin- ding-treden, is in den regel statutair bepaald; zoo niet, dan zal meerderheid van stemmen, om de op blz. 98/99 en in de volgende afdeeling aangegeven redenen, voldoende zijn. Ditzelfde geldt voor de beantwoording der vraag: wie met de likwidatie belast zal worden; doch het beding der uitkeering van het provenu in aandelen der als likwidatrice fungeerende Naaml. Venn. vereischt de goedkeuring van **alle** aandeelhouders, al dan niet ter vergadering aanwezig.

Elke aandeelhouder heeft immers t. z. t. aandeel genomen onder de stilzwijgende voorwaarde, — welke aan de artt. 1375 j^o 1383 B. W. hare kracht ontleent, — dat na likwidatie hem zijn aandeel *verzilverd* zal worden uitgekeerd, weshalve niet eene Alg. Vergadering, doch aandeelhouders individueel, hunne toe- stemming moeten geven tot eene uitkeering in andere vermogens- waarden dan geld.

Wordt nu door de aandeelhouders tot fusie besloten, dan heeft dientengevolge eene likwidatie der Venn. plaats, waarmede de opnemende Naaml. Venn. belast is, die van hare zijde aldus de opdracht aanvaardde om — vide art. 1829 Burg. Wbk., — *in naam van hare lastgeefster* met de ontvangen baten de uitstaande schulden en verplichtingen te voldoen.

De *opnemende* Naaml. Venn. neemt alsnu als likwidatrice dezelfde plaats in, die een of meerdere als likwidateuren aange-stelde natuurlijke personen zouden innemen, en is in dezelfde mate zoowel tegenover de in-likwidatie-verkeerende als tegenover derden verantwoordelijk, terwijl haar bestuur tegenover haar, hare aandeelhouders, en tegenover de buitenwereld, op de gewone in art. 45 W. v. K. bepaalde wijze aansprakelijk is voor eenige daad, die het in strijd met zijn last verricht.

Op welke wijze de likwidatrice het Netto Provenu aan de in-ontbinding-verkeerende afdraagt, nml. in geld of in aandeelen, is **Crediteuren** onverschillig. Indien echter de fusie plaats heeft in den vorm van eene tweevoudige koopovereenkomst, of, wellicht juister uitgedrukt, van eene ruilovereenkomst, waarbij de eene partij de activa en passiva der Vennootschap cedeert, de andere partij zekere hoeveelheid aandeelen afgeeft, dan kunnen Crediteuren zich tegen de overdracht van het vermogen hunner schuldenares verzetten, en het bestuur van deze persoonlijk aansprakelijk stellen voor eene daad, waartoe haar de bevoegdheid ontbrak.

Zij, die der op-te-nemen Vennootschap krediet hebben verleend, worden immers geacht bekend te zijn met de integreerende bepalingen harer constitutie, welke toch volgens art. 38 W. v. K. openlijk zijn bekend gemaakt op straffe van het in art. 39 bepaalde voor het geval van verzuim, en waaronder het **doel** der onderneming de voornaamste is.

Het **doel** *in engeren zin* is geenszins, tenzij in de statuten expressis verbis bepaald, de verkoop of ruil van de activa en passiva *en bloc*, en wordt deze transactie uitgevoerd en als likwidatie voorgesteld, dan dient dat eene likwidatie eene *verzilvering* beteekent, terwijl in het begrip van **Fusie** opgesloten ligt dat de opgenomen Vennootschap ophoudt te bestaan door de verdeling onder de vennooten van aandeelen in eene andere Vennootschap. Daarenboven zou door eene zoodanige rechts-handeling eene in-de-plaats-stelling van *schuldenaar* beoogd

worden, welke *subrogatie*, behalve in de uitgezonderde gevallen, **niet** door de wet erkend wordt.

Om die wijze van fusionneeren uit te voeren is derhalve vereischt dat ieder der schuldeischers ze goedkeurt, waardoor inderdaad eene *schuldoernieuwing* plaats heeft, zooals art. 1449 sqq. Burg. Wbk. deze regelt, — terwijl bij de fusie, met voorafgaande likwidatie door de opnemende Naaml. Venn., de strikte afscheiding harer aangelegenheden van den te likwideeren boedel verplicht is.

In beide gevallen van fusie, nml. hetzij door overdracht van activa en passiva *en bloc* dan wel van het rendement, heeft likwidatie der opgenomen Vennootschap plaats, doch op eene bijzondere wijze, weshalve ze eene *gekwalficeerde likwidatie* genoemd mag worden.

Doel
als Wettelijk Vereischte.

Het bestaan eener Naaml. Vennootschap vereischt een **doel-**
oinde!

In het algemeen is dit, zooals in het 1^e Hoofdstuk aangeduid, **winstbejag**; in het bijzonder is het bij de oprichting *in de Statuten* vastgesteld.

Deze verkondigen het bijzondere, **het eigenlijke doel**; is dat eigenlijke doel bereikt, of is de bereiking er van onmogelijk geworden, of maken aandeelhouders gebruik van hun recht om de voortzetting van het streven te doen eindigen, of dwingt eenige wettelijke bepaling daartoe, dan is *de onderneming gestaakt* en vangt **de ontbinding** aan *der loopende aangelegenheden*.

Indien bijv. eene Naaml. Venn. is opgericht om gedurende eene Wereld-Tentoonstelling de zich daar bevindende café's, restaurants, etc. te exploiteeren, dan is op het oogenblik van de sluiting der tentoonstelling het *eigenlijke* doel bereikt, al heeft de exploitatie onafgebroken verlies in stede van winst gegeven; werd te elfder ure een besluit van bevoegde zijde uitgevaardigd, dat de tentoonstelling niet liet doorgaan, dan werd de bereiking van het doel der Venn. onmogelijk; besloten aandeelhouders gedurende den loop der tentoonstelling de exploitatie der café's etc. te staken, dan werd de bereiking van het eigenlijke doel niet verder nagestreefd; bedroeg het verlies der Vennootschap te eenigen tijde 75 ten honderd of meer van het

stamkapitaal, dan is zij, zooals het 2e lid van art. 47 W. v. K. zegt, op dat oogenblik van rechtswege ontbonden.

In al die gevallen werd op de aangegeven oogenblikken de onderneming gestaakt, hield het eigenlijke doeleinde op te bestaan, trad de Venn. in den staat van ontbinding en had nog slechts ter voortzetting van het **algemeene doel**, zijnde *winstbejag*, de loopende aangelegenheden te vereffenen, d. w. z. de ontbinding te doen plaats hebben, en met en door de verdeeling aan belanghebbenden van eenig overblijvend saldo, of door de constateering dat geen rendement overig is, te verdwijnen i. e. op te houden te bestaan.

Het **doel** eener Naaml. Venn. is, zooals gezegd, een integreerend deel van haar bestaan, en het bereiken ervan is de hoofdtak, welke der directie is opgedragen; elke andere plicht is ondergeschikt aan die opdracht.

Vandaar dat art. 36 W. v. K. de Vennootschap naar buiten doet optreden onder een naam, ontleend aan het voorwerp harer onderneming, m. a. w. ontleend aan haar *speciaal* doeleinde; vandaar ook dat art. 37 W. v. K. het verleenen der Koninklijke bewilliging afhankelijk doet zijn van de strekking, van het doel, der Vennootschap, waaruit m. i. voortvloeit dat eene **verandering van het doel**, zelfs niet met goedvinden van alle aandeelhouders en van alle schuldeischers of andere belanghebbenden, kàn plaats hebben, doch dat te dien einde de vestiging eener nieuwe Venn. is vereischt. Neemt deze de oude Venn. in zich op, dan doet zich een geval van de hiervoren behandelde Fusie voor.

In de artt. 36 en 38 zegt de wetgever o. a. hoè gehandeld moet worden voor „**elke verandering in de voorwaarden**” en bij „de *verlenging*” der Vennootschap, — en bevestigt daardoor stilzwijgend dat de Vennootschap in **geen ander opzicht veranderd** kan worden.

De **duur** van het product der overeenkomst, waarvan de vaststelling volgens art. 46 verplicht is, wordt aldus door den wetgever niet onder de „voorwaarden” gerekend; en daardoor sluit hij elk vermoeden uit dat hij het **doel** der Vennootschap onder „de voorwaarden” rangschikt.

Het doel der Venn. is trouwens, zooals hierboven gezegd, de kern, de ziel der rechtspersoon, de hoofdfactor, het hoofdbe-

standdeel van het wezen der Venn., dat nog boven den factor van kapitaal staat.

Beiden zijn integreerende bestanddeelen der Venn.; een *doel* moet er zijn, een *kapitaal* moet bestaan.

Beiden kunnen **gewijzigd**, i. e. vergroot of verkleind worden, maar **niet veranderd**.

Het *stamkapitaal* moet in Nederlandsche Valuta bestaan, en kan niet later door „eene verandering in de voorwaarden” in den geldstandaard van een ander land worden omgezet. Evenzoo kan het *doel* ingekrompen of uitgebreid, d. w. z. gewijzigd worden, maar niet geschrapt en vervangen door een geheel ander doel, d. w. z. veranderd worden.

De overeenkomst tusschen de oprichters en het ontstaan en bestaan der rechtspersoon zijn te vergelijken met eene overeenkomst tusschen werklieden onderling, die bij wijze van aanneming van werk tegenover eenige kapitalisten als aanbesteders, of tegenover die kapitalisten in gezamenlijke rekening met hen, of die uitsluitend voor hunne eigene gezamenlijke rekening op zich nemen den bouw, of den bouw en latere exploitatie van een huis. De vergunning van den Rooimeester vormt de Koninklijke bewilliging, de werklieden zijn de oprichters, de kapitalisten al dan niet te zamen met de werklieden, of wel de werklieden zelve maken de aandeelhouders uit, het gebouw is de Naaml. Vennootschap, de Rechtspersoon.

In de eerste plaats blijkt daaruit duidelijk dat de overeenkomst tusschen de oprichters onderling als aannemers geheel afgescheiden is van de verhouding, welke later tusschen de Rechtspersoon en de kapitalisten of de oprichters als belanghebbenden bestaat. Vervolgens zal de Rooimeester verlof moeten geven voor latere wijzigingen in de constructie van het gebouw, evenals de Koninklijke bewilliging noodig is voor veranderingen in de voorwaarden of de verlenging van den duur der Venn., maar hoe vaak en hoe zeer de constructie ook gewijzigd is, zoo blijft het gebouw toch in wezen hetzelfde dat door de aannemers-oprichters tot stand is gebracht, en welks ontstaan door den Rooimeester is gesanctionneerd.

Indien nu echter belanghebbenden later unaniem besluiten het gebouw neer te halen en op dezelfde plaats een grooten put te graven, dan zullen zij zich bij hunne aanvraag tot sanctie

door den Rooimeester toch niet op die, welke ten opzichte van het gebouw gold, beroepen; dan zal toch niemand beweren dat de rechtspersoonlijkheid van het gebouw dezelfde is, welke later de put bezit; dan zal een ieder toch erover eens zijn dat de onderneming van den put niet berust op de overeenkomst van aanneming van het gebouw; dat wellicht dezelfde aannemers fungeeren, dezelfde belanghebbenden later bij de exploitatie van den put bestaan, is mogelijk, maar niemand zal het gebouw en de exploitatie ervan beschouwen voort te leven in den put en deszelfs beheer!

Eene gelijke beschouwing is van kracht ten opzichte van Naaml. Vennootschappen; **verandering** van het **doel** eener Venn. beteekent: het afwikkelen der oude onderneming en het ontginnen eener nieuwe!

Eene **wijziging van het doel** heeft geen bezwaar, voornl. indien die wijziging eene *beperking van het ondernemingsveld* is, want waar het meerdere geoorloofd is, kan ook het mindere plaats hebben, zoowel ten opzichte der Koninklijke bewilliging, als ten aanzien van de verhouding der rechtspersoon tegenover hare aandeelhouders en tegenover de buitenwereld. Toch zal te dien behoeve de bewilliging moeten aangevraagd en verleend worden, indien aandeelhouders bepaaldelijk verlangen door eene stellige verandering der statuten de rechtspersoon in hare bekwaamheid te beperken, want deze wijziging van het doel is eene verandering *in de voorwaarden* der Vennootschap, waarvan de slotalinea van art. 36 W. v. K. melding maakt.

Betreft de wijziging eene *uitbreiding van het doel*, dan zal de mogelijkheid of onmogelijkheid van de verandering der voorwaarden afhangen van den aard en van de mate der uitbreiding, ter beoordeeling van den rechter, indien diens tusschenkomst door een of meerdere aandeelhouders wordt ingeroepen, en van het Departement van Justitie, resp. van den Koning, zoodra de bewilliging wordt aangevraagd.

Eene uitbreiding van het doel kan immers het wezen der onderneming onverlet laten, i. e. haar aard in stand houden, en zal meestal op eene uitbreiding van het terrein der werkzaamheden, en niet op eene verandering der functie betrekking hebben.

Wordt daarentegen door aandeelhouders tot eene **verandering**

van het doel besloten, dan zal deze door de Regeering niet mogen bewilligd worden, al heeft ieder aandeelhouder en ieder belanghebbende zijne goedkeuring daaraan gehecht.

Een veranderd doel schept eene andere rechtspersoon, wat niet door eene statutenwijziging kan plaats hebben.

Wenschen bijv. aandeelhouders eener stoomvaartmaatschappij het vermogen der Vennootschap voor eene steenbakkerij te gebruiken, dan zijn zij verplicht eerstgenoemde te likwideeren en laatstgenoemde als eene nieuwe Naaml. Venn. op te richten en te vestigen.

De Regeering zou ook niet bevoegd zijn eene verandering van het doel in te willigen, daar het voorwerp der handelsonderneming een ander wordt, en volgens het 1^e lid van art. 36 de naam der Venn. dientengevolge niet dezelfde kan zijn, terwijl ingeval de naam, niet gewijzigd, doch veranderd wordt, een van de vorige in hoofdzaak verschillende rechtspersoon wordt opgebouwd, waarin de vorige wel gefusionneerd kan worden, doch die in het kleed der vorige rechtspersoon gewikkeld, niet mag voorgesteld worden *de vorige te zijn*.

Voor de wijziging van het doel zullen **alle** aandeelhouders individueel hunne goedkeuring moeten verleen, ten ware statutair anders is bepaald, want elk aandeelhouder moet geacht worden aandeel in de Vennootschap te hebben genomen onder beding dat deze een bepaald doel zal vervolgen, terwijl het zeer goed mogelijk is dat hij geene gelden beschikbaar zou gesteld hebben voor het nastreven van een meer uitgebreid of van een meer beperkt doeleinde.

Het doel is immers de hoofdfactor, de kern, der Vennootschap, en elke wijziging daarvan, hoe gering ook, tast het wezen der rechtspersoon aan.

Recapitulerende, blijken de **aanleidingen tot ontbinding** te bestaan in :

Het ophouden van het **doel**, doordien het verwezenlijkt is, of doordien het bereiken ervan onmogelijk is geworden,

Den afloop van den vastgestelden **duur**,

Het **verlies** van $\frac{3}{4}$ gedeelte of meer van het kapitaal,

Het **besluit** van aandeelhouders, genomen al dan niet in overeenstemming met de bijzondere bepalingen der overeenkomst.

Het **Faillissement** der Naaml. Vennootschap heeft **niet** noodzakelijk hare *ontbinding* ten gevolge, wèl hare gedeeltelijke of algeheele *likwidatie*; het levert trouwens slechts het bewijs dat de schuldenaar in den toestand verkeert van te hebben opgehouden te betalen, en dit zal zich zeer goed kunnen voordoen, niettegenstaande de activa verre de passiva overtreffen.

Faillissement.

Zoodra dan ook het faillissement een einde heeft genomen, terwijl meer dan $\frac{1}{4}$ gedeelte van het kapitaal ongerept is, zal het aandeelhouders vrijstaan de Venn. voortgang te doen hebben, of tot hare ontbinding te besluiten. Door het besluit tot *ontbinding* zullen meestal *bestuurders* en steeds *Commissarissen* ophouden als zoodanig te bestaan, daar hun mandaat gewoonlijk slechts strekt ter behartiging van het eigenlijke doel der Vennootschap.

In het vorige deel dezer verhandeling werd vermeld dat de voor **Maatschap** geldende bepalingen tot richtsnoer strekken van de ontbinding der *Naamlooze Vennootschap*, en art. 1683 B.W. verklaart sub 3° en 4° dat de Maatschap in ontbinding treedt door:

Maatschap.

den enkelen wil van één of eenige der vennoten,

den dood of de curateele van een hunner, of indien hij in staat van faillissement is verklaard.

Daar de Naaml. Venn. echter een zelfstandig rechtsbevoegd wezen is, een afzonderlijke rechtspersoon, zoo heeft het verlies van rechten en het vermcerderen van verplichtingen, welke voor den vennoot door diens faillissement ontstaan, geen invloed op de verhoudingen der rechtspersoon, des te minder daar de aandeelhouder geen vennoot, doch slechts lidmaat, der Naaml. Vennootschap is.

Om dezelfde redenen is evenmin de dood of de curateele van een hunner eene aanleiding tot de ontbinding der Naaml. Venn., en de enkele wil van één of eenige der lidmaten is in art. 54 W. v. K. vervangen door de wettelijke erkenning van het stemrecht in verband met het hebben van, en in verhouding tot het aantal der aandeelen.

C.

De Voorbereiding der Vereffening.

Zoodra eene aanleiding tot ontbinding der Vennootschap rechtseffect heeft, is het Bestuur verplicht zich van de voortzetting der onderneming te onthouden, m. a. w. het **doel** in *engeren zin* niet langer na te streven, en, indien dit niet reeds te voren is geschied, eene Algemeene Vergadering van aandeelhouders bijeen te roepen, haar aangaande de aanleiding verslag te geven, en tot de regeling der ontbinding uit te noodigen.

Oorzaken der
Ontbinding.

Bestaat de aanleiding in het ophouden van het **doel** of in de onmogelijkheid om het doel te bereiken, dan is de voortzetting der onderneming per se onmogelijk; bestaat ze in het **verlies** van $\frac{3}{4}$ of grooter gedeelte van het kapitaal, dan zegt het 2° lid van art. 47 W. v. K. dat:

„de bestuurders persoonlijk en hoofdelijk voor het geheel „jegens derden verantwoordelijk zijn voor alle verbintenissen, „welke zij nadat het bestaan van die vermindering aan „hen bekend was of moest bekend zijn, hebben aangegaan”, terwijl de wetgever in diezelfde alinea de Vennootschap, ten gevolge van dat verlies „van rechtswege ontbonden” verklaart.

Uit die wettelijke verklaring vloeit m. i. voort dat de Vennootschap nimmer aansprakelijk kan zijn voor eene dusdanige door het Bestuur onbevoegdelyk aangegane verbintenis, daar zij door de wet is onbekwaam gemaakt tot het op-zich-nemen van die verbintenis, en de in het besproken artikel gestelde *lex specialis* eene afwijking van de in art. 1852 Burg. Wbk., uitgedrukte *lex generalis* is. Derden zullen derhalve het nakomen der verbintenis slechts van het bestuur qualitate privata, kunnen vorderen, daar dit door de wet tegenover hen verantwoordelijk is gesteld. Indien de verbintenis echter eene voordeelige is, dan zal de Venn. het recht hebben de uitvoering ervan voor zich te vorderen, tegenover het bestuur krachtens het 2° lid van art. 1844 Burg. Wbk., tegenover derden krachtens den geest der wetgeving, o. a. uitgedrukt in art. 1367 B. W., en welke de verbintenis tot een *contractus claudicans* maakt.

Wanneer de aanleiding tot ontbinding in den afloop van den

vastgestelden **duur** bestaat, zal evenmin de Venn. door derden kunnen aansprakelijk gesteld worden voor **nieuwe** transacties door het bestuur na dien termijn verricht, want door de hier-voren besproken verplichte publicatie der akte, waarin het Statuut der Venn. is opgenomen, worden zij geacht te hebben geweten dat de Venn. in den staat van ontbinding wettelijk verkeerde.

De bestuurder, die de verbintenis heeft aangegaan, zal persoonlijk tegenover die derden verantwoordelijk zijn, doch in overeenstemming met art. 1841 B. W. niet zijne mede-bestuurders, daar de wet dit niet voorschrijft. Voor de Vennootschap zal de overeenkomst wederom een *contractus claudicans* wezen, evenals in geval van het besproken kapitaalverlies, en om dezelfde redenen.

Bestaat de aanleiding tot ontbinding in het **besluit** van aandeelhouders, dan kunnen derden niet gecenseerd worden daarmede bekend te zijn, en blijft de Venn. voor de handelingen van haar bestuur aansprakelijk, tenzij zij kan bewijzen dat de betrokkene derde wist dat het bestuur niet gemachtigd was in haar naam die handelsdaad te verrichten.

Tegenover den bestuurder blijft in ieder geval recht van verhaal, hetzij van de zijde des derden, hetzij van den kant der Vennootschap.

Het besluit tot ontbinding is het antwoord op eene vraag van zuiver algemeen belang, en al is de voor den duur vastgestelde termijn nog niet afgelopen, zoo moet toch worden aangenomen dat ieder aandeelhouder bij zijn toetreden tot de Venn. stilzwijgend het beding heeft goedgekeurd dat ontbinding vóór het einde van den bepaalden tijd niet een punt van individueel belang uitmaakt.

Dientengevolge zal dat besluit door *meerderheid van* ter vergadering aanwezige *stemmen* kunnen genomen worden, tenzij het statuut andere bepalingen hieromtrent bevat.

De **verhouding** van aandeelhouders tegenover hunne Naaml. Vennootschap is immers **driedelig!**

Als afzonderlijke, van de rechtspersoon geheel en al afgescheidene personen kunnen zij met haar overeenkomsten aangaan, vorderingen op haar, verplichtingen tegenover haar hebben.

**Rechtsver-
houdingen
tusschen aan-
deelhouders
en
Naaml. Venn.**

Als lidmaat der Vennootschap heeft ieder aandeelhouder twee kwaliteiten voor zijn optreden, nml.:

1°. als degeen, die zijne **individueele belangen** behartigt, bijv. dat van zijn aandeel in het saldo van het vermogen na de likwidatie overblijvende; dat van zijn aandeel in een als zuivere winst erkend verschil tusschen inkomsten en uitgaven van eenig boekjaar; dat van stemrecht, hoezeer dit overigens statutair-beperkt moge zijn; dat van andere in de statuten, resp. in de akte, bepaalde persoonlijke rechten. Bij deze verhouding fungeert de aandeelhouder ten behoeve van zijn eigen belang uitsluitend, en staat hij tegenòver de rechtspersoon.

2°. als degeen, die deel uitmaakt van een orgaan der Naaml. Venn., nml. van de zoogenaamde Algemeene Vergadering van aandeelhouders, een orgaan, dat uitsluitend interne werking heeft, dat niet tegenòver de rechtspersoon staat doch een harer werktuigen is, en dat tot taak heeft:

a. het stellen van voorschriften, van regelingen, betreffende al hetgeen de inwendige zoowel als uitwendige functie der rechtspersoon aangaat, en welk orgaan alzoo, binnen de door de wet bepaalde grenzen, als het ware eene *inwendig-wetgevende* macht is.

b. het *controleeren* van het orgaan, dat èn naar binnen èn naar buiten optreedt, aldus ook externe werking heeft, en gevormd wordt door een of meerdere bestuurders, al dan niet in saamwerking met den Raad van Commissarissen.

In deze kwaliteit treedt een aandeelhouder slechts op als deel van het collectivum der ter vergadering aanwezige lidmaten, die, wat het aantal der aanwezigen en der door hen vertegenwoordigde aandeelen betreft, aan het door de statuten gestelde minimum moeten voldoen om eene Alg. Verg. te kunnen zijn, en fungeert hij ten behoeve van de **algemeene belangen** der Vennootschap.

Hiertoe behooren: het benoemen en het ontslaan van bestuurders, commissarissen, likwidateuren, etc., het vaststellen hunner bevoegdheid, resp. het beperken hunner gestie, het al dan niet goedkeuren der balansen, der likwidatie-rekening en

van andere staten, het verleenen van acquit en décharge voor gevoerd beheer, het wijzigen van de statuten, voor zooverre daardoor de individueele belangen der lidmaten niet aangetaast wordt, het beperken van den duur der Vennootschap, resp. het besluit tot ontbinden, en andere algemeene belangen der rechtspersoon.

Waar alsnu van de wijziging van een *persoonlijk belang* sprake is, zal de medewerking, resp. goedkeuring van **ieder** aandeelhouder vereischt zijn om tegenover hem te gelden; waar een *algemeen belang* geregeld moet worden, is de goedkeuring der Alg. Vergadering voldoende om haar besluit voor ieder aandeelhouder van kracht te doen zijn; die vergadering neemt hare besluiten met **meerderheid van stemmen**, indien de statuten niet eene andere diesbetreffende bepaling bevatten.

Het recht om de Venn. in den staat van ontbinding te stellen komt nimmer *bestuurders* toe, want hun werkkring beheerscht uitsluitend het **beheer** der onderneming, en de Alg. Vergadering kan hun derhalve niet de bevoegdheid verleenen om een besluit tot ontbinding te nemen. Alle aandeelhouders, geene uitgezonderd, kunnen bestuurders wel eene volmacht daartoe geven, doch dan nemen deze niet zelf het besluit, maar als vertegenwoordigers van ieder der aandeelhouders.

Evenzoo kan de Alg. Verg. bestuurders opdragen tot de ontbinding der Venn. over te gaan, indien zekere feiten plaats hebben, — indien bijv. eene geprojecteerde fusie tot stand komt, of indien bijv. zekere levering niet gegund wordt, — maar ook in dat geval nemen niet bestuurders het besluit, doch is dit onder eene *opschortende voorwaarde* door de Alg. Verg. genomen; deze *condicio suspensiva* oefent invloed uit op het *intreden* van het rechtsgevolg van het besluit der vergadering, en is volstrekt niet eene *condicio potestativa*, welke vervulling in de macht van bestuurders ligt.

Publicatie van het besluit is door de wet niet als vereischte gesteld; wèl wordt in art. 38d W. v. K. het bekendmaken van „veranderingen in de voorwaarden” — scil. der overeenkomst — voorgeschreven, maar **het besluit tot ontbinding is niet en beoogt niet eene verandering der voorwaarden** doch de op-

**Besluit tot
Ontbinding.**

heffing van het bestaan der Vennootschap, resp. van het geheele rechtseffect der overeenkomst.

Dienovereenkomstig is evenmin de **Koninklijke bewilliging** in art. 36 *i. f.* voorgeschreven om het besluit tot ontbinding rechtskracht te verleenen, want, zooals gezegd, betreft het besluit niet eene statutenwijziging maar het buiten-effect-stellen der statuten.

Het doel der Koninklijke bewilliging gaat dan ook niet verder dan om te voorkomen dat Vereenigingen, die een met het algemeen maatschappelijk doel strijdig oogmerk hebben, in het leven treden of wettelijk als Vereeniging erkend worden, en strekt zich noch tot eene contrôle van haren werkkring, noch tot een toezicht op haar einde uit, wat de laatste alinea van art. 37 ten overvloede te kennen geeft. Voor de *verlenging* van den duur der Venn. is, zooals t. z. p. behandeld, de Kon. bewilliging noodig, waarvan de grond hierin ligt dat de meening der regeering omtrent de doelmatigheid der Vereeniging, sedert haar tot-stand-komen veranderd kan zijn. Is echter de Venn. hetzij door eene wetsbepaling, hetzij door een besluit, in den Staat van ontbinding gebracht, dan is daardoor het **doel** der Venn. verminderd en beperkt tot het algemeene begrip van **winstbejag**, uitsluitend ter zake van de Vereffening der loopende aangelegenheden; de Koninklijke bewilliging tot die functie ligt in de sanctie tot den ruimeren werkkring, bij de oprichting verleend.

Nadat alsnu het doel verminderd, resp. gewijzigd, is, kan zooals hiervoren betoogd van eene **uitbreiding** daarvan geene sprake zijn, want niet alleen dat dit eene statutenwijziging zoude zijn en daarvoor de Kon. bewilliging zou moeten verleend worden, doch daarenboven is het eene *verandering* van het doel, waarvoor de schepping eener nieuwe Venn. noodig ware; nadat de ontbinding ingetroden is, kan derhalve geen besluit meer genomen worden om de Venn. weer in haar vorigen toestand terug te brengen.

Werd het besluit onder bijvoeging eener opschortende voorwaarde genomen, bijvb. onder beding dat eene fusioneerig plaats hebbe, dan heeft het besluit natuurlijk geen rechtseffect zoolang de voorwaarde niet vervuld is.

Bestuurders zijn gewoonlijk slechts aangesteld voor het *beheer* der onderneming, en de Alg. Verg. zal na haar besluit of na kennisneming van het feit, dat aanleiding is tot ontbinding der Venn. meestal overgaan tot benoeming van één of meer **likwidateuren**. Geschiedt dit niet, en voorzien de statuten niet op andere wijze in de leiding der zaken, dan zegt art. 56 W. v. K. dat de Venn. door de bestuurders zal vereffend worden, ten ware deswege bij de akte eene andere manier ware voorgeschreven, of m. a. w. hetzij door de bestuurders of op eene andere, in de statuten omschreven, wijze. Hebben bestuurders bij hunne aanstelling slechts het mandaat van beheer op zich genomen, dan zijn zij niet gebonden tot uitvoering der Vereffening, en hebben het recht den eisch te stellen door afgifte van wat zij, namens de Venn., onder zich hebben, van hunne verantwoordelijkheid ontheven te worden.

Likwidateuren.

Zijn door de Alg. Verg. likwidateuren voor het bezorgen der ontbinding benoemd, en hebben deze die opdracht aanvaard, dan rust alsnog op de bestuurders de taak tot overdracht van hun beheer. Te dien einde zullen zij, meestal staande de Alg. Vergadering, eene balans met bijbehorende staten van inventaris, etc. indienen, en na accoordbevinding door de Verg. geëquitteerd en gedechargeerd worden, en dientengevolge nog slechts strafrechtelijk aansprakelijk blijven.

Hoewel niet wettelijk voorgeschreven, zal de aanstelling van likwidateuren, en dientengevolge het in-ontbinding-treden der Vennootschap, *gepubliceerd* worden, daar het verleende mandaat dient te worden bekend gemaakt.

Ten slotte zal de vergadering meestal eene **Commissie van toezicht** den likwidateuren ter zijde stellen, welke dezelfde opdracht ter zake der ontbinding heeft als de *Raad van Commissarissen* ten aanzien van het beheer vervulde, en welke in het algemeen bestaat in het vervangen van aandeelhouders tegenover het exécutief orgaan, resp. tegenover hetzij bestuurders, hetzij likwidateuren.

Commissie van Toezicht.

De Raad van Commissarissen is van hare functie ontheven door het ontbindingsbesluit, daar hij slechts eene opdracht met betrekking tot het beheer had aanvaard.

De met de **bedienden** der onderneming loopende overeenkomst

van huur en verhuur van diensten blijft in werking omdat de rechtspersoon blijft bestaan, al is haar werkkring gewijzigd, i. e. beperkt.

Zij, die aannemen dat door het ontbindingsbesluit de Vennootschap *ontbonden* is en als zoodanig niet meer bestaat, zijn verplicht te erkennen dat alsdan ook de huurovereenkomst met de bedienden is afgelopen, en deze op de in art. 1639 Burg. W b k. omschreven schadevergoeding aanspraak hebben.

D.

Het Verloop der Likwidatie en de voornaamste daarin voorkomende Incidenten.

**Wettelijke
gelijkstelling
van den
Likwidateur
met den
Bestuurder.**

Over de **Vereffening** der Naamlooze Vennootschap spreekt onze wetgever alleenlijk in art. 56 W. v. K., en maakt niet daarin melding van het bijzondere *mandaat*, dat te dien einde den *Vereffenaars* moet gegeven worden.

In het algemeen draagt hij de taak der Vereffening den bestuurders op, en beschouwt de geheele ontbinding als eene voortzetting van het tot dusverre door hen gevoerde beheer, terwijl hij aandeelhouders de vrijheid laat bij de akte, i. e. in de statuten, „*eene andere manier*” scil. van vereffenen, te bepalen. Die andere manier kan zijn een verkoop *en bloc* van activa en passiva, eene fusie, eene likwidatie door eene commissie van aandeelhouders, of saamgesteld uit aandeelhouders en crediteuren, of uit onzijdige personen. Niet alleen fysieke personen, maar ook rechtspersonen kan de vereffening worden toevertrouwd, hetzij zelfstandig, hetzij te zamen met natuurlijke personen, want alle die wijzen van regeling beantwoorden aan de geoorloofde „andere manier”.

De algemeene aanwijzing van *bestuurders* ter uitvoering der ontbinding is ongetwijfeld zeer goed, want zij zijn in normale gevallen degenen, die den aard, den omvang en de strekking, i. e. de waarde, der rechten en verplichtingen van de te vereffenen Vennootschap het best kennen.

Indien alzoo door bestuurders geene beperkende voorwaarde bij het aanvaarden van hun mandaat is gesteld, en evenmin in de statuten iets in strijd daarmee is bepaald, dan moeten zij

geacht worden ook het **mandaat der Vereffening** te hebben op zich genomen, terwijl de wetgever door als regel te stellen het ineenvloeien van beheer en ontbinding, en door het niet nader omschrijven der laatstgenoemde taak, stilzwijgend heeft vastgesteld dat al wat hij voor het **beheer** heeft voorgeschreven en niet uitteraard der opdracht daarmede in tegenspraak is, ook voor de **Vereffening** zal gelden.

Het woord „*vereffenaar*” of „*likwidateur*” wordt door den wetgever niet gebruikt; het begrip stelt hij gelijk met dat van „*bestuurder*”; de „*Vereffening*” stelt hij op eene lijn met het „*beheer*”.

De in art. 45 W. v. K. voor bestuurders omschreven aansprakelijkheid is dientengevolge ook voor **likwidateuren** van toepassing, en evenzoo de bepalingen van art. 44.

Onherroepelijk mogen — lees: kunnen — ze niet worden aangesteld, wat trouwens reeds in art. 1851 Burg. Wbk. is vastgesteld, hetwelk luidt:

„De lastgever kan den last herroepen, wanneer hem zulks „goeddukt, en, indien daartoe gronden bestaan, den lasthebbber noodzaken hem de volmacht, welke hij in handen „heeft, terug te geven”.

Dat de betrekking van den bestuurder die van *lastgeving*, en niet van „huur van diensten” of van „aanneming van werk” is, zegt de wetgever in de eerste alinea van art. 45 W. v. K. sprekende van „den hen opgedragen *last*”.

Het voorschrift van *herroepbaarheid* heeft betrekking op de openbare orde, en vormt derhalve, volgens art. 14 der Alg. Bep., dwingend recht; is alsnu door de rechtspersoon en den bestuurder of den likwidateur eene overeenkomst gesloten, waarbij de aanstelling voor eenen bepaalden tijd geschiedde, en wordt het mandaat intusschen ingetrokken, dan is de lastgever verplicht den lasthebbber schadeloos te houden voor de door het afbreken van het overeengekomene onmiddellijk plaats hebbende verliezen, want de overeenkomst moet geacht worden te zijn aangegaan ten einde den lasthebbber in zeker opzicht te vrijwaren tegen eenig gevolg van het dwingende rechtsvoorschrift van herroepbaarheid, — en ten aanzien van den lastgever om dezen te behoeden voor eene ongewenschte opzegging.

In het 2^e lid van art. 47 W. v. K. heeft de wetgever den *bestuurder* verantwoordelijk gesteld voor „**alle verbintenissen**”, welke deze namens de Venn. heeft aangegaan, nadat drie vierden van het maatschappelijk kapitaal verloren was.

In de eerste plaats mag uit deze bepaling **niet** worden afgeleid dat de bestuurder, wien in art. 56 in het algemeen de vereffening der loopende aangelegenheden is opgedragen, persoonlijk aansprakelijk wordt, indien hij, nadat drie vierden van het maatschappelijk kapitaal verloren is, alsnog als *bestuurder* namens de Venn. eenige verbintenis aangaat, d. w. z. indien hij verzuimt zijn mandaat van beheer tijdig in te wisselen tegen dat van likwidatie.

Vervolgens mag evenmin onder het verbod van „*alle verbintenissen*” verstaan worden, dat de *likwidateur* in het gestelde geval door **elke** namens de Venn. aangegane verbintenis zich persoonlijk verbindt, want zonder eenige verbintenis aan te gaan is de likwidatie eene concrete onmogelijkheid.

**Begrip van
Likwideeren.**

Likwideeren is immers hiervoren verklaard te zijn: het vereffenen van den boedel, het vloeibaar-maken van het kapitaalsaldo.

Door likwidateuren moeten alzoo alle vorderingen, welke de Venn. kan doen gelden, geïnd, alle verplichtingen, welke zij op zich heeft genomen, voldaan worden; dienovereenkomstig zijn alle loopende overeenkomsten uit te voeren, en te dien behoeve benoodigde inkoopen en verkoopen te bewerkstelligen; ontbrekende gelden kunnen in leen worden opgenomen, zaken kunnen in pand worden gegeven, nieuwe verbintenissen ontstaande door afgifte van wissels en ander waardepapier kunnen aangegaan, processen kunnen gevoerd, dadingen kunnen getroffen worden, *alles onder beding dat de rechtshandeling ter zake der Vereffening dient.*

Nieuwe overeenkomsten, waaronder slechts verstaan worden die, welke niet voor de vereffening der bestaande vorderingen en verbintenissen noodzakelijk zijn, mogen echter **niet** worden afgesloten; ten opzichte der andere hebben likwidateuren dezelfde bevoegdheid en denzelfden plicht als bestuurders vóór het in-ontbinding-treden hadden, terwijl de hun verstrekte lastgeving aldus eene verdere strekking heeft dan in art. 1833

j^o. 1834 B. W. is aangegeven, hetwelk op blz. 142/143 nader wordt toegelicht.

Onder de in art. 47 bedoelde „*alle verbintenissen*” moeten derhalve verstaan worden: *elke nieuwe verplichting, welke niet ter vereffening der bestaande verbintenissen dienende, resp. vereischt, of doelmatig is.*

Indien alzoo aandeelhouders eener stoomvaartmaatschappij de Vennootschap in ontbinding stellen, doch likwidateuren tegelijkertijd machtigen hare booten in de vaart te laten totdat zich een passend koper voordoet, of indien aandeelhouders eener suikerfabriek het besluit tot ontbinding der Venn. nemen en likwidateuren te zelfder tijd opdragen de fabriek te laten werken totdat een door de aandeelhouders vastgesteld minimum als koopprijs kan bedongen worden, dan is de Vennootschap in ontbinding gesteld onder eene opschortende voorwaarde, — en noch juridisch, noch feitelijk, in ontbinding getreden voordat de koopovereenkomst der booten of der fabriek is tot stand gekomen, terwijl in dien tusschentijd de Venn. niet in ontbinding is en de likwidateuren geene likwidateuren zijn, doch de functie van bestuurders uitoefenen.

Indien echter eene stoomboot of eene fabriek niet als hoofdbestanddeel tot het wezen der onderneming behoort, doch slechts als bijbehorend onderdeel of hulpmiddel in aanmerking komt, en de Alg. Vergadering het besluit van ontbinding der Venn. neemt, den likwidateur vrije beschikking over de boot of fabriek latende, of hem opdragende die hulpmiddelen niet van de hand te zetten alvorens de staat der likwidatie ze niet meer vereischt, dan zal het in-de-vaart of in-werking blijven der boot of der fabriek niet eene opschortende voorwaarde van het ontbindingsbesluit vormen, want dan fungeert het hulpmiddel tot voorbereiding van de ontbinding en niet van de verwezenlijking van het eigenlijke doel der onderneming.

In hoeverre eene zaak hoofdbestanddeel of hulpmiddel is, zal als quaestio facti naar omstandigheden moeten beoordeeld worden.

Zoolang het **besluit tot ontbinding** niet door een begin van uitvoering is gevolgd, heeft het eene slechts *interne werking*, en kan te allen tijde door een volgend besluit opgeheven worden

op dezelfde wijze, i. e. met dezelfde meerderheid van stemmen, als het eerste genomen is. Zoodra echter het besluit *externe werking* heeft, — bijv. door het aangaan eener overeenkomst met, resp. de aanstelling van, eenen likwidateur, — kan het niet meer te-niet worden gedaan, daar alsdan het doel der Venn. verminderd is en dit om de vroeger aangegeven redenen niet meer hersteld kan worden. De overeenkomst met den likwidateur moet alzoo eene zuivere likwidatie, niet eene ontbinding in naam en eene voortzetting der onderneming inderdaad, vaststellen.

Balans.

Likwidateuren aanvaarden de hun opgedragen taak op de grondslagen, uitgedrukt in de **balans**, welke door bestuurders is uitgeschreven tot richtsnoer voor de overdracht van hun beheer en voor het verkrijgen van acquit en décharge.

Deze balans zal in haar wezen meestal van vorige balansen afwijken, doordien zij een overzicht geeft van den werkelijken staat der vorderingen, bezittingen, en schulden van de Naaml. Venn., zonder vermelding der reserven tegen het eventueel niet-binnenkomen der betaling, tegen den toekomstigen achteruitgang van de waarde der gebouwen, machinerieën, etc., en tegen de mogelijke toekomstige hoogere tegenwaarde der schulden, waarop eene goede jaarrekening gebaseerd is, alvorens het daarin vermelde eindcijfer van winst of verlies vast te stellen.

Met de overgave en overname van hetgeen in de likwidatiebalans vermeld staat, is voor de Vennootschap als 't ware eene nieuwe aera aangebroken, waarin hare functie beperkt is tot het vloeibaar maken van haar vermogen.

Gedurende dien tijd is het opstellen van balansen geen wettelijk vereischte, en zal slechts eene *eindrekening* door likwidateuren ter hunner verantwoording bij aandeelhouders moeten ingediend worden, zoodra de likwidatie ten einde gebracht, en al dan niet een saldo ter verdeling beschikbaar is.

Het **doel** der likwideerende Vennootschap blijft weliswaar „*winstbejag*”, doch uitsluitend in verband met de realisatie der activa en de delging der passiva der Venn., en niet zooals vóór de likwidatie door de eigenlijke uitoefening der onderneming.

Van eene jaarlijksche opgave van „*winsten en verliezen*”, den bestuurders in art. 55 W. v. K. als plicht opgelegd, kan derhalve tijdens de Vereffening geene sprake zijn, daar dit begrip

van winstbejag slechts aan de onbepaalde functie der Venn. ten grondslag ligt, en dan ook niet den vereffenaars doch den bestuurders is voorgeschreven.

De opgave van „Winsten en Verliezen” sluit in zich het uitschrijven eener **balans**, want zonder balans bestaat de factogecene Winst- en Verliesrekening, weshalve art. 55 het bij aandeelhouders indienen eener balans slechts voor den duur van den eigenlijken werkring der Venn. bepaalt.

Art. 55 vormt als *lex specialis* eene afwijking van de in art. 8 gestelde *lex generalis*, zoodat de Naaml. Venn., die eene handelonderneming ten doel heeft, niet binnen de zes eerste maanden van elk jaar balans behoeft op te maken, doch ook gedurende de zes overige maanden dien staat mag uitschrijven.

Uit art. 8 vloeit voort dat de *koopman*, die zijne zaken likwideert, aldesniettemin verplicht is jaarlijks balans saam te stellen, terwijl art. 55 voor het *tijdperk der vereffening* niets vermeldt, waaruit zou kunnen worden afgeleid dat de *Naaml. Venn.* gedurende de likwidatie daartoe, en wèl binnen de zes eerste maanden van elk — sc. kalender — jaar, evenzoo verplicht is, daar aangenomen is dat ze eene rechtspersoon is, koophandel drijft, bij het in-ontbinding-treden niet verdwijnt, en derhalve ook likwideerende als rechtspersoon met den *koopman* moet worden gelijkgesteld.

Bij meer aandachtige lezing van art. 8 blijkt echter dat onze wetgever, dit artikel uit art. 9 *Code de Comm.* overnemende, volstrekt niet aan de *Naaml. Venn.* dacht, te meer daar hij „*sous seing privé*” — dat, blijkens de in den Code volgende artikelen, in tegenstelling van de paraaf of het visum van den rechter of van een' ander openbaar ambtenaar diende, — met „*eigenhandig te onderteekenen*” vertaalde, doch daarentegen de medewerking van ambtenaren voor het viseeren der overige registers en boeken geenszins overnam, en ten slotte voor de Naaml. Venn. art. 55 *W. v. K.* zelfstandig vaststelde, terwijl het Fransche Wetb. geene dergelijke bepaling bevat. De Naaml. Venn. als denkbeeldige, d. w. z. als **abstracte** eenheid kan natuurlijk niet eigenhandig teekenen, en uit het bovenstaande blijkt genoegzaam dat art. 8 *W. v. K.* niet voor haar van toepassing is, terwijl art. 55 geene balans gedurende de Vereffening vordert.

Handteekening.

Ofschoon door geene wetsbepaling voorgeschreven is het een vast gebruik dat de likwidateur in naam van de „*Vennootschap in liquidatie*” teekent, aldus door toevoeging der woorden **in liq.** belanghebbenden er op wijzende dat de Venn. in den staat van ontbinding verkeert. Verplicht is hij daartoe niet, doch voor de Vennootschap heeft dit gebruik het voordeel, dat derden zich niet tegenover haar er op kunnen beroepen met den staat van ontbinding onbekend te zijn geweest ten tijde dat de likwidateur eene rechtshandeling tegenover hen verrichtte, waartoe hij voor eene likwideerende Venn. niet bekwaam was; een en ander onder beding dat die derden de teekening hebben leeren kennen. *Publicatie* van het in-ontbinding-stellen is immers niet wettelijk geregeld, weshalve, zelfs indien geschied, derden niet zonder nader bewijs geacht mogen worden er van te hebben kennis gedragen.

Verantwoordelijkheid van den likwidateur.

De **rechtsverhouding** van *likwidateuren* tegenover schuldeischers en andere belanghebbenden, waaronder ook aandeelhouders, der Vennootschap is volkomen gelijk aan die, welke te voren tusschen *directeuren* en laatstgenoemde groepen bestond.

Ook zij vormen het *Uitvoerend- en Vertegenwoordigend-Organ*, hebben de externe en eene gedeeltelijk interne functie der Vennootschap, en zijn aan het slechts intern werkende *Wetgevende en Controleerende Organ*, dat de Alg. Vergadering van aandeelhouders uitmaakt, onderworpen binnen de door de wet en de Vennootschappelijke Statuten gestelde grenzen. Dientengevolge mogen zij niet eene opdracht der Alg. Vergadering uitvoeren, indien die lastgeving in strijd is met eenige statutaire bepaling of met het door de aangegane likwidatie beperkte doel der Venn., en zouden door zulks wèl te doen niet de Venn. doch zichzelf tegenover derden verbinden.

Blijkens de vorige uiteenzetting is immers art. 45 W. v. K. ook voor hen van toepassing, en het 2° lid stelt hen hoofdelijk en voor het geheel aansprakelijk tegenover derden voor de schade, welke die derden hebben geleden door het overtreden van de bepalingen der akte of van de nadere veranderingen in de voorwaarden, welke de Venn. voor de uitoefening der onderneming gesteld heeft.

Onder de bepalingen der akte is explicite of implicite ook

de vermindering van het doel als gevolg van het in-ontbindingstellen begrepen, en likwidadeuren kunnen de Venn. derhalve slechts binnen de gestelde grenzen verbinden.

De *Alg. Vergadering* blijft bekwaam hare den likwidateur verstrekte lastgeving in te krimpen en uit te breiden, kan zelfs veranderingen in de statuten maken en hem opdragen de Koninklijke bewilliging daarop aan te vragen om de wijziging rechtskracht te verleenen, alles met dien verstande dat aan het in-ontbinding-verkeeren der Vennootschap niet getornd wordt.

Ter vereenvoudiging der contrôle is, meestal tegelijk met de aanstelling van den likwidateur, een **Raad van Toezicht** op de likwidatie benoemd; mocht dit niet hebben plaats gehad, dan is de *Alg. Verg.* bevoegd die nog tijdens de ontbinding aan te wijzen, of, indien die commissie reeds is opgetreden, ze geheel of gedeeltelijk te ontslaan of te vervangen. *Commissarissen* hadden zich immers slechts met de contrôle van het beheer belast voor het tijdperk, waarin de onderneming onbeperkt haar eigenlijk doel nastreefde, en bij den aanvang der ontbinding was hun taak afgelopen, ook indien zij voor een zeker aantal jaren waren benoemd en dat tijdperk nog niet ten einde was. Zoolang de eigenlijke onderneming in stand blijft, is een commissaris, indien hij voor een bepaalden tijd is aangesteld, niet bevoegd zijn mandaat neder te leggen vóór afloop van dien tijd, terwijl de *Alg. Verg.* bevoegd blijft, volgens het aangehaalde art. 1851 Burg. Wbk., de lastgeving te allen tijde in te trekken, onder verplichting van schadevergoeding voor het gemis van remuneratie, welke hem gedurende den overigen bepaalden tijd zou zijn ten deel gevallen, tenzij feitelijke redenen de Vennootschap vrijwaren. Evenals ten aanzien der lastgeving, aan den bestuurder verstrekt, de nadere overeenkomst beschouwd moet worden als het milderen van de bevoegdheid tot herroeping der lastgeving, evenzoo zal ook ten opzichte der benoeming als *Commissaris* het bepalen van zeker tijdperk de wederzijdsche verplichting in zich sluiten van niet zonder gegronde redenen de lastgeving te herroepen of neer te leggen.

Het bepalen van een termijn is inderdaad het omschrijven en beperken van den last, doch tegelijkertijd is door die over-

**Raad van
Toezicht.**

eenkomst, in overeenstemming met art. 1275 Burg. Wbk., het stilzwijgend beding ingeslopen van op straffe van schadevergoeding niet willekeurig de verbintenis krachteloos te maken.

De leden in den *Raad van Toezicht* op de likwidatie worden meestal gekozen uit degenen, die bij eene zorgvuldige vereffening het grootste belang hebben; eene belooning voor hunne bemoeienis is dan ook niet gebruikelijk. De tusschen hen en de Vennootschap bestaande *rechtsbetrekking* is eene eenvoudige lastgeving, welke door de Venn. volgens art. 1851 te allen tijde, *zonder eenige vergoeding*, kan herroepen worden, en door een lasthebber kan neergelegd worden onder de in art. 1854 aangeduide voorwaarden. Dit artikel luidt:

„De lasthebber kan zich van den last ontslaan door
„opzegging aan den lastgever.

„Indien evenwel deze opzegging door hare ontijdigheid,
„of uit eenigen anderen hoofde, door de schuld van den
„lasthebber aan den lastgever tot nadeel verstrekt, moet hij
„deswege door den lasthebber schadeloos worden gesteld;
„ten ware de laatstgemelde zich in de onmogelijkheid be-
„vond om den last verder te volbrengen, zonder daardoor
„zelf eene aanmerkelijke schade te lijden.”

In gewone gevallen zal het bepalen der **schade**, geleden door het niet aanblijven van een commissaris of van een lid in den Raad van Toezicht, vrijwel onmogelijk zijn, doch indien hunne functie zich niet tot eene interne contrôle beperkt en zich ook naar buiten vertoont, bijv. door het verplicht stellen eener medewerking, voor de rechtsgeldigheid van bepaalde handelingen van bestuurders of likwidateuren, dan zal de belopen schade gemakkelijk te bewijzen zijn. Door die uitbreiding der lastgeving funciert echter de Raad van Comm. of van Toezicht als mede-bestuurder of mede-likwidateur, al bestaat zijne bevoegdheid slechts in het sanctionneeren der betrekkelijke handeling, want door de verplichte medewerking treedt hij extern op, d. w. z. als deel van het uitvoerend orgaan, en zijn te dien opzichte de voor bestuurders of likwidateuren geldende wetsvoorschriften ook voor hem van kracht.

Bij **het verzilveren der baten** kan het geval zich voordoen dat de zaak of een bepaald deel der handelsinrichting of eene der Venn. toevoorende fabriek als een geheel aan een derde wordt overgedragen, in welk geval de likwidateur het recht heeft, volgens art. 20 der Wet van 1893, de door de Venn. gedeponeerde, d. w. z. door het Bureau voor den industrieelen eigendom te haren name ingeschrevene, *handels- en fabrieksmerken* mede aan dien derde over te dragen, terwijl hij, indien zoodanig geval zich niet voordoet, toch bedoelde merken kan verkoopen en leveren door eene gelijktijdige indiening bij dat Bureau van een namens hem gesteld verzoek tot doorhaling der inschrijving, en van een namens den kooper geteekend verzoekschrift ter deponering van datzelfde merk, welk merk echter reeds van te voren door den kooper moet zijn in gebruik genomen.

**Overdracht
van
gedeponeerde
merken.**

Ter zake van **het innen der vorderingen** kan het voorkomen dat aandeelhouders hunne *aandeelen* in het maatschappelijk kapitaal nog *niet ten volle* gestort hebben, en de likwidateur, ofschoon over voldoende middelen beschikkende om de schulden der Venn. te vereffenen, om welke reden ook het raadzaam oordeelt het aan de volstorting ontbrekende geheel of ten deele te innen, in welk geval ieder aandeelhouder zal verplicht zijn aan dien eisch te voldoen.

**Stortingen op
aandeelen.**

Aandeelhouders hebben immers bij het deelnemen in de Venn. tegenover haar als rechtspersoon de verplichting op zich genomen voor het volle bedrag van elk aandeel, en afgezien van de vraag in hoeverre de Alg. Vergadering bevoegd is den likwidateur te verbieden eene nadere storting te vorderen en in hoeverre deze zich aan dat verbod behoeft te storen, blijft iedere aandeelhouder verplicht zijne verbintenis ten volle te voldoen en staat tegenover de Venn. als derde.

Zij, die door *overdracht van aandeelen* daarvan later eigenaar werden, namen met elk aandeel de overeenkomst over, welke de oprichters met de rechtspersoon aangingen, en zijn, krachtens de bepalingen van artt. 41/43 W. v. K., bij name bekend en in de lijst van aandeelhouders door de Venn. vermeld.

De overdracht van aandeelen, op naam of aan toonder, is in het tijdperk der ontbinding even rechtsgeldig en kan op dezelfde

wijze geschieden als te voren. Door het besluit tot ontbinding is wel is waar de rechtsbevoegdheid der Naaml. Venn. belangrijk verminderd, maar om de hiervoren uiteengezette redenen blijft de Vennootschap, toegerust met hare rechtspersoonlijkheid, bestaan, en de bepalingen der artt. 42 en 43 blijven haar rechtseffect hebben, terwijl de plaats van bestuurders en van commissarissen door likwidadeuren en den Raad van Toezicht is ingenomen.

Indien alle *aandeelen* der Venn. nog niet geplaatst zijn, zal op likwidadeuren zelfs de last rusten deze *van de hand te zetten* voor zooverre de Vereffening daardoor bevorderd wordt, en, zooals op blz. 107 toegelicht, onder beding dat de plaatsing *alla pari* of daarboven geschiedt.

Voor het geval dat de koper niet geweten heeft tijdens de overdracht of de levering der aandelen dat de Venn. in den staat van ontbinding verkeerde, zal hij eene rechtsvordering tegen den vorigen aandeelhouder, of ten aanzien der door de Venn. geplaatste aandelen tegenover deze, hebben uit hoofde van verborgene gebreken van het verkochte, in overeenstemming met de bepalingen van art. 1540 sqq. Burg. Wbk.

Een geheel andere verhouding is die van de leden eener *Vennootschap onder firma* tegenover hunne Venn., in verband waarmede art. 33 W. v. K. voorschrijft dat zij slechts verplicht zijn datgene in te brengen wat voor de Vereffening der opeisbare schulden toercikt, voor welke schulden art. 18 W. v. K. trouwens elk der vennoten, hoofdelijk voor het geheel, aansprakelijk stelt. Deze Venn. bestaat uit de firmanten, is een collectivum der vennoten; de Naaml. Vennootschap heeft daarentegen een zelfstandig bestaan, is een van de leden afgescheiden geheel. Voldoet een firmant niet zijne verbintenis, dan treedt niet de Venn. tegenover hem op, maar de andere firmant of de overige firmanten; is een aandeelhouder der Naaml. Venn. tegenover haar in gebreke, dan treedt de Naaml. Venn. zelfstandig als een afzonderlijk geheel tegen den deelhebber als derde op.

Indien de statuten de bepaling bevatten dat **stortingen** op de aandelen slechts gevorderd zullen worden naarmate dat de Alg. Vergadering zulks gelast, dan heeft noch de bestuurder noch de likwidateur het recht betaling te vragen alvorens de vergadering hem daartoe machtigt en slechts ten beloope van

het door haar bepaalde gedeelte, want die statutaire bepaling vormt eene voorwaarde in de overeenkomst, welke de Naaml. Vennootschap met den aandeelhouder heeft aangegaan.

Het meest belangrijke deel van de taak des likwidateurs is ongetwijfeld **het vereffenen der verbintenissen**, welke de Venn. heeft aangegaan, en te dien aanzien bestaat voor hem het gevaar van niet alleen tegenover zijne lastgeefster, de Naaml. Venn., voor de haar door zijne daden of verzuimen te berokkenen schade, verantwoordelijk te worden, doch ook tegenover derden voor de schade, welke die derden geleden hebben doordien hij eenige statutaire bepaling heeft overtreden.

**Taak van den
Likwidateur.**

Het hiervoren besproken 2^e lid van art. 45 W. v. K. bepaalt deze afwijking van de op lastgeving betrekking hebbende rechtsregelen, welke de verantwoordelijkheid van den lasthebber, die in naam van den lastgever is opgetreden, slechts van kracht doen zijn tegenover dezen en beperken tot de door hem geleden schade.

Ook *aandeelhouders* ontleenen aan dit rechtsvoorschrift het recht den likwidateur tot vergoeding te dwingen van de schade, welke zij in het rendement der likwidatie voor hun aandeel lijden door zoodanige overtreding, al heeft de Alg. Vergadering geweigerd hem te dier zake aan te spreken.

Die aandeelhouders ressorteeren immers voor hunne individueele belangen onder „derden”, en kunnen rechtens een ander standpunt in privé innemen dan zij als leden der Alg. Verg., zijnde een orgaan der Venn., in het belang der rechtspersoon handhaafden.

Het op blz. 126/127 verklaarde 2e lid van art. 47 W. v. K. is, nadat de Venn. in likwidatie, d. w. z. in den staat van ontbinding, is getreden, niet meer van toepassing, maar het 1e lid van dat artikel blijft m. i. van kracht. Het luidt:

„Zoodra het aan de *bestuurders* is gebleken, dat het maatschappelijk kapitaal een verlies van vijftig ten honderd heeft ondergaan, zijn *dezelve* verplicht daarvan aankondiging te doen in een daartoe ter griffie van de arrondissementsrechtbank aan te leggen register, mitsgaders in de nieuws-papieren bij art. 28 vermeld.”

Ten einde de loopende aangelegenheden der Venn. te vereffenen zal het bij eene eenigszins ingewikkelde onderneming vaak noodig zijn dat rechtshandelingen verricht worden, waaruit nieuwe verbintenissen voor de in-ontbinding-zijnde Venn. ontstaan. Zoo zal bijv. een vóór het besluit tot ontbinding gedane verkoop op termijn aanleiding kunnen geven tot inkoop van goederen gedurende de likwidatie; die koop kan afgesloten worden op usantieel driemaandskrediet, en op den vervaldag kan de Vennootschap insolvent zijn. Indien alsnu de likwidateur eenigen tijd vóór den koop wist dat de helft van het maatschappelijk kapitaal reeds verloren was, en hij nagelaten heeft de voorgeschreven aankondigingen te doen, dan zal de verkooper, — die, indien de likwidateur zijn plicht had vervuld, der Venn. geen krediet zou hebben toegestaan, — m. i. gerechtigd zijn de geleden schade op den Vereffenaar te verhalen.

Den *plicht van aankondiging* legt de wetgever immers niet der Vennootschap doch den bestuurder, resp. den likwidateur, op, en in het omschreven geval heeft deze door zijn verzuim een onrechtmatige daad begaan, waardoor aan een ander schade wordt toegebracht, terwijl art. 1401 Burg. W. b. k. hem, nml. dengenen, door wiens schuld die schade veroorzaakt is, in de verplichting stelt om dezelve te vergoeden.

Bij het op-zich-nemen van de uitvoering der Vereffening heeft de likwidateur zich implicite verbonden alle bepalingen der wet en die der statuten, voor zooverre ze niet als strijdig met eenige wettelijke bepaling uitgelegd worden, na te komen, en is derhalve ook door het voorschrift van het 1^e lid van art. 47 gebonden.

Bij de Vereffening zullen de schulden naar gelang van de termijnen van opvorderbaarheid voldaan worden, zoodat de mogelijkheid bestaat dat de laatst-opkomende crediteuren niets, de vorige het volle bedrag hunner vorderingen betaald krijgen; voorziet de likwidateur dat deze omstandigheid zal plaats hebben, dan zal hij goed doen crediteuren bijeen te roepen en hun eene pondspondsgewijze verdeeling voor te stellen; maar geen wetsvoorschrift noopt hem daartoe.

Wordt het voorstel door crediteuren niet aangenomen, dan is de likwidateur, — om te vermijden dat de belangen van den eenen crediteur ten bate van die van den anderen achtergesteld

worden, en om den zin van art. 1178 j° 1177 Burg. Wbk. te doen recht wedervaren, — gedwongen aangifte tot **faillietverklaring** der Venn. te doen, en ten einde het den rechter mogelijk te maken gevolg aan die aangifte te geven moet de likwidateur van te voren de betaling van opeisbare vorderingen tegenover meerderen staken, al beschikt de Venn. over voldoende middelen om ze te vereffenen, want niet alleen het niet-kunnen, maar ook het niet-willen voldoen brengt *den toestand van te hebben opgehouden te betalen* voort, welken de wetgever in artt. 1 en 6 Faill. wet als vereischte der faillietverklaring stelt.

Bevoegd tot de aanvraag zijn de bestuurders of likwidateuren als vertegenwoordigend, resp. uitvoerend orgaan der Venn., één of meerdere crediteuren, wien betaling hunner vordering is geweigerd, en het Openbaar Ministerie, doch allen slechts onder voorwaarde dat de bovenomschreven toestand is ingetreden.

De Raad van Toezicht als zoodanig, de Alg. Verg. van aandeelhouders, of een aandeelhouder als zoodanig, hebben **niet** de bevoegdheid tot de aangifte; de beide eersten niet, omdat zij slechts intern optreden, de laatste niet omdat hij geen orgaan der Venn. is en geene vordering op haar heeft.

De eenige vorderingen in geld, welke de aandeelhouder aan zijn lidmaatschap ontleent, zijn immers zijn recht van uitbetaling van het als winst vastgestelde dividend, en zijn recht op het aandeel in het saldo der likwidatie; het laatste kan hij eerst na de likwidatie doen gelden, en het eerste maakt hem tot eenvoudig-crediteur der Vennootschap.

Zijn meerdere bestuurders of likwidateuren aangesteld en heeft niet ieder afzonderlijk het recht de Venn. te verbinden, dan zal de aangifte tot faillietverklaring door zoovelen van hen moeten geschieden als gezamenlijk gemachtigd zijn namens de Venn. te teekenen.

Al verkeert eene Vennootschap *in den staat van ontbinding*, dan belet toch geen enkel rechtsbegrip dat zij failliet wordt verklaard, indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven en de aangifte, het verzoek, of de vordering te dien einde geschiedde.

De Naaml. Venn. is immers eene in rechten met den natuurlijke persoon gelijkgestelde persoonlijkheid, en dienovereenkomstig zijn de voor den mensch geldende vermogensrechtelijke

wetsvoorschriften ook voor haar van toepassing, wat ook de Faillissementswet passim — vide artt. 2, 106, 117 — in hare bepalingen erkent. Daar zij alsnu ook gedurende hare ontbinding, zooals hiervoren aangetoond, het rechtskarakter van persoon behoudt, zoo is zij in beide stellingen voor faillissement vatbaar.

De faillietverklaring sleept evenmin noodzakelijk de ontbinding der Naaml. Venn. na zich, zooals reeds op blz. 117 is vermeld, maar is eene rechterlijke verklaring dat zij te kort schiet in het vervullen harer plichten, als debitrice, weshalve de rechter een of meerdere curatoren aanstelt ter behartiging van de belangen der schuldeischers ten opzichte van de gefailleerde, en — daar de waarneming dezer belangen ook haar belang is, — van de belangen der gefailleerde zelve.

De rechtsbevoegdheid der gefailleerde wordt dan ook niet door het faillissement aangetast, slechts hare handlingsbevoegdheid wordt tijdelijk verminderd.

Krachtens art. 23 Faill. wet verliest immers *van rechtswege* de schuldenaar door de faillietverklaring de **beschikking** en het **beheer** over zijn tot het faillissement behoorend vermogen, terwijl art. 68 verklaart, dat de **curator** met het beheer en de vereffening van den faillieten boedel belast is. Dientengevolge verkeeren alle organen der Venn., zoowel de interne als de externe, gedurende het faillissement in ruste *voor zooverre hunne functie binnen de bevoegdheid van den curator ressorteert*; de curator heeft de taak en de macht om alle rechten, welke de gefailleerde bezit, in het belang der vereffening uit te oefenen, en te dien opzichte vervangt hij niet alleen den bestuurder of den likwidateur, maar ook de alg. vergadering, terwijl de volmachten, hetzij door bestuurders aan procuratiehouders verleend, hetzij door de alg. vergadering aan een raad van commissarissen, tijdelijk buiten werking zijn.

Ditzelfde geldt natuurlijk ook voor de mandaten, welke aan personen verstrekt zijn, die aan het hoofd eener branche of succursaal der Venn. in het binnen- of buitenland zijn gesteld, met dien verstande echter dat de verbintenissen, welke lasthebbers, onbewust van de oorzaak die den last deed eindigen, hebben aangegaan, krachtens art. 1855 Burg. Wbk. moeten nagekomen worden tegenover derden, die in de goede trouw zijn.

Het *toezicht* op de functie van den curator voert, volgens

art. 64 Faill.wet, de rechter-commissaris, en van advies dient eventueel eene uit de schuldeischers benoemde commissie, maar tegenover derden heeft voor de geldigheid van de door den curator te verrichten handelingen, blijkens art. 72, noch de werkzaamheid van den rechter-commissaris noch die der commissie, eenigen invloed.

De curator vervangt alzoo in alle opzichten tegenover derden den gefailleerde ten aanzien van de vereffening van den boedel.

Is de gefailleerde alsnu eene Naaml. Vennootschap, dan is hare Alg. Verg. het besluitnemend-orgaan der rechtspersoon en in die betrekking gelijk te stellen met de hersens van den natuurlijken persoon, die den **wil** van het lichaam vormen. Evenzeer als de curator ter zake der vereffening den wil van den mensch bepaalt, evenzeer treedt hij in de plaats der Alg. Vergadering.

Indien dus — zooals in de statuten van meerdere Vennootschappen, voornl. die voor het verzekeringswezen of voor geldleening bij wijze van hypotheek bestaan, — bepaald is dat aandeelhouders, na zekere storting bij de deelneming, tot verdere stortingen op hunne aandeelen verplicht zijn, al naarmate dat de Alg. Verg. op het te dien behoeve door het bestuur en de commissarissen in te dienen voorstel zal besluiten, dan zal gedurende het tijdperk van faillissement de curator aan zichzelf dat voorstel kunnen doen en zelfstandig daarop kunnen beslissen.

Zijne taak is immers de vereffening van den boedel; en de boedel wordt omschreven in art. 20, luidende:

„Het faillissement omvat het **geheele** vermogen van den „schuldenaar ten tijde van de faillietverklaring, etc.”,

en daaronder behooren de rechten, welke de Venn. tegenover hare aandeelhouders — als zijnde derden — op betaling hunner aandeelen in het maatschappelijk kapitaal heeft, terwijl niet die aandeelhouders maar het door hen te vormen inwendige orgaan der rechtspersoon, nml. de Alg. Verg., degeen is, die bevoegd was het *tijdstip* der betaling, te bepalen, en deze heeft door het faillissement hare functie, voor zooverre ze ten behoeve der vereffening strekt, aan den curator moeten afstaan. De algemeene bepaling van art. 1177 Burg. W b k. wijst trouwens

reeds duidelijk aan, dat de nog te storten bedragen niet à part gesteld mogen worden, zeggende:

„Alle de roerende en onroerende goederen van den „schuldenaar, zoowel tegenwoordige als *toekomstige*, zijn voor „deszelfs persoonlijke verbintenissen aansprakelijk”,

en dat de curator bevoegd is die gelden invorderbaar te verklaren, is hierboven aangetoond.

Indien een aandeelhouder erkend-schuldeischer der gefailleerde Venn. is, en in het hierboven gestelde geval de curator storting op de aandeelelen voorschrijft, zal de aandeelhouder **compensatie** kunnen eischen, en, hetzij het meerdere integraal schuldig blijven, dan wel voor het verschil pondspondsgewijze in den faillieten boedel blijven deelen.

Vóór het in-werking-treden der Faillissementswet op 1 September 1896 was de schuldvergelijking volgens art. 1463 B. W. afhankelijk van de toestemmende beantwoording der vraag of beide vorderingen „wederzijds voor eene *dadelijke vereffening en opeisching* vatbaar” waren, waaraan het erkend-zijn der vordering van den schuldeischer vóór den eisch tot storting, of eenige toepasselijke statutaire bepaling wellicht in den weg kon staan; thans is compensatie steeds mogelijk krachtens het 1° lid van art. 53 Faill.wet, luidende:

„Hij, die zoowel schuldenaar als schuldeischer van den „gefailleerde is, kan zich op schuldvergelijking beroepen, „indien zijne schuldvordering en zijne schuldplichtigheid „beide zijn ontstaan vóór de faillietverklaring of voort- „vloeien uit handelingen vóór de faillietverklaring met den „gefailleerde verricht”,

terwijl de schuldplichtigheid van den aandeelhouder door het aandeel-nemen onvoorwaardelijk is gevestigd, en slechts de betalingstermijn van eene voorwaarde kan afhankelijk gesteld worden.

Op blz. 138 is verklaard dat alle organen der gefailleerde Naaml. Venn. ten aanzien van de vereffening des boedels gedurende het faillissement *in ruste* verkeerren; voor den gefailleerden natuurlijken persoon is dit niet het geval, want deze blijft bevoegd alle en allerlei rechtshandelingen te verrichten, zonder echter daardoor den faillieten boedel te kunnen binden.

De reden van dit verschil ligt hierin dat de natuurlijke persoon als vermogensbestanddeel nog de beschikking over zijne capaciteit en activiteit, behoudens eenige beperking, heeft en blijft handhaven, terwijl de rechtspersoon behalve den boedel geen vermogen bezit.

In één opzicht wordt eene uitzondering op den regel, eene inbreuk op den staat van rust, gemaakt, nml. ten aanzien van de verplichting tot het *verstrekken van inlichtingen* aangaande den boedel, welke ter voorlichting van den rechter-commissaris, den curator, en de commissie uit de schuldeischers vaak dringend noodig zijn.

De gefailleerde natuurlijke persoon is uitterwaard der zaak daartoe door de wet aangewezn, en, daar de rechtspersoon niet dan door hare organen kan optreden, heeft de Faillissementswet in de artt. 106 en 117 dien last op de schouders der bestuurders en commissarissen gewenteld, en drukt deze om de hierboven vermelde redenen dus ook op likwidadeuren en den Raad van Toezicht. Tekortkomingen in het voldoen van die verplichting zijn door het Wbk. v. Strafr. in art. 194 als misdrijf tegen het openbaar gezag strafbaar gesteld.

Van af het oogenblik dat het faillissement is ingetreden moet de omschreven verplichting beschouwd worden als eene hoogstpersoonlijke, die wel is waar door het op dat oogenblik bekleeden der functie van bestuurder of likwidadeur is ontstaan, maar sinds dien aan den persoon is verbonden. Eene Alg. Vergadering kan derhalve niet gedurende den loop van het faillissement den bestuurder of likwidadeur van die verplichting bevrijden; wèl kan ze hem, op zijn verzoek, van zijn ambt ontheffen en dit eenen anderen persoon opdragen, maar de plichten, hem door de Faillissementswet opgelegd, blijven in stand. Sterft hij intusschen, en wordt een andere bestuurder of likwidadeur door de Alg. Verg. aangesteld, dan heeft deze door het aannemen van die opdracht de verplichting van den overledene overgenomen, indien het tegendeel niet is vastgesteld.

De verhouding eener Naaml. Vennootschap tegenover hare bestuurders, likwidadeuren, Raad van Commissarissen of van Toezicht is *eensdeels* dezelfde als die, welke tusschen haar en de Alg. Vergadering van aandeelhouders bestaat, nml. die van

*Verhouding tus-
schen de Naaml.
Venn. en hare
Organen.*

het geheel tegenover zijne deelen, d. w. z. organen; de Alg. Verg. is immers het besluitnemende en controleerende orgaan, de bestuurders en likwidateuren vormen het uitvoerende en vertegenwoordigende orgaan, de Raad van Commissarissen en die van Toezicht het hen controleerende orgaan.

In diè verhouding maken de organen deelen uit van het geheel, en zijn derhalve, indien ze bestaan, aan de rechtspersoon onafscheidelijk, ofschoon niet onafscheidbaar, verbonden. Ten opzichte van het bestuur blijkt deze betrekking het duidelijkst bij de oprichting der Venn.; oprichters, d. w. z. derden, stellen het bestuur aan, en het bestuur vestigt door de aanvraag en met behulp van de Koninklijke bewilliging de rechtspersoon. Het bestuur is dus niet door de rechtspersoon aangesteld, maar door derden, en wèl als orgaan, i. e. als deel, van de in-wording-zijnde rechtspersoon. Ontstaat deze laatste niet, dan is ook de aanstelling van het bestuur krachteloos.

Anderdeels is de rechtsverhouding die van lastgever tegenover lasthebbers; de uitvoerende en de controleerende organen zijn der rechtspersoon, vertegenwoordigd door de Alg. Verg., rekenplichtig en verantwoordelijk voor de uitvoering harer lastgeving.

Bij de beoordeeling van het toepasselijk zijn der op lastgeving betrekking hebbende voorschriften van den zeventienden titel van het derde boek van het Burg. Wbk. ten aanzien der verplichtingen, tusschen de rechtspersoon en hare organen bestaande, moet deze dubbele verhouding nauwgezet uiteengezet worden.

Art. 1850 zegt o. a. dat de lastgeving eindigt door den staat van faillissement, hetzij van den lastgever, hetzij van den lasthebber.

Is de Venn. failliet verklaard, dan houdt de functie der lasthebbers als zoodanig op te bestaan; hunne betrekking tot de rechtspersoon als hare deelen, hare organen, is echter niet aangetast, en daardoor worden de vermelde artt. 106 en 117 Faill. wet begrijpelijk en verklaard.

Zoodra het faillissement is opgeheven, zullen de organen stilzwijgend wederom de lastgeving, hetzij tot voorzetting der onderneming, hetzij tot ontbinding of tot voortzetting der ontbinding, aanvaarden, terwijl hunne betrekking van deelen van het geheel intact is gebleven. De verplichting van het stilzwijgend-wederom-

op-zich-nemen der lastgeving is verknocht aan de betrekking van deel van het geheel, en is in het 2^e lid van art. 1830 gesanctionneerd door de woorden:

„De aanneming van eenen last kan ook stilzwijgende geschieden, en afgeleid worden uit de volvoering van den last „door den lasthebber”.

Indien een lid in een orgaan der Venn. faillieert, dan eindigt de lastgeving, maar de betrekking van deel van het geheel blijft bestaan en is zoodanig aan de lastgeving verknocht, dat deze wederom stilzwijgend den gefailleerde verstrekt wordt, indien niet het tegendeel blijkt, — weshalve de staking der lastgeving slechts gedurende het ondeelbaar oogenblik der faillietverklaring plaats had.

In den loop van een faillissement, dat door eene crisis of andere buitengewone omstandigheid is veroorzaakt, kan het geval zich voordoen dat de aandeelhouders belang er bij hebben zelfstandig, i. e. zonder inmenging der rechterlijke macht, hunne Naaml. Venn. te likwideeren; ja zelfs kan het voorkomen dat intusschen door verbetering van economische toestanden blijkt, dat niet alleen mettertijd alle schulden ten volle betaald kunnen worden, maar meer dan een vierde van het maatschappelijk kapitaal beschikbaar komt, en derhalve de Venn. nog niet in den staat van ontbinding is getreden, en na het faillissement nog voortgezet kan worden. Het tot-stand-brengen van een *akkoord* met crediteuren is dan de aangewezen weg ter opheffing van het faillissement, en ter verkrijging van uitstel en regeling der betalingen.

Akkoord.

Te dien einde is de likwidateur of de bestuurder verplicht eene Alg. Verg. van Aandeelh. saam te roepen, en, na met haar in overleg te zijn getreden, den schuldeischers een akkoord aan te bieden; wordt dit aangenomen en daarna gehomologeerd, dan is volgens art. 161 Faill.wet het faillissement ten einde.

De bevoegdheid tot het besluit nemen en het aanbieden van een akkoord bestaat bij het wetgevende en bij het uitvoerende orgaan der Venn., m. a. w. bij de Alg. Verg. en bij het bestuur of den likwidateur, wier macht te dien opzichte niet op den curator is overgegaan blijkens art. 138 Faill.wet, luidende:

„De *gefaillleerde* is bevoegd aan zijne gezamenlijke schuldeischers een akkoord aan te bieden”.

Zoodra het faillissement is afgelopen, legt de curator zijn ambt neder, en keert de gefaillleerde weer terug in den staat, waarin hij vóór het faillissement verkeerde.

Is de gefaillleerde eene Naaml. Venn. in likwidatie, en heeft eene slotuitdeeling plaats, dan ligt daarin het begrip dat de boedel geheel en al vereffend is en de schuldeischers slechts ten deele ten aanzien hunner vordering bevredigd zijn; mogelijk is het echter dat door buitengewone omstandigheden de schulden ten volle vereffend worden, en nog een saldo overig blijft. In dat geval rust op den curator de plicht den likwidateur mede te deelen dat het faillissement een einde heeft genomen en het uitvoerend orgaan der Vennootschap dientengevolge weer in zijne functie is hersteld, en hij derhalve den likwidateur uitnoodigt tot overname van den resteerenden boedel der Vennootschap. Bestaat echter de likwidateur niet meer, of is deze niet aanwezig, dan is de curator gelijkelijk bevoegd eene Alg. Verg. van aandeelhouders bijeen te roepen, deze in hare functie hersteld te verklaren, en haar te verzoeken iemand tot de beoelde overname aan te wijzen.

Fusie. De curator eener gefaillleerde Naaml. Venn., welke als *opnemende* Venn. bezig is eene Naaml. Venn. te likwideeren krachtens eene overeenkomst tot opname, resp. **fusioneering**, van die Venn., zal beide boedels scherp moeten uiteen houden.

Doet hij dit niet, dan zal hij voor de gevolgen aansprakelijk worden tegenover de gefaillleerde Venn. en tegenover hare schuldeischers, daar hij beider belangen heeft te behartigen, wat o. a. in art. 69 en art. 72 *i. f.* Faill.wet duidelijk blijkt. Onder de schuldeischers der gefaillleerde *opnemende* Venn. behoort ook de *op-te-nemen* Venn., welke in den staat van ontbinding verkeert en met de thans gefaillleerde eene overeenkomst heeft lopen, uit welken hoofde deze hare schuldenares is.

Tegenover de *schuldeischers* der op-te-nemen in likwidatie verkeerende Venn. is niet de curator, maar slechts deze Vennootschap zelve verantwoordelijk, want hare schuldeischers zijn geene schuldeischers der gefaillleerde.

Evenmin heeft een *aandeelhouder* der op-te-nemen Venn. eenig recht tegen den curator, want die aandeelhouder is evenmin schuldeischer van de gefailleerde, doch heeft rechten tegen de rechtspersoon, de Vennootschap, van welke hij aandeelhouder is.

De gefailleerde is met de op-te-nemen Venn., zooals op blz. 108 vermeld, overeengekomen haren boedel te likwideeren en tegen het saldo haar hetzij uitsluitend aandeelbewijzen in de opnemende Venn. te verstrekken, dan wel deels contanten deels aandeeleu te verschaffen.

De curator is verplicht die overeenkomst punctueel uit te voeren, en indien daarbij bepaald is dat de uit de likwidatie spruitende gelden afgezonderd van die der likwidatrice gehouden moeten worden totdat de likwidatie geheel en al ten einde is, dan is de curator persoonlijk tegenover de op-te-nemen Venn. ervoor verantwoordelijk dat zulks geschiedt.

Van het einde der likwidatie af hebben de aandeelhouders der opgenomen Venn. eene vordering tegen de gefailleerde tot uitlevering der aandeeleu, en eventueel daarenboven tot betaling van een gedeelte van het likwidatie-saldo in contanten. Het *in geld* uit te keeren gedeelte vormt eene vordering, die, gevoegd bij de andere tegen de gefailleerde ingestelde vorderingen, met een gelijk aantal uit het faillissement beschikbaar komende procenten vereffend wordt; het *in aandeeleu* te betalen gedeelte moet ten volle worden afgegeven, omdat niet mag worden aangenomen dat door het afgezonderd houden van het likwidatie-saldo ten slotte eene vordering voor het geheele bedrag van het saldo in het faillissement wordt ingediend en naar mate van wat het faillissement oplevert door de slotuitdeeling vereffend wordt, maar uit de overeenkomst volgt, dat elke storting beschouwd moet worden als een ruil, waartegenover de opnemende Venn. door boeking een geheel of gedeelte van een aandeel afdroeg.

Indien het bestuur der opnemende Venn., vóór het faillissement, niet aan de bepalingen der overeenkomst van fusie heeft voldaan, dan heeft de op-te-nemen Venn. slechts eene schade-vordering tegen de opnemende Venn., want deze is hare lasthebber, en bestuurders zijn ten opzichte van deze aangelegenheid slechts verantwoordelijk tegenover hunne lastgeefster,

de opnemende Venn. Het 2^e lid van art. 45 W. v. K. maakt hen wel tegenover derden aansprakelijk voor het overtreden van eenige bepaling der statuten, maar het niet-goed-uitvoeren der aan hunne lastgeefster gegeven opdracht vormt wel een verantwoordelijkheid tegenover laatstgenoemde, doch is niet eene overtreding van eene statutaire bepaling, en derhalve niet tegenover derden van kracht.

**Het Vermogen
der
gefaillieerde.**

Zooals art. 20 Faill.wet zegt, omvat het faillissement het *geheele* vermogen van den schuldenaar, terwijl art. 21 meerdere rechten daarvan uitzondert, die echter uitteraard niet voor eene Naaml. Venn. geschikt zijn. Van het vermogen zijn, krachtens artt. 870 en 874 Burg. Wbk. eveneens uitgezonderd: de zoogenaamde *hoogst persoonlijke rechten* van *gebruik* en van *bewoning*, welke zakelijke rechten eene Naaml. Venn., evengoed als een natuurlijke persoon, in haar vermogen kan hebben.

Een **reservefonds** resorteert daarentegen volstrekt onder de in het faillissement begrepen baten, en evenzoo een ten behoeve der bedienden bestaand **pensioen- of ziekenfonds**. Deze toch vormen deelen van het vermogen der gefaillieerde, welke wel is waar eene bepaalde bestemming hebben, doch waarvan de Venn. den eigendom niet heeft afgestaan en overgedragen.

Wat het *reservefonds* betreft, zoo dient dat dit inderdaad afgescheiden winstbedragen zijn, die echter *expressis verbis* niet verdeeld zijn, d. w. z. die den aandeelhouders niet zijn toegevoegd, en waarvan (de eigendom derhalve bij de rechtspersoon bleef, — terwijl de eersten geen ander recht daarop hebben dan in hun algemeen recht op het likwidatie-saldo der Venn. begrepen is. Schuldeischers der gefaillieerde hebben op dit fonds hetzelfde recht, dat zij op ieder ander vermogensbestanddeel der Venn. hebben.

Ook het *Pensioen- en Ziekenfonds* is een deel van het vermogen der gefaillieerde gebleven, hetwelk bij likwidatie der Venn. het likwidatie-saldo ten behoeve der aandeelhouders zoude versterken.

Is echter tusschen de Venn. en hare bedienden eene overeenkomst getroffen, waaraan dezen rechten ontleenen, hetzij op het kapitaal van het fonds, hetzij op uitkeeringen daaruit, welke niet door faillissement of likwidatie, maar slechts door het

ophouden van bestaan der Venn. mogen afgebroken worden, dan doet zich de vraag voor in hoeverre art. 1353 Burg. Wbk. van toepassing is, en aangenomen mag worden, dat tusschen de rechtspersoon en hare individueele aandeelhouders bedongen is, dat de Venn. de voor het fonds bestemde gelden van de winsten zal afscheiden ten bate van hare bedienden, en deze laatsten verklaard hebben van dat beding te zullen gebruik maken, en in hoeverre daaruit voortvloeit dat de Venn. den eigendom van het fonds heeft afgestaan, en dit slechts namens hare bedienden onder zich heeft.

Wordt voor een dergelijk fonds eene *Stichting* of eene afgezonderde *Naaml. Vennootschap* opgericht, dan zijn de rechten van belanghebbenden ten eenenmale gewaard.

E.

Het Einde der Vereffening.

Zoodra alle baten der Vennootschap verzilverd, hare vorderingen geïnd of als niet-inbaar geheel of gedeeltelijk zijn afgeschreven, en alle schulden voldaan zijn, is de *likwidatie afge-loopen*.

In gewone omstandigheden is het aantal der aandeelhouders eener Naaml. Venn. te groot, en dientengevolge hunne belangen te zeer uiteënlopend, dan dat zij er mee genoeg zullen nemen, nadat alle schulden der Venn. vereffend zijn, het overschot van den boedel *in natura* te doen verdeelen.

Doet zich echter het geval voor dat de aandeelhouders zoodanig belang bij de overige baten hebben, dat zij deze boven de van tijd en omstandigheden afhankelijke tegenwaarde in kontanten verkiezen, dan bestaat geen bezwaar tegen eene verdeling dier baten zonder dat ze verzilverd zijn.

Te dien behoeve is echter eenstemmigheid der aandeelhouders vereischt, want de vereffening sluit in zich het te-voorschijn-brengen van het vermogen in de gedaante, waarin het stamkapitaal bijeengebracht is, nml. in gereed geld; en daar aan-

**Verdeeling in
natura.**

deelhouders hierop een individueel recht hebben, zoo kan noch de likwidateur, noch de Alg. Vergadering, inbreuk daarop maken.

**Heropening
der
likwidatie.**

Ten einde den duur der Vereffening niet op ondoelmatige wijze te verlengen worden de als-niet-inbaar beschouwde vorderingen afgeschreven.

Blijkt echter later dat deze boeking ten onrechte is geschied, hetzij doordien schuldenaren sindsdien tot betaling in staat geraken, hetzij doordien het te voren ontbrekende bewijs thans kan geleverd worden, dan heeft ieder belanghebbende het recht om van den likwidateur de heropening der likwidatie te eischen.

Kan of wil deze echter daartoe niet medewerken, terwijl hij ter zake reeds geacquitteerd en gedechargeerd is, dan zal de belanghebbende zich tot alle aandeelhouders gezamenlijk moeten wenden, of tot het aantal hunner, dat statutair bevoegd is eene Alg. Vergadering bijeen te roepen voor de benoeming van een vertegenwoordiger van het uitvoerend orgaan. Vindt hij ook bij aandeelhouders niet den verlangden steun, dan is hij niet bij machte den debiteur der Vennootschap tot betaling te noodzaken, want deze heeft slechts eene schuld tegenover de Naaml. Venn. en niet tegenover derden, waaronder een belanghebbende en zelfs ook een aandeelhouder behoort.

Vindt hij wèl den vereischten steun, dan treedt de Venn. weer als rechtspersoon op, want abusievelijk werd door aandeelhouders aangenomen dat de Vereffening ten einde was gevoerd, en, daar gebleken is dat de Vereffening nog niet is afgevoerd, omdat de Venn. alsnog inbare vorderingen bezit en dienovereenkomstig tegenover aandeelhouders of andere belanghebbenden verplichtingen heeft, zoo kan er ook geene sprake van zijn, dat de rechtspersoon is verdwenen, doch verkeert de Venn., zooals in het begin van dit hoofdstuk verklaard, alsnog in den Staat van Ontbinding.

Ditzelfde is het geval indien, nadat de Vereffening is afgesloten en een eventueel overschot is verdeeld, blijkt dat niet alle schulden voldaan zijn, terwijl daarvoor beschikbare gelden door de rechtspersoon aan hare aandeelhouders zijn uitgekeerd. De juridisch in den staat van ontbinding verkeerende Venn.

zal, krachtens het 1^e lid van art. 1395 Burg. W b k., luidende:

„Iedere betaling doet eene schuld vooronderstellen; het „geen zonder verschuldigd te zijn betaald is, kan terug „gevorderd worden”;

van aandeelhouders het hun te veel uitgekeerde bedrag moeten opeischen en ter beschikking van hare schuldeischers stellen.

Laatstgenoemden zullen wederom niet het recht hebben aandeelhouders aan te spreken, want niet dezen doch de Venn. is hun schuldig.

Blijft echter de reeds geacquitteerde en gedechargeerde likwidateur in gebreke hen te voldoen, dan geeft het reeds besproken 2^e lid van art. 45 W. v. K. hun de macht betaling hunner vorderingen van hem te eischen, voor zooverre daarvoor beschikbare gelden door hem ten onrechte onder aandeelhouders zijn verdeeld.

In de akte van oprichting, al dan niet later gewijzigd, is immers explicite of implicite, ter verkrijging der Koninklijke bewilliging, de bepaling opgenomen, dat het vermogen der Venn. slechts na algeheele Vereffening onder aandeelhouders verdeeld mag worden, en hebben likwidateuren dat voorschrift overtreden, dan zijn zij ieder hoofdelijk en voor het geheel aansprakelijk voor de schade, welke derden daardoor hebben geleden.

In abstracto draagt de likwidateur die aansprakelijkheid gedurende dertig jaren na de laatste door hem q.q. verrichte rechtshandeling, want eerst na verloop van dien termijn kan hij zich, volgens art. 2004 Burg. W b k. op verjaring beroepen. Dientengevolge is hij verplicht, ten einde zijne eigene belangen zooveel mogelijk te beschermen, er voor te zorgen dat de *kwijtingsbewijzen* van het aan aandeelhouders uitgekeerde saldo der likwidatie steeds te zijner beschikking blijven, opdat hij die aandeelhouders in vrijwaring kan oproepen, indien de Vereffening eener schuld der Venn. verzuimd is en hij daarvoor in rechte wordt aangesproken.

Indien hem eenige schuld der Venn. bekend is, voor welke voldoening niet de gelegenheid wordt geboden, zooals zich bijv.

Aansprakelijkheid van den likwidateur.

met door de Venn. uitgegeven toonderpapier kan voordoen, dan heeft hij het recht de ter voldoening daarvan noodige gelden in den te likwideeren boedel af te scheiden en in de consignatiekas te storten ten behoeve van den op het toonderpapier rechthebbende. Zijn, sedert den dag waarop de schuld opeischbaar was, dertig jaren verlopen, dan staat het den vorigen of den nieuw-te-benoemen likwidadeur der Venn. of haren aandeelhouders gezamenlijk vrij, krachtens art. 2004 jº. art. 1444 Burg. Wbk. het geconsigneerde bedrag uit de consignatiekas terug te nemen en onder aandeelhouders te verdeelen.

Zoodra de vereffening is afgelopen, sluit de likwidadeur de boeken af, maakt balans op, en roept eene Alg. Vergadering bijeen, waarin hij verslag uitbrengt omtrent de afwikkeling der onderneming en goedkeuring der eindrekening verzoekt. In die rekening staat het eventueel batig saldo der vereffening vermeld, hetwelk in verhouding tot het stamkapitaal over elk aandeel wordt omgeslagen en ter beschikking van aandeelhouders wordt gesteld.

De Alg. Vergadering zal ter voldoening aan het voorschrift van art. 56 jº. 35 W. v. K. bij meerderheid van stemmen den aandeelhouder kiezen, wien de boeken en documenten der Venn. ter bewaring moeten worden uitgeleverd, terwijl bij staking der stemmen aan de keuze van den arrondissements-rechter de aanwijzing van een hunner wordt onderworpen.

De door de vergadering of door den rechter gekozene is niet verplicht de opdracht tot **bewaring van het archief** te aanvaarden, daar de opdracht eene lastgeving is, welke volgens art. 1829 B. W. eerst door het aannemen als overeenkomst tot stand komt. Is dit echter geschied, dan heeft de bewaarder tevens de verplichting aanvaard om den overigen aandeelhouders of hunnen rechtverkrijgenden den vrijen toegang tot het archief te verleen.

Ofschoon gebruikelijk, is het den likwidadeur verstrekken van acquit en décharge voor het door hem gevoerde beheer, geene door de wet der vergadering opgelegde verplichting, en, zoowel in het belang van aandeelhouders als in dat van andere wellicht alsnog opdoemende belanghebbenden, is het in verband met het op blz. 148 gereleveerde niet raadzaam daartoe over te gaan, indien de vergadering niet de volle overtuiging koestert

dat geene aanleiding tot heropening der likwidatie later zal blijken te bestaan.

Heeft de likwidateur met voorbedachten rade de Vennootschap benadeeld, dan zal de strafrechter ter zake oordeelen, en heeft hij opzettelijk eenen onwaren staat of balans ingediend, dan zal die indiening waarschijnlijk als „openbaar maken” beschouwd worden en alsdan art. 336 W. v. Str. van toepassing zijn, doch in beide gevallen zullen aandeelhouders, die den likwidateur geacquitteerd en gedechargeerd hebben, daardoor niet gebaat worden, want burgerrechtelijk zal zelfs aan art. 1401 B. W., luidende:

„Elke onrechtmatige daad, waardoor aan een ander „schade wordt toegebracht, stelt dengenen door wiens schuld „die schade veroorzaakt is in de verplichting om dezelve te „vergoeden”,

te dezen opzichte alle kracht zijn ontnomen.

F.

Het Slot der Ontbinding.

Door de goedkeuring van de eindrekening der Vereffening is *de likwidatie afgeloopen*, behoudens zich later voordoende gebeurtenissen, welke hetzij verzuimen, hetzij onjuistheden aan het licht brengen, die de afsluiting der Vereffening als abusievelijk kenmerken en eene heropening der likwidatie ten gevolge hebben.

Het einde der likwidatie, al dan niet vergezeld van acquit, heeft den likwidateur van zijn mandaat ontheven onder twee opschortende voorwaarden, nml.:

1°. die van uitkeering van het voor elk aandeel bestemde gedeelte van het batig-saldo der Vereffening, resp. van het vermogen der Naaml. Vennootschap;

2°. die van uitlevering van het archief aan den gestelden bewaarder.

De **overdracht van het archief** is het vervullen der verbintenis, welke de likwidateur q.q. tegenover den bewaarder heeft op zich genomen; voldoet hij niet aan die verplichting, dan zal de verbintenis niet opgelost worden door eene vergoeding van kosten, schaden en interessen, volgens art. 1275 Burg. Wbk., doch dan zal de benoemde bewaarder namens gezamenlijke aandeelhouders, na zoo mogelijk conservatoir beslag te hebben gelegd, de eigendomsactie van art. 629 B. W. instellen, terwijl, indien het archief door den likwidateur aan een ander is geschonken of verkocht, daarenboven de actie van art. 2014 B. W. waarschijnlijk zal toegewezen worden.

De **uitkeering van het vermogen** der Venn. is geenszins de voldoening eener schuld van de Venn. als rechtspersoon aan hare aandeelhouders als crediteuren, evenmin als het aanvaarden eener erfenis door de wettelijke erfgenamen de voldoening eener schuld betreft.

Evenals art. 921 Burg. Wbk. bepaalt dat:

„De goederen, welke iemand bij zijn overlijden nalaat,
 „aan zijne wettelijke erfgenamen **behooren**, voor zooverre
 „hij daarover niet bij uitersten wil wettiglijk mocht
 „hebben beschikt”,

evenzo is het vermogen der Naaml. Venn., na hare algeheele likwidatie, het **eigendom der aandeelhouders**.

Door de goedkeuring der likwidatie-rekening is het vermogen der Vennootschap het eigendom der aandeelhouders geworden, op dezelfde wijze als door de voltrekking des huwelijks eene algeheele gemeenschap van goederen tusschen de echtgenooten geboren wordt, niettegenstaande wellicht man of vrouw vóór dien niets bezaten.

Zoolang de rechtspersoon rechten of verplichtingen heeft, **bestaat zij**, weshalve zij in wezen blijft tot het einde der verdeling toe, want zóólang heeft zij alsnog eene verplichting te vervullen, nml. haar vermogen, hetwelk nu eveneens den aandeelhouders in eigendom toebehoort, dezen uit te keeren.

De likwidateur heeft, als zijnde haar uitvoerend orgaan, slechts de macht en de opdracht tot afgifte aan rechthebbenden, en kan derhalve niet in naam der Venn. dat vermogen verbinden of bezwaren; namens haar kan hij slechts aan ieder aandeel-

houder het hem toebehoorende vermogensgedeelte afgeven, en *zijne laatste diensbetreffende daad vormt het slot der ontbinding* en het ophouden van het bestaan der rechtspersoon.

Daar de mogelijkheid bestaat dat, zooals hiervoren aangeduid, ten onrechte de likwidatie als afgelopen is beschouwd, en dientengevolge alsdan ook ten onrechte werd aangenomen dat de Naaml. Venn. heeft opgehouden te bestaan, zoo rust op den likwidateur de plicht hen, die bij het einde der Vennootschap aandeelhouders waren, te kunnen aanwijzen, ten einde hun eventueel alsnog eene uitkeering te kunnen doen; en, voor het geval dat hij wegens eene onrechtmatige uitkeering persoonlijk tegenover belanghebbenden verantwoordelijk is, drijft hem zijn eigenbelang van verhaal, wegens gedane doch onverschuldigde betalingen, de bewijsmiddelen daarvan te kunnen verstrekken. Bij de uitbetaling van het likwidatie-saldo zal de likwidateur derhalve goed doen *kwijtingsbewijzen in duplo* te doen afgeven, te weten: één exemplaar voor het archief der Venn., en één exemplaar voor zich zelf.

Op het teruggeven der **aandeelbewijzen** heeft hij geen recht, doch kan ze, ten einde misbruik te voorkomen, afstempelen.

De bedragen, die door aandeelhouders niet gevorderd worden, kan hij, evenals die van niet-betaalde schulden der Venn., in de consignatiekas storten, welke rechtshandeling op eene wettige wijze gedaan, krachtens het 2e lid van art. 1440 Burg. Wbk. den schuldenaar bevrijdt, en dus den hinderpaal van het einde der ontbinding uit den weg ruimt.

De hiervoren besproken Algemeene Vergadering van aandeelhouders, waarin de eindrekening der likwidatie is goedgekeurd en den likwidateur acquit en décharge is verleend, eindigt gewoonlijk met eene tot den vereffenaar gerichte dankbetuiging voor de zorg en nauwgezetheid door hem bij de behartiging van de belangen der aandeelhouders bewezen, en in overeenstemming met dit gebruik richt ook schrijver dezes in dit slot van zijn proefschrift eene dankbetuiging tot den welwillenden lezer, die zoo belangstellend was deze verhandeling tot het einde te volgen.

STELLINGEN.

Gedrukt bij F. J. BELINFANTE, voorh. A. D. SCHINKEL.

STELLINGEN

I

Jure Romano kan de rechtstitel, als vereischte voor verjaring, door een eindvonnis gevormd worden.

II

In den aanhef van art. 1 der Kieswet is, ten opzichte van den betalingstermijn, de bevoegdheid tot het kiezen van leden der Tweede Kamer ongrondwettig geregeld.

III

De Koning heeft niet het recht een door hem bij de Staten-Generaal ingediend en door dezen ongewijzigd aangenomen wetsontwerp te sanctionneeren, laat staan zich tegen de afkondiging te verzetten.

IV

Indien de Wetgever den verjaringstermijn van het recht tot uitvoering van straf door mildere bepalingen wijzigt, dan zal deze wijziging ook van kracht zijn ten aanzien van vroeger opgelegde straffen.

V

Voorloopige aanhouding heeft, — in afwijking van hetgeen art. 54 W. v. Sv. bepaalt, — in het in de 2e en 3e al. van art. 82 gestelde geval, een maximumduur van 18 dagen.

VI

Meerdere personen, zich aan één strafbaar feit schuldig makende, kunnen door de Rechtbank, volgens art. 87 j^o. art. 88 1°. W. v. Sv., bij een en hetzelfde vonnis veroordeeld worden.

VII

Het huwelijk tusschen een man en de zuster van zijn overleden vrouw, die nà dat overlijden geboren is, is zonder 's Konings dispensatie verboden.

VIII

De door Venia aetatis meerderjarig-verklaarde heeft bij de overeenkomst van huwelijksche voorwaarden den bijstand noodig van hen, wier toestemming tot het aangaan van het huwelijk vereischt is.

IX

Een schuldeischer van eene door hypotheek gewaarborgde en te allen tijde opvorderbare geldleening, die ten behoeve van den schuldenaar een rekeningcourant-krediet opent, zal ten bate der volgende hypotheekhouders of, bij gebreke daarvan, ten bate van den boedel zijn hypotheekrecht verliezen tot het hoogste bedrag, hetwelk hij te eenigen tijde in die rekeningcourant zal blijken te zijn schuldig geweest.

X

Degeen die, ten behoeve van een derde, onroerend onderpand bij wijze van hypotheek ten bate van een schuldeischer van dien derde heeft gesteld, is niet bevoegd bij executie dat onderpand te koopen of te doen koopen.

XI

De betrokkene, die 'n wissel accepteert, niet wetende dat de handteekening des trekkers valsch is, behoeft niet dien te betalen.

XII

De levering van een aan order gesteld in blanco geëndosseerd cognossement is niet de levering van het op dat cognossement vermelde goed, doch slechts van een vorderingsrecht op dat goed.

